

OD JEFFERSONA DO PREŠERNA

Obisk ameriškega predsednika Billa Clintona v Sloveniji v ponedeljek in torek, 21. in 22. junija, je sprožil poleg izrazito naklonjenih ocen tudi nekaj kritik, ki grede od te, da ni bilo prav, ker je bila iz uradnega programa skoraj popolnoma izključena slovenska Cerkev, do tiste, da je prevajalec na Kongresnem trgu v Ljubljani nezadovoljivo prevajal govor ameriškega predsednika; še posebno je nekatere zbolelo dejstvo, da je izpustil Clintonove besede ob koncu nagovora, ko je le-ta Slovincem dejal: "Bog vas blagoslovi!" Morda pa je najpogostejša kritika ta, da skušajo danes ZDA in ves Zahod Slovenijo spet pehati na Balkan, v politične in ozemeljske okvire nekdanje Jugoslavije. Zagovorniki te trditve govorijo na glas, da se mora tega Slovenija otepati, kot ve in zna, predvsem pa odločno.

Ker smo spremljali obisk ameriškega predsednika od blizu, sami ne moremo pritrditi takim trditvam: prav tako tudi nismo imeli občutka in ne otipljivih izjav najplivnejšega moža na svetu, ki bi nas prepričale, da hočejo ZDA zares potisniti Slovenijo v objem Balkana. Po našem mnenju je ameriški predsednik s tem, da je Slovenijo postavil za vzor ostalim državam, ki so nastale iz razpadle Jugoslavije, dejansko Sloveniji dal neko nalogo, ji poveril neko vodstvo pri obnovi in vzpostavljanju demokracije na nekdanjem jugoslovanskem ozemlju.

Če lahko razumemo Clintonove besede kot pohvalo dose- danjemu delu in naporom Slovenije, smo obenem tudi pre- pričani, da je bil že sestanek štirih predsednikov na Brdu pri Kranju, ko so se srečali črnogorski predsednik Djukanović, slovenski predsednik Kučan, predsednik slovenske vlade Drnovšek in ameriški predsednik Clinton, prva pomembnejša diplomatska in politična "naloga", ki jo je izvedla na tem področju slovenska diplomacija. Znano je namreč, da je bil pred- sednik Clinton zaprosil predsednika Kučana, da mu lahko organizira srečanje s črnogorskim predsednikom. O tem sre- čanju ni prišlo v tisk in ostala sredstva javnega obveščanja popolnoma nič, ker je bilo strogo za zaprtimi vrati; prepričani pa smo, da se na njem ni govorilo o turizmu na lepi črnogor- ski obali, o katerem se je dan kasneje Djukanović pogovarjal s slovenskimi turističnimi delavci.

Upravičen ali neupravičen strah pred potiskanjem Slove- nije na Balkan je lahko utemeljen, če bi kdo imel v mislih ne- ko novo federacijo, neko politično združitev nastalih držav po razpadu Jugoslavije, a tega pošteno povedano nismo nikjer zasledili. Nasprotno: predsednik Clinton je s svojim obiskom Slovenije dokončno "zapečatil" njeno suverenost in neodvis- nost, jo še potrdil, če je bilo to še potrebno.

Že nepoznavalcu je bilo po Clintonovem pozdravu v slo- venščini na Kongresnem trgu takoj jasno, da se je ameriški predsednik dobro pripravil na srečanje s Slovenci; ni namreč naključje, da je govoril na Kongresnem trgu, tudi ni naključje, da je na dan potegnil Prešerna, da je navezal rojstvo ameriške demokracije na preučevanje Karantanije s strani očeta ame- riške demokracije Jeffersona. Ni naključje niti, da je prespal v hotelu Union v središču Ljubljane, v sobi, v kateri se ni spal noben neslovenski državnik, v sobi, ki ima razgled na Pleč- nikovo Tromostovje, enega od biservov slovenske kulture.

Slovenija in njena vlada sta sedaj pred zahtevno nalogo, da si novo vlogo na ozemlju nekdanje Jugoslavije - ki ga bo potrebno v vseh pogledih obnoviti - izborita s poštenim de- lom in bistro diplomacijo. Od tega lahko imajo koristi prav vsi, predvsem pa Slovenija, ki ta prostor izjemno dobro poz- na, saj ni nobena sramota, da je na tem ozemlju že dolgo ča- sa, kot tudi ni sramota, da je bila del nekdanje Jugoslavije.

JURIJ PALJK

ITALIJA / SLOVENSKA ZAŠČITA V RAZPRAVI

POLITIČNI POTRES PO VOLITVAH

DRAGO LEGIŠA

V poslanski komisiji za ustavne zadeve se je sredi prejšnjega tedna končno začela razprava o t.i. Masellijevem zakonskem predlogu za zaščito slovenske narodne manjšine v Italiji.

Začetek razprave je pred- sednik vlade D'Alema na za- sedanju Trilaterale v Maribo- ru napovedal za sredo, 16. ju- nija, a so jo odložili za teden dni zaradi odsotnosti pred- stavnikov Nacionalnega zave- zništva. Zatem je komisija izgubila svojega predse- dnika Antonia Maccanica, ki je medtem postal minister za reforme. Ko smo že mislili, da bo treba spet odložiti raz- pravo, je očitno tudi na pri- tisk osrednje vlade vendar- le prišlo do začetka prouče- vanja Masellijevega zakonskega predloga. Zanimivo je namreč, da je dela komisije spremljal tudi predstavnik vlade. Za Nacionalno zavez- ništvo je takoj prosil za besedo poslanec iz Trsta Menia in med drugim opozoril, da

je njegova skupina predloži- la skoraj dva tisoč amand- majev, kar očitno kaže na voljo po obstrukciji, s čimer se ne bi uresničila želja vlade, da bi zakonski predlog bil odobren pred poletnimi po- čitnicami. Namesto Macca- nica je sejo komisije vodil Ju- žni Tirolec Zeller. Dela bi se torej morala nadaljevati.

V nedeljo, 27. junija, je bil drugi krog upravnih volitev, na Sardiniji pa so bile tudi de- želne volitve. Bil je nov po- membni preizkus, ki pa je v bistvu potrdil to, kar je prišlo do izraza na evropskih voli- tvah in v prvem krogu uprav- nih volitev dne 13. junija.

Spet je še najbolj padla v oči visoka volilna abstinenca, ki postaja že stalnica v italijan- skem političnem življenju. Glavna novost je dalje, da so padle nekatere "rdeče trdnja- ve", kot sta npr. Bologna (na sliki občinska palača) in Arez- zo. To utegne imeti posledice, ki jih v tem trenutku ne moremo predvideti.

STRAN 2

POLEMIKE V FRANCIJI

MANJŠINSKI JEZIKI DANES

ANDREJ BRATUŽ

Evropska stvarnost je danes v popolnem razvoju, ki je mariskdaj zelo dialektičen. Evropska unija predstavlja še vedno predvsem Evropo držav, ki pa v skoraj vseh člani- cah niso narodnostno popol- noma enovite (če morda izv- zamemo Portugalsko). Manj- šinska in regionalistična te- matika je zato danes v zahod- ni Evropi vedno bolj živah- na in izrazita. O vsem tem prav Slovenci v Italiji veliko vemo, zato pa tudi na tem mestu ne mislimo posebej o- bravnavati svojih zadev.

Pred kratkim je problem zlasti postal aktualen v Fran-

ciji, ki je bila vedno znana po velikem državnem centrali- zmu. Gotovo je v tej veliki ev- ropški državi ta že zgodovin- sko prisoten. Naj le spomni- mo na "sončnega kralja" iz 17. stoletja Ludvika XIV., ki je pravzaprav ustvaril veličino (*grandeur*) te dežele. S svojim geslom "Država sem jaz" (*L'État c'est - moi*) je dal skoraj teo- retično oz. vsaj značilno po- dobo te družbene ustanove. Kasneje je vse to v novi luči oblikoval tudi Napoleon in še danes je ta duh nekako ostal živ. Med modernimi dediči takega pojmovanja je bil po zadnji vojni zlasti gen. De Gaulle. Po vseh teh sodobnih smernicah francoskih držav-

nikov se je izoblikovalo tipi- čno pojmovanje izenačenja naroda z državo, torej Fran- cozov s svojo republiko ali prej monarhijo. Zato se da- našnja Chiracova Francija le težko otresa teh sledov bolj ali manj slavne preteklosti.

Kaj pa se je pravzaprav v Franciji zgodilo? Ustavni svet (nekako ustavno sodišče) se je pred kratkim izrekel o zna- ni Evropski listini manjšin- skih in deželnih jezikov ter razsodil, da je ta listina v na- sprotnju s francosko ustavo. Med vodilnimi francoskimi voditelji in državniki je zavr- šalo. Še posebno sta seveda v središču te polemike tako predsednik republike Jacques

Chirac kot predsednik vlade Lionel Jospin. Zelo plastično je ugledni dnevnik *Le Monde* naslovil glavni članek o tem, da si Chirac in Jospin med- sebojno podajata žogo.

Kaj pravijo o tem predstavniki zainteresiranih jezikov- nih skupnosti v Franciji? Pred- stavniki stranke Bretonske de- mokratične unije je predvsem spomnil, da na primer v fran- coski Polineziji oz. Oceaniji, katerih statuti predvidevajo uradno rabo domačih jezikov, ta problem ne obstaja... Na Korkziki je nacionalistična or- ganizacija Corsica Nazione obsodila sklep ustavnega sve- ta o zadevi. Dalje pa je Fede- racija za obrambo katalon- skega jezika in kulture v Per- pignanu obžalovala, da so milijoni francoskih državlja- nov še zmeraj izven zakona.

STRAN 2

Naše bralce in ljudi dobre volje poziva- mo, naj po svojih močeh pomagajo trpe- čim in preganjanim s Kosova.

POMAGAJMO TRPEČIM IN PREGANJANIM!

Darove v denarju sprejema tudi naša u- prava, ki bo poskrbela, da bodo prispev- ke nemudoma prejele pristojne ustano- ve in dobrotelne organizacije.

NOVI GLAS

03 Janko Kulmesch
DIALOG V MANJŠINI

03 Drago Legiša / intervju
JOŽKO KRAGELJ

04 Danijel Devetak
TRIJE GORIŠKI NOVOMAŠNIKI

05 Odbor za Lajše
SPRAVO OMOGOČA RESNICA

06 Harjet Dornik
NOVI DRŽAVNI IZPIT

07 LEPI VEČERI NA MAVHINJSKEM TRGU

10 PRED ŠTEVERJANSKIM FESTIVALOM

13 Milan Gregorič
O SLOVENSLEM EVROSKEPTICIZMU

15 Davorin Devetak
GOSPODARSKI FORUM V PORABJU

16 Vida Valenčič
OGROŽENI MIR V ULSTRU

SVET OKROG NAS

OB DNEVU SLOVENSKE DRŽAVNOSTI

TRADICIONALNI SPREJEM
V TRSTU

FOTO KROMA

Sprejem ob Dnevu državnosti republike Slovenije, ki ga je na Pomorski postaji v Trstu v sredo, 23. junija, priredila generalni konzul republike Slovenije v Trstu gospa Vlasta Valenčič Pelikan (na sliki levo) s sodelavci, je bil obenem tudi njeno slovo od Trsta in naše dežele, saj odhaja na novo delovno mesto. Tradicionalni sprejem je bil

tudi letos lepa priložnost, da smo se srečali z uglednimi predstavniki gospodarskega, kulturnega, političnega in družbenega življenja pri nas; ob slovesu od dosedanjega slovenskega generalnega konzula v Trstu smo se gospo Valenčič Pelikan lahko tudi osebno zahvalili za pozornost, ki jo je izkazovala našemu delu.

S 1. STRANI

MANJŠINSKI
JEZIKI...

Akademija za baskovski jezik pri tem ugotavlja globoko nasprotje med ustavnimi določbami na eni ter zgodovinsko sklicevanje na svobodo, bratstvo in enakost na drugi strani.

Neki alzaški poslanec nemške skupnosti v Strasbourgu označuje za arhaičen sedanj sklep francoskega ustavnega sveta. Naglasil je še, da so deželni jeziki in kulture naša skupna dediščina.

Kaj pa francoski tisk? Dnevnik *Le Monde* daje v zadnjem tednu veliko pozornost vprašanju in na svojih prvih straneh (ter s komentarji v notranjosti) prikazuje ne le odmev med francoskimi vodilnimi politikami, ampak tudi dru-

ge reakcije. Tako v enem izmed uvodnikov, ki ga je naslovil *Jakobinski integralizem*, primerja opozicijo jezikovni enakopravnosti v Franciji z znano centralistično miselnostjo, ki jo je v dobi francoske revolucije spočelo skrajno jakobinsko gibanje.

Dnevnik *Le Figaro* pa je s tem v zvezi objavil kratek dopis bralca, ki se boji, da bi francoski državljani, neveči bretonskega, baskovskega, alzaškega ali korziškega jezika, ne dobili javne službe (kot mislijo italijanski nacionalisti pri nas...).

Vse to jasno kaže, da je jezikovna oz. manjšinska problematika danes v Evropi vse bolj prisotna in občutena, z njo pa se morajo nujno soočiti odgovorni državniški in politiki nove Evrope.

S 1. STRANI

POLITIČNI
POTRES...

Medtem je vlada 30. junija odobrila Dokument o gospodarskem in finančnem programiranju (Dpef). Ko to pišemo, še ne poznamo podrobno vsebine te zelo pomembne listine. Predsednik vlade D'Alema in zakladni minister Amato sta sicer že pred dnevi poudarila, da je vlada vključila v to listino predvsem tiste ukrepe, ki jih predvidevajo ustrezne mednarodne obveze, med njimi zlasti Mastrichtska pogodba. Tako je skupina G8 (industrijsko najbolj razvite države na svetu in Rusija) Italiji dovolila, da se razmerje med javnim primanjkljajem in kosmato narodno proizvodnjo zviša od 2 na 2,4%, vendar ima Rim po besedah predsednika D'Aleme za glavni cilj zmanjšati leta 2000 omenjeno razmerje na 1,5%. Amato in njegovi sodelavci poudarjajo, da predvideva Dokument strukturne reforme na področju trga, manjšo težo države v gospodarstvu, klestenje izdatkov, zlasti na področju zdravstva in socialnega skrbstva, pri čemer se kaže kot nujna reforma pokojninskega sistema, in končno omiljenje davčnega pritiska. Šlo naj bi za finančni manever v višini najmanj 16 tisoč in največ 17.500 milijard lir. Sindikati so seveda že v bojnem stanju. Skrbni jih predvsem napovedana reforma pokojninskega sistema, nekateri pa celo napovedujejo konec inštitucije sporazumevanja med vlado in sindikati, na katerem je temeljil dosedanj razvoj industrijske družbe.

Za današnji trenutek italijanskega političnega življenja je gotovo značilna velika zmeda na dveh ključnih področjih, to je v zdravstvu in sodstvu. Refoma, za katero se je tako odločno zavzemala pristojna ministrica Bindi, je naletela na odpor in negodovanje zdravstvenih delavcev, medtem ko grozi sodstvu prava ohromitev, kar zadeva njegovo kazensko vejo. Tako so odvetniki še napovedali, da bodo v tem mese-

cu stavkali več tednov. Gre za protest zoper tiste politične sile, ki so preprečile, da bi poslanska zbornica proučila ustavni zakon, ki spremeni 111. člen republiške ustave. Ta ureja delovanje sodne oblasti in je po splošnem mnenju pomanjkljiv. V senatu so že odobrili spremembo, ki jamči t.i. pravični sodni proces.

Če tudi bežno pogledamo v svet političnih strank, lahko takoj ugotovimo, da si premaganci na zadnjih volilnih preizkušnjah še "ližejo rane". Takoj po volilnih izidih so glavni voditelji treh političnih strank napovedali odstop. Fini je nato odstop "zamrznil" do konca avgusta, ko bo kongres Nacionalnega zavezništva, Bossi je bil na zborovanju Lige v Pontidi potrjen za glavnega tajnika, položaj voditelja Ljudske stranke Marinija pa še ni dokončno urejen. Vplivni strankarski predstavniki so odločno za sprejem njegovega odstopa, češ da je odgovoren za naravnost katastrofalnega izid na evropskih volitvah. Ljudska stranka ni dosegla niti praga 5 odstotkov!

Politične vode je zelo razburkala radikalka Emma Bonino ne le s svojim zares prodornim uspehom na evropskih volitvah, temveč tudi s tem, da je odklonila kandidaturo za glavnega predstavnika OZN na Kosovu. Dejala je, da bi še najraje opravljala delo evropskega komisarja, ki je bilo od vseh zelo cenjeno.

S tem pa je spravila v veliko zagato predsednika vlade D'Alema, ki se zaveda, da Italija lahko ima v evropski komisiji le dva člana: od teh je eden Romano Prodi, ki je že bil določen za predsednika, drugi pa naj bi bil dosedanji komisar Monti, znan in ugleden ekonomist. Vsi se seveda dobro zavedajo, kaj jih čaka, če se zamerijo Emmi Bonino in njenemu političnemu tovarišu Pannelli!

Naj na koncu še omenimo, da je 30. junija senatna komisija za ustavne zadeve začela razpravljati o zakonskem predlogu, ki naj bi uredil staro, a še vedno aktualno vprašanje "konfliktov interesov". Vprašanje se neposredno tiče predvsem voditelja gibanja Naprej, Italija! Silvia Berlusconi. Ta je založniški in predvsem televizijski mogotec in si zato na nelojalen način lahko kuje politični kapital. V ZDA poznajo t.i. *blind trust*. Podjetnik, ki stopi v politično arena, mora po zakonu postati "slep", kar pomeni, da njegovo premoženje svobodno upravlja drug človek. Ob koncu političnega mandata pa mu upravitelj vrne kapital. Primer Silvia Berlusconi je povsem drugačen, tako da prihaja v poštev le prodaja njegovega premoženja. Na tem področju se bo torej še bil boj med polom svoboščin na eni in njegovimi nasprotniki na drugi strani. V tem trenutku torej ni videti rešitve tega kočljivega problema.

MARIBORSKA
DEKLARACIJA
O NARODNIH
MANJŠINAH

"Ministrski predsedniki ponovno poudarjajo, da si bodo tri države prizadevale za širok dialog in sodelovanje na področju varstva narodnih manjšin in zagotavljanja najvišje ravni njihove zaščite, kar je eden ključnih dejavnikov pri pospeševanju človekovih pravic in ustvarjanju pogojev za globlje politično in socialno stabilnost ter varnost v Evropi. Podpirali bodo dalje konkretno izvajanje obstoječih pogodb in dvostranskih dogovorov kot tudi dokončno odobritev tistih dogovorov, ki so na tem, da se zaključijo, ob spoštovanju specifičnih stališč manjšin in njihove pozitivne vloge v stikih in sodelovanju med državami. Ministrski predsedniki pozivajo narodne manjšine in manjšinske organizacije, naj težijo po tesnejšem sodelovanju v različnih mednarodnih forumih in v Organizaciji narodnih skupnosti, v skladu z mednarodnim pravom."

Tako *Mariborska deklaracija* v odstavku, posvečenem narodnim manjšinam. Deklaracija so 15. junija letos sprejeli predsedniki italijanske, madžarske in slovenske vlade, združeni v t.i. *Trilateralni*. O namenih in poteku zasedanja smo že poročali. Deklaracija podrobno navaja mnoga vprašanja, ki so pomembna za vse tri prizadete države. Kot glasilo slovenske manjšine v Italiji pa danes dobesedno objavljamo odstavek, ki nas zadeva neposredno.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

RAZVESELJIVO ZBLIŽANJE
ROJAKOV NA KOROŠKEM

Pred kratkim sta obe osrednji organizaciji slovenske manjšine na avstrijskem Koroškem ponovno sedli za isto mizo. Temu dejanju je botroval nastop deželnega glavarja Haiderja, ki želi ukiniti pogoj obveznega znanja slovenščine za ravnatelje dvojezičnih šol. Obe osrednji manjšinski organizaciji sta zato začutili potrebo po zblizanju in sta prekinili mučno stanje, ki obvladuje manjšino na Koroškem že kar nekaj časa.

Zmanjšanje razdalj med našimi rojaki ob severni meji je več kot razveseljivo. V tem času namreč Slovenci na Koroškem niso uspeli najti koristnih skupnih poti, ki bi celotni manjšini odpirale ugodne možnosti za naprej. Še več, razmere med njimi so zašle v slepo ulico, opaziti je bilo le notranje oddaljevanje, ki obremenjuje celotni slovenski narodnostni prostor z državo Slovenijo vred. Dejstvo je, da bo letos minilo že 10 let, kar je padel berlinski zid, med drugim utelešenje ločitve znotraj istega naroda. Dejstvo je tudi, da je ločitev znotraj istega naroda docela neprirodna, toliko bolj znotraj manjšine, za katero je celovita organiziranost komaj dovolj, da si zagotovi ne samo ohranitev svojih pridobitev, pač pa tudi razvoj. V tem smislu je bila notranja ločenost na Koroškem prav gotovo v škodo vseh manjšinskih delov. Sedanje približanje je zato srečen premik, za katerega je upati, da je pričetek nadaljnjih dodatnih premikov in s tem srečnejših časov za vse naše tamkajšnje rojake.

Napredovanje v smeri zblizovanja notranjih manjšinskih razdalj seveda ni vedno preprosto. Najbolj ga obremenjuje navajenost na po-vojnjo obdobje, se pravi kar na nekaj dolgih desetletjih.

Pol stoletja smo bili kot manjšinci razdeljeni v dve polovici, to pa je že dovolj dolga doba, da je marsikdo sprejel tovrstno dejstvo kot nekaj, kar drugače biti ne more. Iz teh in verjetno še drugih razlogov tudi znotraj nas v Italiji še ni prišlo do učinkovite organiziranosti na politični ravni, ki edina lahko celovitost manjšine v celoti uresniči. Toda na srečo je logika življenja storila svoje, da smo namreč z vse večjim medsebojnim razumevanjem opravili pomembne korake približevanja in predvsem sodelovanja na področju civilne družbe. Ob tem želimo biti prepričani, da bodo podobne pobude vse močnejše tudi med rojaki na Koroškem. Kljub še vedno obstoječemu političnemu zidu je torej civilna družba jamstvo, da bo zavest o nujni skupnega delovanja in načrtovanja vsak dan močnejša in bo vse uspešneje reševala številne vsakodnevne probleme. Ne nazadnje utegnemo nekega dne v politični ločenosti prepoznati ogromno težo, ki nas ima namero na naši prihodnji poti le zadrževati in obremenjevati. Sicer pa bi še bilo zanimivo vprašati, kdo dandanes politično razdrobljenost manjšine še zagovarja, kako in zakaj?

NOVI
GLASUREDNIŠTVO
IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 533177

FAX 0481 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMIAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA IN SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 365473

FAX 040 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

KOROŠKI SLOVENC

DIALOG
ZNOTRAJ
MANJŠINE"ENA DRUŽINA POD RAZLIČNO
STREHO"

DRAGO LEGIŠA

Kje in kako si izvedel za to strašno zločinsko morijo v februarju leta 1944 v Cerknem?

Bil sem v svoji prvi službi na Livku nad Kobaridom. Partizani so po tem zločinu delili po Primorskem razglas o izvršeni obsodbi z naslovom *Komunikè Varnostno obveščevalne službe OF*, v katerem je bilo zapisano, da sta "kaplana Piščanc in Sluga ob vsaki priliki vršila svoje razdiralno protinarodno delo, škodovala naši osvobodilni borbi in sabotirala odredbe naše oblasti".

Če se ne motim, si bil sošolec Ludvika Sluge in tudi njegov ožji rojak, kot si tudi iz bogoslovja v Gorici dobro poznal Lada Piščanca. Ti je bilo takoj jasno, da je šlo za podel zločin, ki ga je zagrešilo partijsko vodstvo?

Ludvik Sluga je bil moj sošolec od prvega razreda osnovne šole do zadnjega letnika bogoslovja. Takrat ni bil niti dve leti duhovnik. Lado Piščanc je bil štiri leta pred mano. Bil je že priznan pesnik. Oba sta pod fašizmom učila otroke v slovenskem jeziku. Piščanc pa je vodil tudi otroški zbor in učil slovenske pesmi. Sta bila torej proti narodu?

Kako je ta zločin vplival na tvoj miselni svet, ki si ga izoblikoval in ga gradil po zaslugi krščanske in humanistične ter bkrati trdne in globoke slovenske narodne vzgoje?

Osvobodilno gibanje smo že kot bogoslovci sprejeli navdušeno, ker je fašizem napravil dovolj zla na Primorskem. V Jugoslaviji smo gledali rešiteljico. Padec fašizma nam je vtilil novo upanje. Kmalu pa smo zvedeli, kaj se dogaja v Ljubljanski pokrajini, in ko so se na slovenskih zastavah pojavile rdeče zvezde ali celo srp in klavir, nam je bilo jasno, da ne gre za narod, ampak za revolucijo. In to se je takoj pokazalo tudi na Goriškem. 2. junija 1943 so v Dornberku ubili Iva Brica, očeta sedmih otrok. Dvakrat so ga Italijani konfinirali, borci pa so ga razglasili za izdajalca. Vedel je, da se za tem gibanjem skriva partija, zato ni maral z njimi sodelovati.

Konec vojne si dočakal kot mlad dušni pastir na Livku. Kakšni so bili tedaj tvoji občutki?

Utihihlo je brnenje letalskih trdnjav, ki so iz dneva v dan nosila nad Nemčijo smrtonosne bombe. Partizani so se iz Itrijev umaknili v dolino. Osnovali so svoje odbore in šole. In ko so zavezniki razdelili Primorsko na cono A in B, so jih očrnilli kot okupatorje. Ljudi so odvracali, naj ne sprejemajo od zaveznikov pomoči, kjer so bile hiše požgane, češ da bo vse popravila Jugoslavija, ko bomo priključeni. Kjer so zavezniki odprli slovenske šole, so prepričevali starše, naj ne vpišejo otrok, češ da bodo učili belogardisti itd. Tudi na Livku, ki je spadal pod cono A, smo imeli partizansko in zavezniško šolo. Meni so po kapitulaciji Italije prepovedali učiti, ker nisem dal v šolo zastave z zvezdo in Titove slike. Postajal sem sovra-

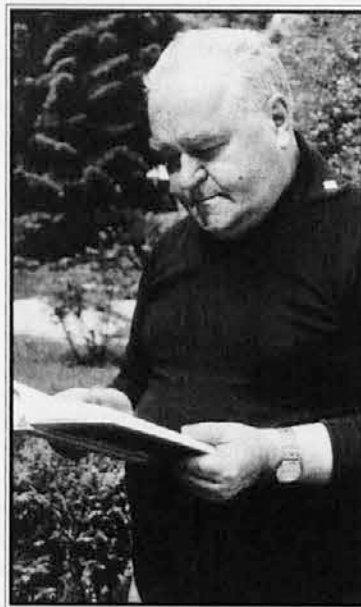
V nedeljo, 4. julija, bo popoldne na Lajšah spominska in pravna slovesnost, ki jo od osamosvojitve dalje prireja koprška škofija in tako počasti spomin vseh žrtev "okupacije in revolucije na Primorskem pred in med drugo svetovno vojno in po njej", kot lahko beremo v letošnji brošurici, izdani v Kopru. Slovesnost poteka v neposredni bližini brezna, kjer počivajo ostanki 14 Cerkljanov, med njimi kaplanov Lada Piščanca in Ludvika Sluge. V uredništvu smo bili mnjenja, da je zdaj tudi lepa priložnost za daljši pogovor s človekom, ki je doživljal silno težavne čase in bil tudi sam žrtev najhujših oblik nasilja. Pred nami je Jožko Kragelj, primorski duhovnik, pisatelj in publicist ter kljub svojim dopolnjenim osmim križem še vedno vsestransko aktiven kulturni delavec.

žnik ljudstva. Ljudem sem namreč po cerkljanski tragediji jasno spregovoril, kaj se skriva za OF.

Pod cono A so prihajali k meni na počitnice bogoslovci iz Gorice. Z njimi sem tudi taboril v Zajzeri pod Višarjami. In takrat nas je obiskal Tine Debeljak in nam bral svojo pesnitev *Velika črna maša za pobite Slovence*. Zvedeli smo za najhujšo slovensko tragedijo, za pobite domobrance. Zavezniki, navedeni na demokracijo, so pustili, da so partizani s svojimi odbori delali, kar so hoteli. In tako so tudi iz cone A izginjali ljudje, ki so jim bili nevarni. Iz Kobarida je npr. tik pred priključitvijo izginil Uršič, urednik *Demokracije*. Drugi pa smo čakali na priključitev.

Kmalu potem se je začel tvoj križev pot po zaporih od obsodbe na smrt, izrečene v Tolminu. Bi našim bralcem o teh svojih budih preizkušnjah danes zaupal nekaj, česar niso brali v tvojih "Celicah"?

Premalo je prostora, da bi o tem kaj več povedal. Dne 30. decembra 1948 so me aretirali na cesti, ko sem se iz Kobarida vračal na Livek. Odpeljali so me v Tolmin na Udbo v bunker, kjer so me ponoči zasliševali 53-krat. 28. junija 1949 je bil proces v kinodvorani, kjer sem bil obsojen na smrt z ustrelnitvijo. Uklenjenega z verigo so me 2. julija peljali v Ljubljano. Ko sem bil pomiloščen na 20 let prisilnega dela, mi tega niso povedali. Ponovno so me zasliševali in me hoteli po vsej sili narediti za vatikanskega agenta, češ da nisem v Tolminu vsega povedal. Leta 1952 so montirali tako imenovani "tolminski proces", na katerem so obsodili še pet duhovnikov s Tolminskega: Kobala, Hlada, Klinkona, Marca in Zadnika. Skupno smo "obsedel" okrog štirideset let. Za dušno pastirstvo je to pomenilo toliko let brez verouka, brez maš in brez pridig. Dovolj časa, da so vcepili ljudem drugačne ideje, drugačen nauk, kot ga uči evangelij. Sam sem okusil sedem let in pol za-

pora, od tega 19 mesecev samice in sedem mesecev bunkerja. Danes pa nihče nič ne ve za vse to, niti Ribičič. Vsi so izgubili spomin in ponavljajo: Pustimo preteklost!

Še srečuješ koga svojih "varubov" ali "sodnikov"?

Pred leti sem srečal sodnika Sartorija, ki je izrekel mojo smrtno obsodbo. Spomnil sem ga na Tolmin. Rekel je: "Ja, ja, viharji časi so bili!"

Kot vem, si po izpustitvi iz zapora začel med drugim posvečati posebno pozornost naši Benečiji. Ta se je gotovo tudi po tvoji zaslugi prav tedaj začela postopno kulturno in narodno prebujati. Bil si med drugim dolgoletni urednik Trinkovega koledarja in si sploh gojil zelo tesne stike z našimi čedermaci. Se ti ne zdi, da je tvoje delo kot tudi delo tvojih sobratov premalo znano in še manj upoštevano ter vrednoteno, saj je uradna in osrednja Slovenija Benečijo tedaj dejansko že bila odpisala?

Z Benečijo sem navezal stike že kot dijak. Še bolj pa, ko sem bil na Livku. Takrat ni bilo meje. Z Livka sem hodil pomagat duhovnikom v bližnje sosedne župnije. Tudi na Trčmunu sem nekajkrat obiskal msgr. Trinka, v Matajurju pa sedanjega devetdesetletnika Pashala Gujona. Po smrti prof. Bednarika, ki je urejeval Trinkov koledarček, se mi je zdelo škoda, da bi prenehal. Zbiral sem prispevke, sam pisal in vztrajal deset let. Sam sem sodeloval s tiskarjem, lektoriral in koledarček prevažal po Benečiji. Stroške v tiskarni je poravnal msgr. Rutar. SKGZ ni nikoli nič prispevala. Urednik je bil pač "garjeva ovca", ki ni smel nastopati v javnosti. Ko me je nekdo prosil, da bi imel v Novi Gorici predavanje o Benečiji in Ivanu Trinku, je moral odstraniti plakate, ko so videli moje ime. In predavanje je bilo "odpovedano". Ko je Klub starih goriških študentov postavil Trinkov spomenik na Erjavčevi cesti v Novi Gorici, so me prosili, naj pripravim slavnostni govor. Moral sem jim pokazati, kar sem napisal, in nisem smel jaz govoriti. Prebral ga je beneški duhovnik Emil Cencič. Moje delo ni bilo nič upoštevano. Tudi delo, ki so ga opravili razni ugledni du-

hovniki na Primorskem iz gole ljubezni do naroda, gre v pozabo in ni nič upoštevano. Zato sem napisal kratko monografijo o Trinku, Vinku Vodopivcu in sedaj še o Josipu Abramcu. Je pa cela vrsta duhovnikov, ki so med dvema vojnama ustvarjali in ohranjali slovensko kulturo na Goriškem in Tržaškem.

Ali te kdaj zanese pot med Benečane? Kaj ti od današnjega stanja v tej deželici še najbolj pade v oči?

Večkrat spremljam skupine v Benečijo. Ko jim razlagam razliko med goriškimi, tržaškimi in beneškimi Slovenci, ne morejo razumeti, da Benečija ni imela nikoli slovenskih šol. Občudujem vse, ki se že več let žrtvujejo za dvojezično šolo v Špetru. Tudi vse zbere, ki so nastali po zadnji vojni. V nekaterih se je prebudila narodna zavest. Hudo pa je to, da se z otroki doma pogovarjajo v italijanščini. Tudi iz cerkve je v glavnem izginila slovenska beseda. Televizija je iz domov pregnala slovensko molitev. In kar je najbolj hudo je, da se praznično vasi. Mnoge hiše so prazne. Mladih družin ni. Mnogi so se izselili v Furlanijo. Benečija ostaja "folklorna dežela".

Gotovo pobljže spremljaš tudi dogajanje na Tržaškem in Goriškem. Se ti ne zdi, da je državna meja v zadnjih 50 letih globoko zarezala v slovensko narodno tkivo z vsemi negativnimi posledicami, tako da je pojem enotnega slovenskega kulturnega prostora ostal ali celo postal prazna beseda?

Narodnega tkiva ni zarezala le državna meja, ampak meja ideologije. Zločin je bil, če si prinesel čez mejo knjigo, ki jo je natisnila Goriška Mohorjeva družba. Kaj šele, če so ti na domu dobili tako literaturo! Deliti Slovence v zamejstvu na napredne in nazadnjaške ne more privedi do enotnega kulturnega prostora. Dokler se ne bomo imeli Slovenci na Tržaškem in Goriškem za enakovredne in dokler bomo nekaterim nudili potico, drugim pa polento, ne moremo govoriti o enotnem kulturnem prostoru.

Kaj bi po tvojem morali na obeh straneh meje predvsem narediti, da bi se stanje korenito spremenilo oziroma izboljšalo?

Gojiti je treba predvsem narodno zavest in delati nesebično za narod. Čutiti moramo, da smo vsi ena družina, čeprav pod različno streho. In ostreti se moramo občutka manjvrednosti ter ponavljanja, da smo majhen narod. Manjka nam ponos, da smo Slovenci in da imamo svojo državo!

Kakšno bi bilo tvoje sporočilo slovenski narodni manjšini v Italiji, zlasti v dneb, ko se na Primorskem spominjamo žrtev okupacije in revolucije?

O vseh teh žrtvah naj nam spregovori Gregorčič: "Pomlad iz krvi rodila / cvetke tisočere bo... / In srce jim bo ogrelo / cvetje vzraslo iz krvi, / da za rod in dom plamtelo / bode jim do konca dni!"

Ko je mag. Rudi Vouk postal poslovodni predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev (NSKS), je kot prvi korak napovedal pogovor s predsednikom Zveze slovenskih organizacij (ZSO) dr. Marjanom Sturmom. Predlagal mu bo, da obe organizaciji izdelata katalog vprašanj, ki so za obe osrednji organizaciji nesporna. Gre predvsem za vprašanja člana 7, posebno pomembno mesto pa zavzemajo tudi dvojezični vrtci. Za primer, da bi med osrednjima organizacijama obstajalo nesoglasje glede načina, kako priti do uresničevanja dogovorjenih skupnih ciljev, pa je Vouk napovedal, da bo Sturmu predlagal korektiv oz. gremij, ki naj odloča o spornih točkah. Po Voukovem prepričanju naj bi korektiv predstavljali odborniki vseh društev in organizacij. Njihove odločitve naj bi bile obvezujoče za obe osrednji organizaciji.

Do napovedanega srečanja med predsednikoma NSKS in ZSO je medtem tudi prišlo. Tako Vouk kakor Sturm sta pogovor pozitivno ocenila in se optimistično izrazila o možnosti, da osrednji organizaciji najdeta skupni imenovalec. Dr. Sturm se je strinjal z Voukovim predlogom, da naj obe organizaciji izdelata katalog skupnih tem. Poudaril je, da v vprašanju člana 7 ne vidi posebnih različnih pogledov med organizacijama. Oba predsednika sta se dogovorila, da bo vsaka organizacija do konca julija izdelala konkretni predlog tem, ki naj bi bile skupne. Po Sturmu naj bi v prihodnosti javno razpravljali samo o vprašanjih, za katera obstaja soglasje. O vprašanjih, kjer ni soglasja, pa naj bi se razpravljalo samo interno. Dobri pa so tudi izgledi glede Voukovega predloga o korektivu. Predsednik ZSO je napovedal, da se hoče temu pridružiti. Kako naj bi ta izgledal, še ni hotel povedati, "ker bo to stvar pogajanj". Na vsak način je optimističen, vrhu tega pa je menil: "Mislim, da ni treba posebej poudarjati, da nastopi NSKS in ZSO v preteklosti niso bili ravno najboljši."

JANKO KULMESCH

SMRTNA OBSODBA ZA
OCALANA

Kot je bilo pričakovati, je turško sodišče obsodilo kurdskega voditelja Ocalana na smrt z obešanjem. V turški javnosti, ki je pod očitnim vplivom skrajnežev, je obsodba naletela na naravnost živčno navdušenje. Demokratična javnost po svetu pa je zaradi smrtne obsodbe zelo zaskrbljena, ker zna le-ta povzročiti hude posledice. Kurdi, ki jih je več kot 24 milijonov, ne uživajo nobenih pravic. Težko si je predstavljal, da bo demokratični svet takšno stanje še dalje prenašal, zlasti po dogajanju na območju nekdanje Jugoslavije. Atlantska zveza in tudi sama OZN zagovarjata namreč stališče, da se suverenost posamezne države preneha v trenutku, ko taista država tepa najbolj osnovne človekove pravice. S tem argumentom je namreč NATO upravičeval svoj poseg proti ZR Jugoslaviji. Zadeva postaja za zahodni svet zelo kočljiva, saj je Turčija članica zveze NATO. Upoštevati pa je potrebno tudi splošni položaj na Bližnjem Vzhodu, kjer imajo industrijsko najbolj razvite države na svetu posebne interese.

BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA
 OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
 V LITURGIČNEM LETU A

 ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
 NEDELJO ZA NEDELJO

ZVONE ŠTRUBELJ

14. NAVADNA NEDELJA

Tedaj je Jezus spregovoril in rekel: "Slavim te, Oče, Gospod nebes in zemlje, ker si to prikril modrim in razumnim, razodel pa otročičem. Da, Oče, kajti tako ti je bilo všeč. Vse mi je izročil moj Oče in nihče ne pozna Sina, razen Očeta, in nihče ne pozna Očeta, razen Sina in tistega, komur hoče Sin razodeti. Pridite k meni vsi, ki ste utrujeni in obteženi, in jaz vam bom dal počitek. Vzemite nase moj jarem in učite se od mene, ker sem krotak in v srcu ponižen, in našli boste počitek svojim dušam; kajti moj jarem je prijeten in moje breme je lahko." (Matej 11, 25-30)

TOLIKOKRAT ZLORABLJENA JEZUSOVA KROTKOST IN PONIŽNOST

Kolikokrat so nam Jezusa predstavljali kot krotkega in ponižnega? V besedilu evangelija po Mateju res beremo: "Učite se od mene, ker sem krotak in v srcu ponižen, in našli boste počitek svojim dušam..." Toda, ali te Jezusove besede zares zazvenijo tako, kot smo bili navajeni slišati in sprejemati? Skoraj kot vabilo k umiku iz tega sveta, povabilo k neki netemperamentni držji, pasivnemu sprejemanju ustroja tega sveta in trpljenja, ki ga življenje prinaša. Če bi bilo to res, potem bi Jezusovi učenci in vsi, ki so v Cerkvah dosegli čast oltarja, bili mevže, bojzljivi in nezreli ljudje. Poglejmo od bliže, v kakšnem vzdušju in kakšnem kontekstu evangelist Matej poroča o Jezusovi krotkosti in ponižnosti.

Odlomek, ki ga beremo kot evangelij 14. navadne nedelje, je vpet med dva dogodka, ki predstavljata očiten Jezusov neuspeh. Malo prej beremo Jezusov ognjevit govor o nespokorjenih mestih. "Tedaj je začel grajati mesta, v katerih se je zgodilo največ njegovih mogočnih del, ker se niso spreobrnila. "Gorje ti, Horazin! Gorje ti, Betsajda! Če bi se v Tiru in Sidonu zgodila mogočna dela, ki so se zgodila v vaju, bi se že zdavnaj spokorila v raševini in pepelu (...) In ti, Kafarnaum! Se boš mar do neba povzdignil? Do podzemlja se boš pogreznil! Če bi se v Sodomi zgodila mogočna dela, ki so se zgodila v tebi, bi še danes stala. Toda povem vam: Sodomske deželi bo na sodni dan laže kakor tebi!" (Mt 11, 20-24). Zgodbo o Sodomi poznamo. Tir in Sidon pa sta bili poganski mesti. Grajana mesta so bila galilejska mesta, vključno s Kafarnaumom, kjer je Jezus poklical prve učence, od koder je začel oznanjati evangelij in kjer je naredil največ čudežev. Hujšega razočaranja torej ne bi mogel doživeti. Zavrnilo so ga množice, hrbet pa so mu obrnili tudi tisti, ki so bili na sprejem njegovega poslanstva najbolj pripravljeni. Le malo naprej Matej poroča, kako so Jezusa zavrnilo pismouki in farizeji, takratna inteligenca, smetana tedanje družbe. Ob zdravljenju moža s suho roko beremo: "Farizeji pa so šli ven in se posvetovali zoper njega, kako bi ga umorili." (Mt 12, 14). Ko je ozdravil obsedenca, so farizeji dejali: "Ta izganja demone zgolj z Belcebubom, poglavarjem demonov" (Mt 12, 24). Njihovim zlonamernim mislim se Jezus odločno zoperstavi: "Ninivljani bodo na sodni dan vstali s tem rodov in ga obsodili, kajti spreobrnilo so se na Jonovo oznanilo; in glejte, več kakor Jona je tukaj (Mt 12, 41).

Se vam ta Jezus zdi zares tako krotak in ponižen? In vendar je prav v to bojevito in napeto zgodbo vpletena Jezusova enkratna molitev k Očetu in vabilo k hoji za njim. Gre za tekst, ki pokaže na najgloblje sidrišče Jezusovega in našega upanja. Kako drugače naj bi Jezus opredelil tiste, ki so ga razumeli in sprejeli? "Slavim te, Oče, Gospod nebes in zemlje, ker si to prikril modrim in razumnim, razodel pa malim, otročičem." Le tisti, ki z otroško preprostostjo znajo sprejeti tako velik božji dar, kot je Jezus, so lahko njegovi pravi sopotniki. Njim je dano razodetje Boga, ki je ljubezen in osrečujoča navzočnost dobrote, usmiljenja in razumevanja. "Nihče ne pozna Očeta, razen Sina in tistega, komur hoče Sin razodeti." Tej ugotovitvi sledi še vabilo k nežni in popolni predanosti, k hoji za Kristusom, ki ni breme in strah, ampak obljuba duhovne polnosti: "Kajti moj jarem je prijeten in moje breme je lahko."

Kaj to ni čudovit slavospev duhovnemu otroštvu, ki je v krščanstvu temeljna duhovna drža? Ali ni aktualno tudi danes? V svetu, kjer je uspel odrasel le tisti, ki je na vrhu družbene lestvice, povzpeticnik, aroganten in neprizanesljiv, brez moralnih pomislekov! V svetu, kjer je otroku dovoljeno vse in je postal kopija odraslega: egoist, prepotenten, nesposoben za pristno igro in za drobna doživljaja srečnega otroštva! Krotkost in preprostost v srcu je zahtevna naloga. Georges Bernanos jo je takole opredelil: "Otroštvo lahko vsakdo spet pridobi, vendar le po trdi poti svetosti."

POSVEČENI BODO 4. SEPTEMBRA V OGLEJU

TRIJE GORIŠKI NOVOMAŠNIKI

DANIJELO DEVETAK

V tradicionalno bogati zadnji junijski številki slovenskega verskega tednika *Družina* smo lahko med bolj ali manj mladimi obrazi letošnjih slovenskih novomašnikov po mnogih letih končno le našli fotografije treh Goričanov. To so p. Mirko Pelicon (na sliki levo), p. Franček Bertolini (na sliki sredi) in p. David Bresciani (na sliki desno), ki bodo v vrstah slovenske Družbe Jezusove posvečeni v duhovnike v soboto, 4. septembra, ob 16. uri v baziliki v Ogleju; novo mašo bodo peli v nedeljo, 5. septembra, ob 16. uri v cerkvi Srca Jezusovega v Gorici. To je za goriško in sploh zamejsko stvarnost pravi dogodek, saj iz Goriške že vrsto let ni izšel noben duhovniški ali redovniški poklic.

P. Mirko (letnik 1968), p. Franček (1970) in p. David (1969) so zrasli v naših logih; prvi je obiskoval učiteljske Simon Gregorčič, druga dva pa sta opravila klasični licej Primož Trubar. Marsikdo se lahko še spomni, kako so bili po svojih sposobnostih in talentih aktivni pri goriški skavtski organizaciji in na glasbeni šoli. Udeleženi so bili pri življenju župnijske skupnosti v duhovnjici sv. Ivana v Gorici, kamor se še vedno radi vračajo; radi so obiskovali tudi druge slovenske maše v Gorici (zlasti v stolnici) in jih kot zvesti ministranti s tihim delom in molitvijo pomagali oblikovati dolga leta. Vse to, že takrat, "v večjo božjo slavo". V družini so prejeli temelje svoje prve verske vzgoje in marsikdo zna povedati, da so za svojo nelahko odločitev našli moč tudi v velikodušnih molitvah starejših družinskih članov. Vsi trije so nato duhovno dozoreli in zrasli iz izkušnje goriškega jezuitskega centra Stella Matutina, kjer so odkrili svoj poklic.

O omenjeni izkušnji se je zlasti na začetku '90. let kar precej govorilo; žal pa so o njej prevečkrat raznašali glasove ljudje, ki niso nikdar stopili v center in ga zato niso mogli poznati. Ko so končno tudi take vrste sadovi pred nami, so verjetno časi zreli, da spregovorimo nekaj jasnih besed. Slo je za skupen načrt slovenske in italijanske provinc Družbe Jezusove v dogovoru s predstavniki krajevne Cerkve. Italijanski in slovenski patri so se srečali v Gorici, mestu na meji, in začeli delati z mladimi, da bi prek njih pospešili "goriški duh" srečanja, sprave in sožitja, da bi naše mesto zaživelo kot duhovni in kulturni most med dvema narodoma. In res smo mlajši zlasti goriški Slovenci lahko bolje in globlje spoznali Slovenijo, njene kraje, navede, verske skupnosti in kulturne ter politične osebnosti, hkrati pa smo, utrjeni v svoji narodni istovetnosti, lahko naredili prijateljski korak, brez strahu, naproti sosedom italijanske

narodnosti; marsikdo od slednjih je med drugim tako vsaj izvedel, da obstajamo in kdo sploh smo. Kdor je hotel, se je lahko pridružil skupini mladih, ki so v spremstvu patrov odkrivali in spoznavali dejavnike in gibala današnje družbe in kulture; učili so se tudi kritično gledati na dogodeke in stvarnost okrog nas, obravnavali temeljna antropološka in verska vprašanja, spoznali veliki pomen stalnega izobraževanja; ob tem pa je vsakdo lahko našel v manjših skupinah možnosti in spodbude za razvijanje lastnih ustvarjalnih žilic. Brez pravega prijateljstva in vzajemnega spodbujanja k vsestranski rasti bi vse to ne imelo moči, ki jo je v resnici imelo za obiskovalce Stelle Matutine v prejšnjih letih. Ker pa smo vsi le ljudje, je bila verjetno storjena med potjo tudi kaka napaka.

Čas pa je dokazal, da so mlada leta v jezuitskem središču postala za lepo število ljudi pomembna življenjska izkušnja. To velja za številne že poročene zamejce na Goriškem in tudi Tržaškem, ki jim je pri srcu zdrava osebnostna, verska in narodnostna vzgoja sebe in otrok. Izkušnja je bila prav tako, če ne še bolj, pomembna tudi za p. Mirko, p. Frančka in p. Davida, saj je mašniško posvečenje in skoraj desetletna pot do njega v vrstah Družbe Jezusove izjemno resna zadeva, vredna spoštovanja.

Goriški škofijski tednik *Voces Isontina* je v pripravi na posvečenje treh mladih Goričanov že prejšnji teden objavil celostransko poglabitev p. Federica Lombardija, direktorja programa Vatikanskega radia, o karizmi Družbe Jezusove od ustanovitve do danes. Da bodo tudi naši bralci bolj osveščeni, kdo sploh so jezuiti, povzemamo nekaj misli iz dolgega poročila. Identiteto, značaj in duhovni dar verskega reda lahko bolje razumemo, če spoznamo življenje in delo, značaj in duhovni dar ustanovitelja, sv. Ignacija Lojolskega, ki se je rodil pred več kot petsto leti. Sv. Ignacij je bil po rodu in značaju trdovraten Bask, vojščak in dvorni človek, ki ga je božja Previdnost že v zrelih letih prijela za roko in ga vodila v spoznanje lastnih duševnih nagibov. Prežemala ga je velika želja, da bi spoznal Kristusa in zlasti njegovo človeško razsežnost. Ni bil duhovnik,

še manj katehet ali teolog; želel pa je takoj pomagati ljudem v spoznanju Boga, ki je njega tako ljubeče prevzel. Tako so nastale njegove t.i. duhovne vaje, prava pedagoška pot v razlikovanju duhov, duhovna šola, ki je imela v zgodovini Cerkve veliko vlogo. V svoji gorečnosti je obiskal Sveto deželo, da bi na lastne oči videl kraje, kjer je živel Kristus. Spoznal pa je, da potrebuje za dialog in pomoč drugim ljudem več znanja. Zato se je z veliko vnemo lotil študija v evropskih prestolnicah, čeprav po svoji naravi ni bil intelektualec; znal pa je trezno razsojati, kateri so kočljivi vozli družbe njegovega časa. Torej: želja po apostolatu in duhovni oskrbi, vezana na resno kulturno izobraževanje. Nekaj časa je bival tudi v razkošnih in kozmopolitskih Benetkah, kjer je s svojimi prvimi tovariši postal pozoren za socialne stiske ljudi, ki so se mu takoj prirasle k srcu. Živel je po bolnišnicah, oskrboval bolnike, reveže in počestnice, da bi le pomagal vsaki osebi pri katerikoli njeni materialni in duhovni potrebi, kjerkoli že.

Da bi lahko bolje opravljal to delo, je pokleknil pred papeža kot Kristusovega naslednika in voditelja vesoljne Cerkve, kajti le on ima pogled nad vse Cerkve in zato lahko bolje usmerja njega in njegove tovariše v želji po služenju Bogu in človeku. Vse to - kot pravi njegovo geslo - v večjo slavo božjo (*AMDG - Ad maiorem Dei gloriam*).

Splošno znano je, da so v zgodovini jezuiti zaorali globoko ledino na področju šolstva in vzgojnih ustanov s svojimi kolegiji (glavni evropski pedagoški sistem v 17. in 18. stoletju), z druge strani pa so ogromno naredili kot misijonarji na vseh koncih sveta. Omenimo samo sv. Frančiška Ksaverija in Mattea Riccija na Daljnem vzhodu. Ti so se izkazali po t.i. inkulturaciji, oznanjanju evangelija v dialogu s krajevno kulturo. Oznanjevanje namreč ne more biti sad nasilja, ampak je lahko le srečanje, spoštljiv dialog med kulturami. Zato so poleg krščanske vere skušali najprej omogočiti ljudem - v južni Ameriki ali v Indiji ali kjerkoli - najprej človeka vredne življenjske razmere, da bi se lahko nato vsestransko in celostno razvijali. V času iluminizma so evropski absolutistični

vladarji tudi zaradi velikega kulturnega vpliva zatrli Družbo Jezusovo in tako zdesetkali vrste jezuitov, ki so si le počasi opomogli. V tem stoletju so patri že od vsega začetka sodelovali pri notranji prenovi Cerkve in s svojimi teologi (Teilhard De Chardin, De Lubac, Rahner...) močno zaznamovali tudi drugi vatiškanski koncil. V svetu, ki se stalno spreminja, so danes jezuiti postavljeni pred izzive, ki jih predstavljajo družbena pravičnost, obramba človekovega dostojanstva, sekularizacija, verska brezbriznost, ekumenizem. Na zadnjem generalnem shodu leta 1995 so sprejeli kot cilj svojega poslanstva - službo veri. Ta služba predvideva zlasti boj za pravičnost, služenje novim revežem, dialog med kulturami. Njihovo "orožje" predstavljajo želja po spoznanju Kristusa, aktiven apostolat in krščanski humanizem, t.j. pogled na celovitost osebe in njenih potreb. Bog namreč ni pasiven in oddaljen, ampak "aktiven"; s svojo milostjo stalno deluje v ljudeh, v njihovi zgodovini; vsakdo je poklican, da to delovanje odkriva in z Njim sodeluje.

Področja delovanja Družbe Jezusove so torej številna in mnogoteri, pač odvisno od kraja, kjer deluje po navodilih svetega očeta; stalnica je le ignacijanska duhovnost, v kateri imajo nezamenljivo mesto osebna molitev, t.i. razlikovanje duhov in dnevna "refleksija".

Trem mladim Goričanom, ki se pripravljajo na veliki korak in o katerih bomo še pisali, zaenkrat želimo, da bi se z veliko gorečnostjo pripravljali na ta zanje milostni trenutek.

LETOŠNJA MAŠNIŠKA POSVEČENJA NA PRIMORSKEM

Koprski škof Metod Pirih je v ponedeljek, 28. t.m., na Sentviški gori posvetil štiri bogoslovce koprške škofije v diakone (Iztok Mozetič, Rafko Klemenčič, Roman Leban, Tomaž Kete). V torek, 29. t.m., pa je na sam god pravokov apostolov svetih Petra in Pavla posvetil na Sveti gori ob 17. uri popoldne dva diakona koprške škofije (Saša Mugerli in Simon Vendramin) v duhovnika. O tem bomo poročali prihodnji teden.

O KRISTUSOVI PONIŽNOSTI

NATANAEL

Pravijo, da je bil Jezus iz Nazareta ponižen in krotak. Pravijo, da je bil slabič, čeprav pravičen mož in pošten, in da so ga krepki in močni pogosto zmedli; da je bil, kadar je stal pred oblastniki, zgolj jagnje med levi.

Jaz pa vam pravim, da je Jezus imel oblast nad ljudmi in da je poznal svojo moč ter jo razglasil med griči Galileje in mesti Judeje in Fenicije.

Kateri popustljiv in mehak človek bi rekel: "Jaz sem življenje in pot do resnice"?

Kateri krotak in skromen človek bi rekel: "Jaz sem v Bogu, našem Očetu; in naš Bog, Oče, je v meni"?

Kateri človek, ki se ne bi zavedal svoje moči, bi rekel: "Kdor ne veruje vame, ne veruje niti v to življenje niti v večno življenje"?

Kateri človek, ki je negotov jutrišnjega dne, bi razglašal: "Vaš svet bo prešel in ne bo nič drugega, kakor le raztresen pepel, preden bodo prešle moje besede"?

Ali je dvomil vase, ko je rekel onim, ki so ga skušali z vlačugo: "Kdor je brez greha, naj vrže kamen"?

Ali se je bal oblasti, ko je izgnal menjalce denarja iz tempeljskega dvorišča, čeprav so imeli dovoljenje duhovnikov?

So bila Njegova krila pristrizena, ko je glasno zaklical: "Moje kraljestvo je nad vašimi zemeljskimi kraljestvi"?

Ali se je hotel skriti v besedah, ko je rekel: "Podrite ta tempelj in v treh dneh ga bom na novo postavil"?

Ali je bil bojazlivec ta, ki je z roko zapretel oblastnikom v obraz in jih imenoval: "Lažnivci, nizkotneži, nečisteži in izrodki"?

Ali naj človeka, ki je dovolj neustrašen, da izreče take besede vladajočim v Judeji, imamo za krotkega in ponižnega? Ne. Orel ne splete svojega gnezda na vrbi žalujki. In lev ne išče svojega brloga med praproto.

Obide me slabost in drob se mi sprevača, kadar slišim malodušneže, kako imenujejo Jezusa ponižen in krotak, da bi lahko opravičili svojo lastno malodušnost; ko potrči, zaradi tolažbe in družbe, govori o Jezusu kot črvu, ki se zavrti ob njihovi strani.

Da, srce me zaboli zaradi takih ljudi. Kajti jaz bom pridgal o silnem lovcu in o nepremagljivem gorskem duhu.

(Kahlil Gibran: Jezus, Sin človekov, Mohorjeva Celje 1997, str. 57-58)

MISEL SV. OČETA V REVII COMMUNIO

PRISPEVEK JANEZA PAVLA II. ZA TRETJE TISOČLETJE

MARJAN DROBEŽ

Tudi v zadnji številki mednarodne katoliške revije *Communio*, ki jo izdaja Svet te publikacije pri Slovenski škofovski konferenci, je objavljeno veliko aktualnih prispevkov, ki so pomembni za Cerkev v celoti, posebej pa za slovenske vernike. Kard. Joseph Ratzinger razmišlja v svojem članku o prispevku papeža Janeza Pavla II. za tretje tisočletje; ljubljanski nadškof Franc Rode piše o vračanju Slovencev k izviri naše vere (prispevku je dal naslov *Ob krstnem kamnu slovenskega naroda*); nadalje je objavljen ponatis nekega besedila škofa A.M. Slomška, ki ga je v Mariboru napisal l. 1862; nadškof Alojzij Šuštar razmišlja o tem, koliko svetnikov imamo Slovenci; sledi prispevek Viktorja Papeža o beatifikaciji škofa Slomška; Ivan Merljak obravnava lik in delovanje nadškofa Antona Vovka; Chiara Lubich piše o Mariji in edinstvi med gibanji in karizmami v Cerkv; Anton Nadrž razmišlja o temi *Kaj mi pomeni Jezus Kristus danes*; Marjan Turnšek je napisal članek z naslovom *Svoboda iz evharistije*, sledi pa še prispevek Ulricha Dobhana, ki piše o Tereziji Avilski in Edith Stein.

Zaradi bližajočega se začetka novega tisočletja pov-

zamemo nekaj ugotovitev o prispevku Janeza Pavla II. za tretje tisočletje. V svoji oceni, ki ji je dal naslov *Modrostna teologija*, jih navaja in utemeljuje kard. Ratzinger. Poudarja, "da nas je Janez Pavel II. v dvajsetih letih papeževanja obdaril z izrednim bogastvom, raznovrstnostjo, globino in specifičnostjo izvajanja cerkvenega učiteljstva. Njemu svojsko razmišljanje in osebna meditacija močno zaznamujeta njegove okrožnice. Predvsem se v velikem trinitarističnem triptihu: *Redemptor hominis - Dives in misericordia - Dominum et vivificantem* izraža njegova nezamenljiva osebna pisava. Tudi v kasnejših učiteljskih besedilih je mogoče jasno razbrati temeljne poteze njegove misli." Avtor nadalje opozarja, da papeževa beseda pomeni odgovor Cerkev na prodiranje civilizacije, ki sicer napreduje v znanju, a se hkrati vedno bolj oddaljuje od "modrosti". Kakor po paradoksu pa so ta besedila naletela v kakem primeru na boljši sprejem pri mislecih, ki sebe nameščajo zunaj Cerkev, kakor pa pri nekaterih predstavnikih katoliške teologije. To velja zlasti za okrožnico o temeljnih vprašanjih moralne teologije. Morda mnogi nekrščanski misleci na svoji lastni koži mnogo bolj občutijo težo in usodnost npravne krize človeštva kakor nekateri katoliški teologi; čutijo, da je uničenje vesti za človeka nevarnejša ogrožitev kakor atomska bomba ali kaka bolezen. V svoji okrožnici papež razvija moralno vizijo, ki je po eni strani dovolj velika in prostrana, da napravi za svojo moralno modrost velikih religioznih izročil in modrost človeškega razuma. Eden temeljnih vidikov tega besedila je sklicevanje na razum in na njegovo zmogljivost, da iz stvarstva razbere Stvarnikov nauk." Kardinal Ratzinger ob zaključku poudarja, "da teologije tega papeža ne razgibava abstraktna spekulacija o dogmatičnih resnicah, marveč vsakdanji odnos do konkretnosti zgodovinskih dogodkov. Kdor moli skupaj z Janezom Pavlom II., more izkusiti, kakšen enkrat dar intimnosti in občestva z Bogom je Bog prihranil za tega papeža.

Po mislih Janeza Pavla II. postane človekovo srce, ko se odpre Kristusovi skrivnosti, zmogljivo vzpostavlja rodovitni dialog z zgodovino; dialog, iz katerega prihaja in v katerem se poglablja iz dobe v dobo tista modrost, ki vsakemu učencu božjega kraljestva omogoča, da ponovno najde na presenetljiv način združeno staro in novo.

S to povsem teološko modrostjo papež napolnjuje svet z upanjem ter spremlja Cerkev čez prag tretjega tisočletja."

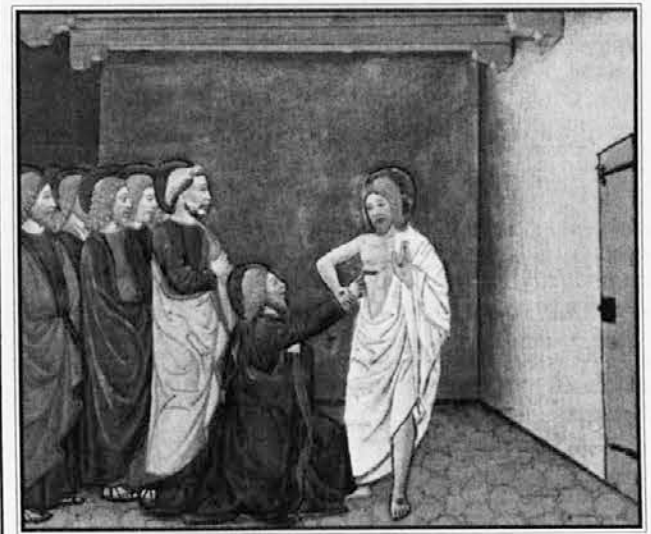
SVETNIK TEDNA

3. JULIJ

SILVESTER ČUK

TOMAŽ, APOSTOL

Človeku, ki noče verjeti na besedo, ampak se hoče o vsem prepričati na lastne oči, pravimo "neverni Tomaž". Obnaša se namreč kot apostol Tomaž po Jezusovem vstajenju. Evangelist Janez pripoveduje, da se je Gospod po svojem vstajenju prvi večer prikazal svojim učencem, zbranim za zaprtimi vrati hiše, kjer so le nekaj dni poprej skupaj z Jezusom obhajali spominsko večerjo ob judovskem velikonočnem prazniku, ki je bila obenem zadnja večerja Jezusa kot človeka. Tomaža, pravi, ni bilo med njimi. Ko so mu drugi pripovedovali, da je Jezus vstal in se jim prikazal, jim je odvrnil: "Če ne vidim na njegovih rokah znamenja žebeljev in ne vtaknem svojega prsta v rane od žebeljev, že ne bom veroval." Čez osem dni je vstali Gospod spet obiskal svoje učence. Tomažu je rekel: "Daj svojo roko in jo položi v mojo stran in ne bodi neveren, temveč veren." Tedaj je Tomaž izpovedal vero z vzklikom: "Moj Gospod in moj Bog!"

"Moj Gospod in moj Bog!"

Zaradi tega dogodka je Tomaž postal "slaven", vendar pa o njem bolj malo vemo. Preden ga je Jezus poklical v svojo službo, je opravljal ribiški poklic ob Genezareškem jezeru. Prvi trije evangelisti (Matej, Marko in Luka) omenjajo Tomaža le v seznamih dvanajstih apostolov, več pozornosti pa mu posveča evangelist Janez, ki ga v svoje poročilo o Jezusovem življenju in delovanju vplete štirikrat. Prvič tedaj, ko Tomaž izrazi svojo pripravljenost iti z Jezusom v smrtno nevarnost, ko gre v Betanijo k Lazarju; drugič med Jezusovim poslovnim govorom pri zadnji večerji, ko Tomaž poslavljajočemu se Jezusu vpa-
de v besedo in pravi, da oni ne vedo, kam gre; najdaljši je tretji odlomek o Tomažu, omenjen na začetku; četrtič in zadnjič pa Janez omenja Tomaža kot enega izmed sedmerih apostolov, ki se jim je vstali Gospod prikazal, ko so na Genezareškem jezeru lovili ribe. Janez trikrat navaja Tomaževa vzdevek Dvojček, kar je dejansko le prevod njegovega imena, kajti ime Tomaž izhaja iz aramejske besede "toma" s pomenom "dvojček".

Prakrščansko poročilo ve povedati, da je apostol Tomaž po Jezusovem vnebohodu in prihodu Svetega Duha deloval na Bližnjem vzhodu in prišel celo do Indije. Umrl naj bi mučeniške smrti v kraju Mailapur pri Madrasu: prebodli so ga s sulico ali z mečem. Indijska Cerkev se ponaša, da je njen ustanovitelj sveti Tomaž, zato indijske kristjane pogosto imenujejo "Tomaževe kristjane".

God apostola Tomaža so od 6. stoletja dalje obhajali 21. decembra, od leta 1969 pa je 3. julija, kakor je bil že prej v vzhodni Cerkv v spomin na prenos njegovih kosti iz Indije v mezopotamsko Edeso (leta 232). Svetega Tomaža navadno upodabljajo s sulico, pogosto pa ima v rokah tudi kotno merilo stavbenikov, in sicer zaradi neke legende, ki pripoveduje, da je izrisal načrt za prelepo palačo v Indiji; denar, ki mu ga je kralj odšel za zidavo te palače, pa je Tomaž uporabil za reveže. Zaradi te legende častijo svetega Tomaža kot svojega zavetnika arhitekti, zemljemerci, geometri, zidarji, kamnoseki in tesarji.

V naši domovini je temu apostolu posvečenih 34 cerkva (8 župnijskih in 26 podružnic). Krstno ime Tomaž je pri nas kot tudi drugod po svetu zelo razširjeno. Poleg oblike Tomaž so znane še druge: Tomo, Tomi, Tom, Tomko, Tomislav. Ženska oblika tega imena je bolj redka, pač pa so iz imena Tomaž izpeljani številni slovenski priimki (Tomazin, Tomažič, Tomažin, Tomc, Tome, Tomšič...).

SLOVESNOST NA LAJŠAH BO 4. JULIJA OB 16. URI

SPRAVO OMOGOČA RESNICA

V teh vrsticah, ki jih je pripravil Odbor za Lajše, objavljamo pričevanje verodostojne osebe o žalostnih dogodkih na Lajšah. (Ured.)

Po slovenskem simboličnem "spravnem dnevu" v Kočevskem Rogu 8.7.1990 je posebno dejanje opravila tudi Primorska 19.5.1991, ko je bil v Lajšah nad Cerknim simbolični pogreb petnajstih nedolžnih žrtev, ki so jih 3.2.1944 v seniku sredi gorske senožeti obsodili na smrt in še isti večer usmrtili. Njihova nedolžna kri kliče po spravi; spravo pa je mogoče doseči samo s poznanjem resnice, zato prisluhnimo pričevanju o njej.

Nemška posadka, ki je imela svoj sedež v Idriji (v prostornih sedanjih Psihiatrične bolnišnice), je v noči od 26. na 27. januar 1944 brez vseh ovir prišla skozi Otalež in Cerkljanski Vrh v Cerkno, da bi napadla podoficirsko šolo. Nemci niso vedeli, da se je ta šola preselila v Čepovan in da so zdaj v Cerknem učenci partijske šole. Okoli osme ure zjutraj 27. januarja so Nemci napadli to šolo. Med učenci je nastala velika zmeda, ker je bil napad popolnoma nepričakovan. Pomagali so si na vse načine, da bi se rešili, toda skoraj vsi so

podlegli: obležalo jih je 47. Pokrajinski komite Varnostno obveščevalne službe (PKVOS) se je po tem tragičnem dogodku takoj sestel. Spoznali so, da so sami krivi, da so Nemci prišli nemoteno v Cerkno. Zasmili so, da imajo v svojih vrstah vohuna in izdajalca, ki so ga tudi kmalu odkrili in ustrelili. Da pa domačini ne bi krivili samega komiteja, so sklenili, da krivdo naprtijo določenim ljudem v Cerknem in okolici. S pomočjo domačih zaupnikov so sestavili seznam teh oseb. Poiskali so tiste, ki niso sprejeli komunistične ideologije, tiste, ki so bili tesneje povezani s Cerkvjo, in tiste, ki so bili bolj uspešni v svojem poslu. Nabrali so jih petnajst. Na svečnico, 2. februarja 1944 zvečer, so jih poiskali po hišah: najprej kaplana Lada Piščanca in njegovo sestro Marjo, ki pa je bila bolna. Pri njej je bila prijateljica Malka Purgar iz Zakriža, ki se je ponudila namesto nje. Pri Mihju na Placu so vzeli s seboj Angelo Eržen, ki je imela brata duhovnika. Kaplana Ludvika Sluga, srčno dobrega človeka, so aretirali pri dekanu Kunšiču kljub njegovemu dopovedovanju, da Sluga s tem nima nič opraviti. Nadalje so poiskali Kata-

rino Mezek Božič, trgovko in cerkveno pevko, Pavlo Sedej, nečakinjo nadškofa Sedeja, trgovca Josipa Bavconca iz Gradiške (Italija), poročnega v Cerknem, Karolino Zorzut, Janeza Ambrožiča, Filipa Bevka, Rudolfa Bogataja, mesarja Alberta Kavčiča, Antona Mlakarja, učiteljico Pavlo Pater trgovca Franca Rojca. Vse so zaprli v klet "kaplanije". Nihče od zaprtih ni vedel, za kaj pravzaprav gre. Naslednje jutro zgodaj so jih zastražene odvedli v Cigovnico. Nekaj partizanov je šlo v Strane do Hramšarja, ki pa se jim je uprl: "Če sem česa kriv, me ustrelite tukaj! Z vami ne grem!" in ostal je živ.

Nadaljevali so pot proti Ceglišam, nato čez Brdo na Cerkljanski Vrh, kjer so se ustavili v gozdu pri studencu. Tam pa je šla mimo steza, ki pelje k Bendetu, kjer so imeli otroci pouk v partizanski šoli. Ko so prišli otroci bliže, jih je straža zaustavila in poslala nazaj. Prestrašeni otroci so takoj spoznali oba kaplana. Nato so aretiranci nadaljevali pot do senožeti na Lajšah.

Ob neki priložnosti mi je Josip Bavcon opisal, kako je bilo takrat na Lajšah.

STRAN 16

5

ČETREK
1. JULIJA
1999

"je, kar je"

O FIZIKI BALKANA

Bombni napadi na Jugoslavijo so minili že pred več kot dvema tednoma, jugoslovska vojska in policija sta zapustili Kosovo, začelo se je razoroževanje osvobodilne vojske Kosova in tudi napetosti med Rusi in Natom so se nekako uredile. Začelo se je tudi uradno vračanje beguncev na Kosovo. Čeprav imamo še kar nekaj primerov maščevanja in nasilja nad Srbi, lahko vendarle rečemo, da se stanje nekako umirja. Počasi pridejo v takšnih okoliščinah na dan novice, ki jih prej nismo zasledili, najbrž ker zanje ni bilo dovolj prostora ali so bile še skrivnost.

Pisatelj in zgodovinar Michael Ignatieff, ki je kot diplomatski otrok preživel otroštvo v Beogradu, piše v New Yorkerju izredno zanimiv članek Fizika Balkana. Tam lahko izvem, da so pogajanja v Rambouilletu bila sredstvo, da bi se evropske države, predvsem Italija, prepričale, da so Albanci v tej zgodbi "ta pridni" in Srbi "ta lumpi". Tu se je Milošević ušel. Svojo delegacijo je poslal, kot tudi že v Bosni in na Hrvaškem, naj zavlačuje in pridobiva čas, medtem ko bi vojska počasi očistila Kosovo. Od nekoga srbskega "diplomata" so tuji predstavniki izvedeli za pesmico, ki pravi: "Ena vasica na dan - ohranja Nato pri strani." Menili so, da lahko počasno etnično čiščenje - ena vas na dan - ohrani svetovno nezanimanje za Balkan. Tako je jugoslovska delegacija v Rambouilletu uživala v francoski hrani in krasni palači, prepevala nacionalistične pesmi in pila do zgodnjih jutranjih ur. Ko pa so potem Albanci enostransko podpisali mirovni sporazum, je bil namen Rambouilleta dosežen. Ko nekemu politiku uspe preliščiti diplomacijo, kot je to Milošević počel od leta 1991 dalje, je treba spremeniti samo diplomacijo in jo narediti za bolj prebrisano.

Bogdan Bogdanović, bivši župan mesta Beograd, je v nekem intervjuju izrazil tudi svoje poglede. Najprej se loteva kosovskega mita, ki je povsem lažen. Kosovo namreč nikoli ni bilo srbsko, to je prvo dejstvo. Srbi so bili namreč vedno pripravljeni narediti vse za Kosovo, ne pa iti živeti na Kosovo. Večina jih sploh ni bila niti enkrat na Kosovo. Morda so šli na organiziran izlet in si ogledali kako zgodovinsko cerkev ali samostan in se potem vrnili v Srbijo. Od nekaj so vsi Srbi dejansko bežali s Kosova. Mit o Kosovu je zelo perverzna politična poteza, ki je privedla srbski narod do obupnega, samomorilskega umskega stanja, ki nima več nobenega opravka z resničnostjo. Ne zna več razlikovati med zmago in porazom ter sili lastne otroke v samomorilsko miselnost: pošilja jih na mostove in jih celo opremi s tarcami. Kaj je to, če ni samomor? To je nekaj nepojmljivega, kar prekaša meje navadnih in celo najbolj drastičnih političnih psihopatologij. Zelo me skrbi, kaj bo v prihodnosti. Če ne pride do temeljnega dejanja, do pravega razčiščevanja v samem narodu, tako kot so to Nemci naredili po vojni, ne vem, kam nas lahko vse to pelje. Imamo namreč še veliko volilcev za nacionalistične stranke: Miloševićev in za stranko njegove žene ter za Šešlja in Draškovića. To pomeni, da je onenajstvenje precej veliko. Dekontaminacija ne bo preprosta. Najtežje vprašanje pa je, kje jo moramo začeti.

In ko ljudje v Srbiji pomislijo, da ne bodo dobili pomembne mednarodne pomoči, dokler ne bodo nekako rešeni Miloševića, gledajo parket v svojem stanovanju in razmišljajo, s katero konca ga bodo naslednje zimo počasi začeli kuriti. Vedno več jih torej upa, da se bo kdo - pa čeprav beograjska mafija - potrudil za tistih pet milijonov dolarjev in spravil psihopata pred haško sodišče.

PETER SZABO

NOVI DRŽAVNI IZPIT

HARJET DORNIK

Učenci in dijaki zadnjih razredov osnovnih in srednjih šol so se z zaključnimi izpiti že dokončno poslovili od svojih šol. Na potezi so še dijaki zadnjih letnikov višjih srednjih šol, ki so se za svoj zadnji trud na teh zavodih predstavili 23. junija.

Največ novosti je bilo letos v zvezi z državnim izpitom, nekdanjo "maturro". Novosti so posegle v vsebino, obliko in potek pisnih izkušenj in ustnega dela, posledično tudi v sestavo izpitnih komisij in ocenjevanje. Novi izpit bo v celoti izpeljan čez tri leta in sodi v sklop šolske reforme, ki bo začela približevati italijansko šolstvo ravni drugih, naprednejših evropskih držav.

Kandidatje so letos pisali tri naloge, eno več kot prejšnja leta. Glede prve pisne preizkušnje so dijaki imeli na izbiro poleg običajnih možnosti (obravnave zgodovinskega poglavja; spisa na splošno aktualno temo) še dve novi (analizo in komentar (ne)literarnega besedila, v prozi ali poeziji; obravnavo zgodovinsko-politične, socio-ekonomske, literarno-umetnostne ali tehnično-znanstvene vsebine - slednje so letos dijaki lahko predstavili v obliki eseja ali časopisnega članka, s prihodnjo maturo pa lahko tudi v obliki poročila, intervjuja ali pisma).

Druga naloga se v svojem bistvu ni veliko spremenila. Ministrstvo je predmet zanjo določilo že 10. aprila in pri tem upoštevalo specifično posameznih usmeritev. Novost je le v tem, da je kandidat med predlaganimi nalogami lahko izbral več kot eno.

Največja novost in največ pregleda pa je vsem povzročila tretja naloga. To je pluridisciplinarna preizkušnja, ki jo pripravi sama izpitna komisija z namenom, da ugotovi dijakovo poznavanje predmetov zadnjega letnika. Pripravi pa jo, upoštevajoč izbire in smernice, ki so jih profesorji zadnjega letnika strnili v zaključnem dokumentu 15. maja. Tipologije za to nalogo, med katerimi so profesorji lahko izbirali in s to izbiro vodili izpitno komisijo, pa so naslednje:

- strnjena obravnava snovi: dijaki so na primer dobili tekst v italijanščini, angleščini, nemščini ali v drugačno vsebino in ga sintetično obdelali v določenem številu vrstic ali besed ali pa odgovorili na vprašanja v zvezi z njim;
- vrsta vprašanj z enim odgovorom (to tipologijo je izbrala kar polovica italijanskih šol);
- vrsta vprašanj z izbiro pravega odgovora med nakazanimi;
- naloge s hitro rešitvijo;
- reševanje praktičnih in strokovnih primerov (za poklicne in tehnične šole);
- izdelava načrtov (za tehnične, poklicne in umetniške šole).

Tu se je pravzaprav pokazalo, kako je vsaka šola svet zase, v kolikor je prišlo do najrazličnejših predlogov in kombinacij.

Ker dijaki slovenskih šol pišejo prvo nalogo v materinem jeziku, je bilo preverjanje iz italijanskega jezika zaobseženo v tretji nalogi skupno s tujim jezikom. Poleg teh dveh predmetov je komisija lahko letos preverjala še največ dva druga predmeta (z letom 2001 vse predmete).

Ministrstvo je svetovalo, naj profesorji v tem prehodnem letu predlagajo eno samo tipologijo ali pa besedilo, ki bi bilo primerno za pluridisciplinarno analizo, in naj med letom simulirajo maturo, da se dijaki čimprej privadijo novostim.

Ustni del izpita (čez vse predmete) se bo pričel tako, da bo dijak predstavil svoje raziskovalno delo ali projekt, tudi v multimedialni obliki, ali sam izbral prvi argument razgovora. Pluridisciplinarno voden razgovor naj bi pokazal dijakovo znanje in spretnosti, pridobljene pri posameznih predmetih, v večjem povezovanju vsebin, njegovo jezikovno izražanje in argumentiranje.

Glede ocenjevanja je pri vsaki nalogi kandidat lahko zbral največ 15 točk (zadostno 10) za skupnih največ 45 točk, na ustnem razgovoru pa največ 35 (zadostno 22). Za končno oceno se tem točkam prišteje še šolski kredit. Tega so posameznim dijakom dodelili profesorji ob sklepu šolskega leta v najvišji meri 20 točk. Pri njegovi dodelitvi so profesorji izhajali iz dijakove osrednje ocene. Točkam, ki si jih je sam dijak priboril s šolskim uspehom, so lahko dodali še nekaj točk (lahko tudi nič), upoštevajoč dijakovo rednost obiskovanja pouka, zanimanje in sodelovanje med poukom in pri obšolskih dejavnostih ter dokumentirano udejstvovanje pri ustanovah, ki so sooblikovale njegovo pripravo (jezikovni tečajji, delovne izkušnje, umetniško, kulturno ali športno udejstvovanje idr.). Najuspešnejši dijaki bodo torej izšli s 100/100 (minimum je 60/100). Dijake, ki bodo na izpitu dosegli vsaj 70/100, bo lahko komisija "nagradila" z dodatnimi petimi točkami.

Točke so se ob koncu leta dodeljevale tudi dijakom tretjih in četrth letnikov.

Novo je bilo tudi to, da je bil med drugo in tretjo nalogo en dan oddiha, dva dneva pa morata preteči od objave rezultatov pisnih izdelkov (tudi to prvič) do začetka ustnih razgovorov.

Tudi sestava izpitnih komisij je bila drugačna. Na osnovi predmetnika so bile te šestčlanske ali osemčlanske obvezno z zunanjim predsednikom. Polovico članov komisije je bilo notranjih, pol z drugih šol. Število komisarijev se je povečalo, ker so se dijaki pripravili čez vse predmete zadnjega leta in ne le čez štiri.

Novi izpit je torej strožji, a pravičnejši. Spričevalo s podrobnimi navedbami bo imelo večjo težo in bo pravno priznано v vsej ES, odtod tudi skrb slovenskih šol, da je v njem uradno potrjeno tudi znanje italijanskega jezika. Pozitivnost te nove "mature" je tudi v tem, da dijaki aktivno sledijo do konca vsem predmetom, navajajo se na večje povezovanje vsebin, so nagrajeni za redno in uspešno šolsko delo zadnjih treh let in za zunanje izpolnjevanje.

Narobe pri vsem tem pa je bilo, da je ministrstvo "uvajalo" novi državni izpit in ga pojasnjevalo med samim šolskim letom. Zdrava pamet bi narekovala, da bi za vse novosti poskrbelo predčasno. Če k temu prištejemo še dodatne napetosti zaradi uvajanja šolske avtonomije in specifične slovenskih šol, ki so zaradi vsakoletnega nizkega priliva marsikdaj na robu preživetja in v hudih dilemah, katere izbire delati, lahko razumemo, da z veseljem za nekaj časa zapremo šolska vrata za seboj in odidemo na morje.

REBULA IN JANČARJU PRESTIZNI LITERARNI NAGRADI

Alojz Rebula je dobitnik prve nagrade, ki jo jelani razpisala Mohorjeva družba iz Celja za slovenski roman ob desetletnici slovenske neodvisnosti. Pri Mohorjevi družbi iz Celja so hoteli z nagrado in izdajo romana "obeležiti obletnico državne osamosvojitve kot največjega dosežka tako imenovane slovenske pomladi, kar je bila tudi tema nagradnega razpisa," kot je dejal dr. Janez Dular. Rebulov roman *Potopljeni zvon* je izbrala strokovna žirija, kateri je predsedoval prof. France Pičnik. Za nagrado je Alojz Rebula prejel osem milijonov lir, Mohorjeva družba iz Celja pa bo njegov roman natisnila do Prešernovega dne prihodnjega leta. Nagradili pa so tudi roman Helene Kos *Skrivnost Sandre K.*, ki je prejel drugo nagrado in ga bodo pri Mohorjevi izdali v redni zbirki leta 2000.

Letošnja morda najbolj prestižna slovenska literarna nagrada za najboljši izdani slovenski roman v minulom letu Kresnik gre pisatelju Dragu Jančarju za njegov roman *Zvenenje v glavi*, ki je izšel pri Mladinski knjigi v Ljubljani. Nagrado Kresnik so tudi letos podelili na Rožniku in to na kresno noč, 25. junija, na Cankarjevem vrhu. Nagrado, ki jo podeljuje slovenski časnik Delo in znaša okroglih deset milijonov lir, je strokovna žirija izbrala med petimi finalisti, ki so bili: tržaški Slovenec Alojz Rebula s svojim romanom *Cesta s cipreso*, ki je izšel pri tržaški Mladiki, Brina Švigelj z romanom *Con brio*, Evald Flisar z romanom *Potovanje predaleč*, Nina Kokelj z romanom *Milovanje* ter seveda nagrajene. Strokovna žirija, ki ji je predsedoval pesnik Venko Taufer, v njej pa so bili še Andrej Arko, Jože Horvat, Samo Kutoš in Nela Malečkar, je Jančarju podelila nagrado soglasno. Med drugim so v utemeljitev zapisali, da je Jančarjev roman "suvereno pripovedovana zgodba, zasnovana kot metafora o socialnem prevratu in o mašineriji zla". Nagrajencu je pripadla čast, da je prižgal veliki kres na Rožniku med tisočglavo množico, ki je prišla na podeljevanje nagrad. Kresno noč, ki je najkrajša v letu in ima po ljudskem izročilu poseben čar, so na Rožniku obeležili tudi z izjemno lepim kulturnim večerom, na katerem so peli pevci APZ Tone Tomšič, Vlado Kreslin s svojo skupino, Bogdana Herman in Ljuba Jenče ter Judita Zidar pa so recitirale ljudske pesmi, nastopil pa je tudi baletni ansambel SNG Ljubljana in ansambel Studio za tolkala pod vodstvom Borisa Šurbeka.

JUP

KRATKE

IŽSEL JE BILTEN DRAGA 99

Konec prejšnjega tedna je izšel bilten Draga 99. Od 3. do 5. septembra bodo v parku Finžgarjevega doma na Opčinah potekali 34. študijski dnevi Draga 99, ki jih prireja Društvo slovenskih izobražencev iz Trsta. Kot izhaja iz uvodnika, bo letošnja Draga v znamenju dialoga. V petek, 3. septembra, bo okrogla miza na temo *Kakšna prihodnost za slovensko manjšino?*, na kateri bodo sodelovali Milan Bufon, Peter Černic, Marko Štavar in Breda Susič. V soboto, 4. septembra, bo zamejski šolnik in športni delavec prof. Bojan Pavletič predaval na temo *Južni Sokol kot priča slovenske prisotnosti v razvijajočem se Trstu*. V nedeljo, 5. septembra, pa bosta dve predavanji. Dopoldne bo mag. Matija Ogrin imel predavanje z naslovom *Slomešek in vprašanja sodobne slovenske kulture*, popoldne pa bo dr. Vasko Simoniti govoril na temo *Med zgodovino in sedanjostjo*. V nedeljo dopoldne bo mašo daroval msgr. Oskar Simčič. Od 2. do 4. septembra potekala 9. Draga mladih na temo *Mladinska kultura in ustvarjalnost*.

MLADIKA 5-6

Konec prejšnjega tedna je izšla nova, dvojna številka revije Mladika, ki objavlja več zanimivih prispevkov. Uvodnik je izpod peresa Marija Maverja in je posvečen zaprtju rojanske osnovne šole Bazoviški junaki. Dalje omenimo nadaljevanje pričevanj preživelih primorskih padalcev, spominski zapis ob 50-letnici uprizoritve *Slehernika* na Repentabru, spominski članek ob smrti Fulvia Tomizze idr. Skupaj z Mladiko je tudi tokrat izšla mladinska priloga Rast, ki tudi objavlja precejšnje število zanimivih zapisov. Podrobnejše poročilo bomo objavili prihodnjič.

"NATEČAJ REBULA"

Slovenska prosveta in revija Mladika razpisujeta ob 75-letnici pisatelja Alojza Rebule in ob 50-letnici Slovenske prosvete Poletni natečaj za mlade od 14. do 24. leta.

"Napišite svoje vtise - članek ali recenzijo - o romanu *Cesta s cipreso* in zvezdo pisatelja Alojza Rebule in pošljite na naslov: Mladika: ul. Donizetti 3, 34133 Trst s pripisom »natečaj Rebula«. Prispevke pošljite do 1. oktobra 1999. Posebna komisija, ki jo bosta določili ustanovi, bo izbrala najboljše spise in jih nagradila s knjižnimi nagradami. 1. nagrada: dnevnik Alojza Rebule *Previsna leta* in drugih devet knjig založbe Mladika po izbiri iz seznama, ki je na razpolago pri Mladiki; 2. nagrada: dnevnik Alojza Rebule *Previsna leta* in drugih osem knjig založbe Mladika po izbiri iz seznama; 3. nagrada: dnevnik Alojza Rebule *Previsna leta* in drugih šest knjig založbe Mladika po izbiri iz seznama; 4. nagrada: dnevnik Alojza Rebule *Previsna leta* in drugih šest knjig založbe Mladika po izbiri iz seznama; 5. nagrada: dnevnik Alojza Rebule *Previsna leta* in drugih pet knjig založbe Mladika po izbiri iz seznama. Od 6. do 10. mesta je na razpolago po izbiri nagrajencev še pet tolažilnih knjižnih nagrad."

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

vabi na predstavitev knjige *Otmarnja Črnilogarja*

STATI IN OBSTATI

V četrtek, 8. julija, ob 20. uri v cerkveni hiši v Vipavi (Beblerjeva 1) bosta o delu in avtorju spregovorila msgr. Oskar Simčič in časnikar Jurij Paljk.

MAVHINJE / 3. ZAMEJSKI FESTIVAL AMATERSKIH DRAMSKIH SKUPIN

PREDSTAVITEV ABONMAJSKE SEZONE 1999-2000

MODRICA TALIJA SPET KRALJICA MAVHINJSKIH VEČEROV

Po dveh letih je prijazna, v zelenje odeta kraška vasica Mavhinje spet gostoljubno sprejela na stotine gostov-gledalcev; le-ti se že teden dni večer za večerom zgrinjajo na njen prelepi trg, ki je še posebno čaroben, ko se nad njim prikaže svetli mesec. Pod dobrohotnim pogledom domačega zvonika in v objemu stoletnih krošenj bujnega kostanja in košate lipe stoji eden izmed odrov, drugi pa pod velikim šotorom na dvorišču nekdanje osnovne šole. Na njih se izmenoma vrstijo igre, ki jih navdušenemu občinstvu podarjajo skupine - letos jih je bilo prijavljenih kar 19, ena je sicer zaradi bolezni med izvajalci v zadnjem trenutku odpovedala nastop -, priglajene na tretji Zamejski festival amaterskih dramskih skupin

ministrice, rež. Maja Lapornik, KD F. Prešeren (T. Turko, *N'prej ali n'zej*, rež. T. Turko); PD Slovenec/Boršt-Zabrežec (B. Hrvatič-I. Mahnič, *Obleka naredi človeka?*, rež. Boža Hrvatič), SKD Lipa/Bazovica (T. Turko, *Doktor Zavrtenik*, rež. T. Turko), društvo Rovte-Kolonkovec (skupinsko delo *Mi smo z Rovt doma*, rež. Drago Gorup); PD Slovenec (S. Petean *An ljep spomin in tude...*, rež. Ingrid Werk).

Drevi, 1. julija, bosta nastopila Mladinska dramska skupina Vigred / Šempolaj z izvorno igro Tatjana Turko *Kakšne, kakšne, samo takšne* in Slovensko kulturno društvo Tabor / Opčine z narečnim delom I. Artača *Rusa riga črjez uograde* v režiji Igorja Malalana. V petek se bodo predstavili Slovenski oder z igrico Ž. Petana *Obtoženi volk*

FOTO KROMA

v organizaciji Športno-kulturnega društva Cerovlje-Mavhinje in sodelovanju devinsko-nabrežinske občinske uprave, Slovenske prosvete iz Trsta, Zveze slovenskih kulturnih društev ter Primorskega dnevnika, ki posveča tej dolgi gledališki maratoni kaj precej pozornosti; finančno ga je podprlo mnogo domačih podjetij, trgovin in Zadruga kraška banka.

Da je prizorišče festivala prav na enem izmed najlepših vaških trgov na Tržaškem, ne dvomi niti devinsko-nabrežinski župan Marino Vocci, ki je na slovesnem večeru, 24. maja, prvi zaželel festivalu "srečno popotnico", za njim pa so v kratkih nagovorih izrekli spodbudne in pohvalne besede še odborica za šolstvo in kulturo Mariza Škerk Kosmina, predstavnica PD Breda Pahor, predsednik SP iz Trsta Marij Maver in Alenka Florenin v imenu deželnega predsedstva ZSKD. Tako se je že tretjič pod jasnimi nebesnim obokom - vreme je bilo do sedaj precej zanesljivo - začelo to trinajst-dnevno gledališko "popotovanje", ki je vzniknilo pred štirimi leti in postalo po dveh izvedbah dobrodošla stalnica za vse ljubitelje amaterskega gledališča in celo zvezda vodnica za ljubiteljske skupine. Marsikatera dramska družina namreč najde spodbudo za svoje odsko ustvarjanje prav v želji po nastopu na festivalu, ki je, kot je znano, tekmovalnega značaja.

Sedaj se odsko srečanja že naglo približujejo koncu. V preteklih dneh so se zvrstile dramske skupine: SKD Cerovlje-Mavhinje (A.T. Linhart, *Ta veseli dan ali Matiček se ženi*, rež. Maja Lapornik); Beneško gledališče (J.B. Molière, *Jur, zaničan mož*, rež. Marjan Bevk); SKD Slavec/Ricmanje (T. Turko, *Karlo ne zmore ena... dve... tri*, rež. Tatjana Turko); otroška skupina KD Kraški dom in OŠ A. Gradnik/Repentabor (M.C. Machado, *Čarovnica, ki ni mogla biti zlobna*, rež. Stana Milčič); Metronom (skupinsko delo *Beauty clinique*, mentorja Adrijan Rustja in Nerina Švab); združena dramska skupina z Brega v sodelovanju s srednjo šolo S. Gregorčič iz Doline (*Čarovnik iz Oza*, rež. Štefan Job); SKD I. Gruden/Nabrežina (B. Nušič, *Gospa*

v režiji Lučke Susič, Mala Tržaška Kabaretna Banda s kolektivnim prispevkom *Kraški tera(o)n* v "samoupravni" režiji in dramski odsek Prosvetnega društva Štandrež z enodejanko R. Andersona *Jaz sem Berto* v režiji Janeza Starine. Štandreška skupina je v tokratni izvedbi festivala edina predstavnica ljubiteljskih odrov z Goriškega in je v prejšnjih dneh že nastopila s celovečerno komedijo N. Simona *Zares čuden par* v režiji E. Aberška in z dvema enodejankama *Človek brez smeha* M. Marinca in *Čudna bolezen* v lastni priredbi in režiji J. Starine. V soboto bodo zaigrali še zadnji igralci, ki se potegujejo za nagrade, in sicer mladinska skupina SDD Jaka Štoka / Prosek-Kontovel z igrico S. Makarovič *Show strahov* v režiji Suzi Bandi. Sobotni večer bo sklenilo gostovanje Amaterske gledališke skupine iz Bistrice z delom F. Arrabala *Pik-nik na bojišču*.

Nedeljski, slavnostni nagrajevalni večer, 4. julija, pa bo gotovo najlepši za zmagovalce in upajmo ne prebleč za tiste, ki bodo ostali praznih rok. Sicer pa bomo ta dan slišali marsikaj šaljivega, pikrega, popopranege iz ust znanih branjev-klepetulj Vanke in Tonca, ki bosta stresali z odrskih desk svoje Čakole po festivalu.

Če radi čistite zlahtno modrico Talijo, kar pohitite na Mavhinjski trg - le-ta pričakuje poleg tržaških gostov tudi goriške, ki jih je bilo do sedaj bolj malo -, kjer vas bodo sprejeli občudovanja vredni, izredno delavni člani domačega društva s predsednikom Paolom Antoničem na čelu in vedno nasmejan, ustrezljivo napovedovalko festivala Dario Gherlani, ki skrbijo za nemoten potek festivala, za katerega so porabili nič koliko prostovoljnih ur in energije v pol leta trajajočem pripravljalnem delu. Ob gledališkem užitku boste lahko okusili še slastne jedi na žaru, dobro kraško kapljico in tudi prijateljsko besedo.

V bližnjih prostorih nekdanje šole pa si je vredno ogledati razstavo mladega kamnoseka Andreja Mervica iz Cerovlj, ki je postavil na ogled svoje "fontane", vase in druge kamnite izdelke.

AČ

ZANIMIV REPERTOAR SSG

V ponedeljek, 28. junija, so na tiskovni konferenci, ki je potekala na odru Kulturnega doma v Trstu, predstavili abonmajsko sezono Slovenskega stalnega gledališča (SSG) iz Trsta. O uspešnosti zaključene sezone, o novi sezoni in drugih vprašanih slovenskega gledališča v Italiji so spregovorili predsednik upravnega odbora SSG Filibert Benedetič, ravnatelj Marko Sosič ter organizatorica in odgovorna za stike z javnostjo Valentina Repini. Po besedah predstavnikov tržaškega slovenskega gledališča bi morala sezona 1999-2000 potekati v prostorih prenovljenega tržaškega Kulturnega doma. Obnovitvena dela namreč potekajo in upati je, da bodo za začetek prihodnje sezone končana. Problem pa predstavljajo - celo enoletne - zamude pri izplačevanju prispevkov gledališču s strani javnih uprav. Vsekakor je dežela F-Jk obljubila poseben jamstveni zakon, ki bo šel v obravnavo v mesecu juliju. Skupščina SSG in Društvo Slovensko gledališče pa snujata poseben posvet o Kulturnem domu.

Kot znano, so v prejšnji sezoni predstave in vaje SSG zaradi obnovitvenih del potekale v različnih dvoranah na Tržaškem in Goriškem. Kljub vsem tem težavam je delovanje članov gledališkega kolektiva, po besedah Marka Sosiča, zaznamovala izjemno pozitivna energija, ki je pomagala ohranjati fizično moč in notranji naboj. Tako so pri SSG uspeli realizirati največje število predstav in ponovitev v zadnjih nekaj letih. V analizi, ki jo je predstavila Valentina Repini, je bilo namreč v zadnji sezoni odigranih 240 predstav. Člani SSG so se predstavili tudi na festivalih in gostovanjih z deli *Butalci*, *Balerina*, *Balerina* in *Master Class*. Navezali so stike z gledališči v Krminu in Tržiču, z organizatorji festivala MES v Sarajevu in so nastopili tudi na Trbižu za slovenske otroke iz Kanalske doline. SSG je tudi krstno uprizorilo alkokomedijo

FOTO KROMA

Klinika Kozarcky Dušana Jovanovića in izdalo njeno dramsko besedilo v knjižni obliki.

Predstave - je še dejal Sosič - so potekale tudi v najbolj zakotnih in že zdavnaj opuščenih prostorih, s tem pa se je SSG v resnici vrnilo tudi k tistim gledalcem, ki so bili svojčas njegovi prvi in najštevilnejši spremljevalci. Z novo sezono pa nastopa tudi nov čas ustvarjanja. Predvsem je to čas, je dejal ravnatelj SSG, v katerem je potrebno poiskati človeka, kar ga je še ostalo.

V abonmajski sezoni SSG 1999-2000 bo na sporedu pet predstav, ki jih bo uprizoril domači ansambel. Sezona se bo začela z delom Ödöna von Horvata *Zgodbe iz dunajskega gozda* v prevodu Mojce Kranjc in v režiji Maria Uršiča. Sledila bodo dela: komedija Bertolda Brechta *Malomeščanska svatba* (prev. Irena Novak Popov - Eduard Miler, rež. Jaša Jamnik), *Neobičajni dan* Ettoreja Scole in Ruggera Maccarija (dramatizacija Gigliola Fantoni, prevod Ivanka Hergold, rež. Dušan Mlakar), *Alpski žar* Petra Turrinija (prev. Darko Čuden, rež. Samo Strelec) in *Dnevnik Ane Frank* Wendy Kesselman (prev. Desanka Puc, rež. Zvone Šedlbauer). V abonmaju sta še dve gostovanji: tako bo Mladinsko gledališče iz Ljubljane uprizorilo delo Williama Shakespeara *Sen kresne noči* (rež. Vito Taufer),

Prešernovo gledališče iz Kranja pa bo gostovalo z delom Svetlane Makarovič *Teta Magda* (rež. Dušan Mlakar). Načrtuje se tudi več predstav izven abonmaja: pri tem je treba omeniti večje število ponovitev iz prejšnje sezone, uprizoritev srednjeveškega *Pasijona*, recital ob 200-letnici Prešernovega rojstva in javno branje dramskih besedil, pesmi in proze slovenskih avtorjev in študentov, ki drugače nimajo možnosti, da bi predstavili svoja dela. V naslednjih treh letih pa bodo pri SSG skušali namestiti naprave za simultano prevajanje ter postaviti na noge prvi mednarodni festival profesionalnih manjšinskih gledališč in gledaliških skupin.

O VENETIH V PARIZU

Vprašanje Venetov, naših davnih prednikov, ki je v našem tisku od leta 1985 dalje kar nekaj let pretresalo ustaljene poglede na zgodovino Slovencev, nikakor ni padlo v pozabo. Odkar je v Kanadi izšla l. 1996 angleška izdaja knjige o Venetih, so postali na ta problem pozorni tudi nekateri akademski krogi v svetu.

Pred kratkim je ugledna slavistična revija *Revue des études slaves*, ki izhaja v Parizu, objavila obsežen esej (10 strani) pod naslovom *La théorie des Vénètes en Slovénie. Problème d'historiographie ou d'ideologie?* (Teoria o Venetih v Sloveniji, vprašanje zgodovine, zgodovino-pisja ali ideologije?). Esaj je napisala Antonia Bernard. Omenjeni esej je dokaj kritičen tudi nasproti slovenskemu zgodovino-pisju. Avtorica sodi, da je bilo ohromljeno po komunističnem režimu in se zato ni soočalo z eksistenčnimi vprašanji Slovencev. Zaradi tega so se jih lotili reševati ljubitelji zgodovine, katerih odkritij ne moremo kar tako zavračati, četudi niso predstavljena na akademski način, kot je v navadi. V tem pogledu se avtorica eseja pridružuje mnenju, ki ga je že leta 1989, po izidu nemške knjige o Venetih, objavila Elisabeth Luber v dnevniku *Deutsche Tagespost* v Würzburgu pod naslovom *Muss die deutsche Frühgeschichte neu geschrieben werden?* (Bo treba nemško zgodnjo zgodovino napisati znova?). Toda že l. 1990 je Michael W. Weithamm v Münchenski študijski reviji objavil o Venetih povsem odklonilen članek *Ein neuer Mythos am Alpenrand* (Nov mit na obronju Alp?). Nemška stran seveda ni mogla sprejeti odkritij, da je današnje nemško ozemlje, zgodovinsko in predzgodovinsko gledano, vsaj za dve tretjini venetsko in le za eno germansko.

Kot vse kaže, bo vprašanje Venetov, ki pretresa ustaljene poglede na zgodovino vse Srednje Evrope, v prihodnosti še prihajalo na dan. Postavlja namreč v ospredje vprašanje, koliko sta ideologiji pangermanstva in panslovanstva prikrojili zgodovino narodov na tem ozemlju za svoje idejne koristi.

DK

13. PREMSKO SREČANJE

V KETTEJEVEM IMENU

KLARA KRAPEŽ

Združenje primorskih pesnikov in pisateljev pripravlja vsako leto na Premu pri Ilirski Bistrici celodnevno srečanje literatov, ki pa ni namenjeno zgolj članom združenja, ampak tudi širšemu občinstvu. Prem je namreč rojstni kraj Dragotina Ketteje, pesnika moderne, je pa tudi gostoljubna vasica, v katero se primorski literati radi vračajo.

Premška srečanja so v 13-letni zgodovini doslej oblikovala že dokaj ustaljen program, ki je sestavljen iz štirih delov. Dopoldanski del je namenjen predvsem srečanju mladih literatov, ki so bili izbrani na območnem literarnem natečaju, tu pa imajo prvo priložnost, da se o njihovih delih spregovorijo in jih je mogoče tudi predstaviti. Prvi del popoldneva obravnavajo primorski pisatelji in pesniki svoja mnenja in različne aktualne teme v okviru okrogle mize, ki je letos - žal - odpadla, namesto nje pa si je bilo mogoče ogledati krajši film o Dragotinu Ketteju, saj letos poteka 100 let njegove smrti. Pripravil ga je Silvo Fatur, posnet je bil v okviru projekta *Slovenski pesniki in literati*, namenjen pa je predvsem šolski rabi.

Profesorica Jasna Čebren je zatem obiskovalcem tokratnih premških srečanj spregovorila o Kettejevi mladinski poeziji, ki je pravzaprav strnjena v samo devet pesmic, a te zato niso nič manj kakovostne. S Kettejevo poezijo se že nekaj let ukvarja bosanski pisatelj Ismet Bekrić, ki je v Slove-

niji pribežal v letih vojne. Odkar živi v Sloveniji, se je slovenski poeziji še bolj posvetil kot prevajalec, v knjižni obliki pa je izdal že tudi Kettejeve pesmi. Osrednji del srečanja je tako letos prvič izzvenel v duhu šolske ure in morda bi bilo bolje, če bi Združenje primorskih pesnikov in pisateljev v prihodnje raje obdržalo okroglo mizo, ki daje udeležencem priložnost, da med seboj izmenjajo različna mnenja in zaradi česar se velikokrat vnese večja živahnost v delovanje združenja.

Tretji del Premskih srečanj je v celoti namenjen literaturi in tudi tokrat ni bilo nič drugače. S svojimi deli se je predstavilo osem članov Združenja primorskih pesnikov in pisateljev, povabili pa so tudi še dva gosta iz Velenja - pesnika Marjana Kukovca in Željka Perovića.

13. srečanje na Premu se je v večernih urah prelilo v gledališko monodramo *Balerina*. *Balerina* avtorja Marka Sosiča, ki je tudi član združenja. *Balerina*, deklico z duševnimi motnjami, je odigrala dramska igralka tržaškega gledališča Lučka Počkaj pod režijskim vodstvom Braneta Završana.

Za 13. Premsko srečanja lahko rečemo, da so drugače izzvenela kot običajno, a kljub temu bi bilo morda bolje, da bi vodstvo združenja vendarle premislilo nekoliko o tem, da je potrebno v celodnevno druženje vnesti več aktivnosti in različnosti. Prav to namreč daje veliko večji žar celotni prireditvi.

MATURA PO NOVIH PREDPISIH

PISNE MATURITETNE NALOGE SO MIMO

Dijaki petih razredov slovenskih višjih srednjih šol se že dober teden ukvarjajo z maturitetnimi izpiti. Tokrat potekajo le-ti v skladu z novimi predpisi, ki so spremenili tudi ime sami maturi: ta se namerič po novem uradno imenuje državni izpit. Dijaki so morali najprej opraviti štiri pisne naloge. Zadnja od teh

je bila na sporedu v ponedeljek, 28. junija, ustni izpiti pa se bodo pričeli na poklicnem zavodu Stefan in na trgovskem zavodu Zojs ta teden, na liceju Prešeren in pedagoškem liceju Slomšek pa prihodnji teden. Po novem bodo dijaki izprašani iz vseh predmetov zadnjega letnika.

ZAKORENINJENI LJUDSKI IN VERSKI OBIČAJI

DOŽIVETO PRAZNOVANJE SV. IVANA

Obhajanje rojstva sv. Janeza Krstnika oz. sv. Ivana je pri nas zelo priljubljeno. Se posebno privlačni so tradicionalni kresovi, ki jih ljudje prižgejo na praznični predvečer. V mnogih krajih prirejajo tudi vaške veselice. Tako je bilo v številnih krajih na Tržaškem, kjer so zagoreli svetoivanski kresovi.

Še posebno doživeti pa je ta praznik ravno pri Sv. Ivanu, nekoč čisto slovenskem tržaškem predmestju, kjer so običaji še posebej zakoreninjeni med slovensko skupnostjo. Še zlasti je treba tu poudariti duhovno dimenzijo praznika, ki je med svetoivanskimi verniki močno občutena. Tako so se slovenski verniki že na vigilijo praznika sv. Ivana, v sredo, 23. junija, zbrali v stari srednjeveški cerkvi sv. Ivana in Pelagija pri tradicionalni sv. maši, ki jo je

daroval kaplan za tamkajšnje Slovence Milan Nemač ob somaševanju borštanskega župnika Maksa Suarda, ki je po rodu Svetoivančan. Posebno slovesno pa je bilo v nedeljo, 27. junija, ko je kot vsako leto krenila po svetoivanskih ulicah množična procesija slovenskih in italijanskih vernikov, pri kateri so sodelovale številne narodne noše, slovenski in italijanski cerkveni zbor, mladinska skupina ter slovenske skavtinje in skavtje. Procesiji je sledil slovesen blagoslov za celotno skupnost, nato pa je kaplan Nemač daroval slovesno sv. mašo v slovenščini ob somaševanju svetoivanskega župnika Fortunata Giursija. Obred je spremljalo petje domačega cerkvenega zbora, ki je ob tej priložnosti naštudiral kratko peto mašo Ubalda Vrabca.

POBUDA SLOVENSKEGA PASTORALNEGA SREDIŠČA

VSAKOLETNA MAŠA ZA ŽRTVE V RIŽARNI

V nedeljo, 27. junija, je Slovensko pastoralno središče iz Trsta vabilo na tradicionalno mašo zadošnico v Rižarno za žrtve v tem uničevalnem taborišču in za vse ostale žrtve v drugi svetovni vojni. Gre za vsakoletno pobožnost, ki se je začela takoj po koncu vojne in se je nadaljevala v vsem povojnem času. Marsikdo se tako med drugim spominja znanega in cenjenega msgr. Jakoba Ukmarja, kako je vodil to bogoslužje v letih, ko so bile v Rižarni še ruševine, in njegovih razmišljanj v tem kraju grozot. Zelo doživeta in lepo obiskana pa je bila tudi

letošnja maša, ki jo je daroval koprski dekan, župnik Lojze Kržišnik, ki je v svoji pridigi poudaril zlasti pomen sprave, ljubezni in odpuščanja, ki morajo kraljevati v človeškem srcu. Številna udeležba je potrdila, da je v ljudeh še vedno živ spomin na žrtve in na tragedijo vojne; letos je bil občutek zaradi vojnih razmer na Balkanu mogoče še bolj opazen. Maša kot spomin in opomin torej. Pri maši je sodeloval tudi Združeni zbor ZCPZ, ki ga je spremljal mladi organist Iztok Cergol, vodil pa Edi Race.

DOLINA, ZGONIK, REPENTABOR

NA UMESTITVENIH SEJAH SO POTRDILI PROGRAME NOVIH OBČINSKIH UPRAV

Občinski sveti v Dolini, Zgoniku in na Repentabru, ki so bili izvoljeni na nedavnih upravnih volitvah, ki so bile 13. junija, so se v prejšnjih dneh sestali na umestitvenih sejah, na katerih so odobrili programe županov in potrdili odbornike, ki so si jih le-ti izbrali.

Kot znano, ni v nobeni občini prišlo do sprememb, saj so povsod zmagale koalicije, ki so do sedaj upravljale občine. Prvi, ki se je sestel na umestitveni seji, je bil repentabrski občinski svet. Seja je bila v ponedeljek, 21. junija, na njej pa je potrjeni župan Aleksij Križman zaprisegel zvestobo ustavi ter predstavil občinski odborniki in upravni program. Podžupanja repentabske občine bo Nives Guštin, ki bo poleg tega skrbel za socialo, kulturo, zdravstvo in osebje. Druga odbornica je Nadja Debenjak, ki bo skrbel za javna dela, proračun in trgovino. Župan Križman pa se bo ukvarjal tudi z urbanistiko in kmetijstvom. Med programskimi smernicami večinske koalicije gre vsekakor poudariti sodelovanje s sosednjo zgoniško občinsko upravo in metanizacijo občinske, za kar je uprava že prejela prvi deželni prispevek

v višini 924 milijonov lir. Župan Križman je v svojem uvodnem nagovoru med drugim tudi napovedal upravo "odprtih vrat". Upravni program je občinski svet sprejel z glasovi večinske Napredne liste, medtem ko sta se Slovenska skupnost in Pol svoboščin vzdržala.

V četrtek, 24. junija, pa je potekala umestitvena seja zgoniškega občinskega sveta. Tudi tu je občinski svet z glasovi večinske liste Skupaj-Insieme potrdil novega župana Mirka Sarda in upravni program. Programske smernice obsegajo urbanistični in okrepljeni gospodarski razvoj občine, javna dela in skrb za socialo in kulturo. Poleg župana Sarda bosta v odboru še Rado Milič, ki bo tudi podžupan, ter Lucijan Milič. Pri glasovanju sta se Slovenska skupnost in Pol svoboščin vzdržala.

Omeniti velja, da je SSK v obeh občinskih svetih pred-

stavila resolucijo v zvezi z novim statutom tržaške pokrajine. V Zgoniku jo je predstavil načelnik svetovalske skupine Joško Gruđen, na Repentabru pa ravno tako načelnik skupine Andrej Škabar. V tej resoluciji poziva slovenska stranka župane, naj posežejo pri tržaški pokrajinski upravi, da se iz pokrajinskega statuta ne zbrisajo člani, ki se nanašajo na slovensko narodnostno skupnost. Kot znano, so bili iz predloga statuta, ki ga je izdelala upravna večina, ki vodi pokrajino, zbrisani vsi člani, ki se nanašajo na Slovence, zato je SSK odločila, da predstavi posebno resolucijo v vseh občinskih svetih tržaške pokrajine.

V sredo, 30. junija, pa je potekala umestitvena seja dolinskega občinskega sveta, na kateri je potrjeni župan Boris Pangerc zaprisegel zvestobo ustavi ter predstavil odbor in upravni program.

UČITELJIŠČE SLOMŠEK: IZREDNO ODPRTJE 5. LETNIKA

Z uvedbo obvezne univerzitetne izobrazbe za učitelje novih šol se je pojavil problem tistih, ki so dokončali štiritletno učiteljišče, a niso opravili predvidenega dopolnilnega tečaja, ki je omogočal vpis na univerzo.

Da bi tudi tem osebam omogočilo pridobitev univerzitetne izobrazbe in dokončno zaposlitev na področju, za katerega so se svojčas odločile, je učiteljišče Anton Martin Slomšek zaprosilo pristojne šolske oblasti za izredno odprtje navedenega tečaja. Zdaj je šolsko skrbništvo v Trstu odgovorilo, da je odprtje možno, če je primerno število vpisov. Ker bo s šolskim letom 2002/2003 peti letnik prenehal delovati v vsedržavnem merilu, je to res skrajna možnost.

Vsi, ki jih vpis v peti letnik zanima, naj se čimprej prijavijo po telefonu na št. 040 567877 ali po telefazu na št. 040 351457.

Didaktična ravnateljstva so naprošena, da obvestijo osebe, za katere vedo, da so v takem položaju, da bi želeli opraviti peti letnik.

VELIKO SLAVJE V ČAST ZLATOMAŠNIKU DUŠANU JAKOMINU

NEPOZABNA ZLATA MAŠA V ŠKEDNJU

IVAN ŽERJAL

Tako množično obiskanega verskega obreda, kot je bil tisti, ki je potekal v petek, 25. junija, ob zlati maši g. Dušana Jakomina, verjetno škedenj že precej časa ni videl.

V Škedenju se je namreč zbrala velika množica, ki je v procesiji krenila od doma Jakoba Ukmarja do škedenjske župnijske cerkve sv. Lovrenca in napolnila le-to do zadnjega kotička (veliko ljudi je moralo ostati zunaj). Prišli so tako Škedenjci, ki jih g. Jakomin oskrbuje že 46 let, kot tudi številni prijatelji od blizu in daleč, ki slavljence poznajo in cenijo ne samo kot duhovnika, ampak tudi kot skrbnega kulturnega delavca in prijatelja, ki je vedno pripravljen priskočiti na pomoč z dobro besedo in konkretnimi dejanji. Navzočih je bilo res veliko število duhovnikov, med katerimi velja omeniti škofovega vikarja za tržaške Slovence msgr. Franca Vončina, koprškega generalnega vikarja Renata Podberšiča, vodjo Slovenskega pastoralnega središča Marija Gerdola in urednika Ognjišča dr. Franca Boleta idr. Veliko je bilo tudi narodnih noš, kar je bil tudi dokaz

o spoštovanju slavljenčevega dela za ohranitev slovenske ljudske kulture in običajev, katerega najvidnejši izraz je Škedenjski etnografski muzej. Prisotni so bili tudi slovenski tržaški skavti, približno tri ure trajajoč obred (se pravi procesija in slovesna maša) pa je spremljalo petje Združene pevškega zbora Zveze cerkvenih pevskih zborov pod vodstvom Edija Raceta in ob orgelski spremljavi Iztoka Cergola.

G. Jakomin je mašo pomenljivo daroval ne za svoj zlatomašniški jubilej, ampak za duhovne poklice. Med pridigo je bila poudarjena vloga

kristjanov kot soli Zemlje: kristjani imajo namreč veliko nalogo, in sicer prikazati Boga skozi sebe. Kristusova zapuščina je življenje, ki se poraja še naprej, zlatomašnik Dušan Jakomin pa je v vseh teh desetletjih jemal Kristusa zares. Pred darovanjem so se zvrstili pozdravi in čestitke jubilanu. Le-teh je bilo izredno dosti in pričujejo o slavljencevi priljubljenosti. Tako so gospodu Jakominu čestitali sobratje duhovniki, bivši sošolci semeniščniki, škedenjski župnik ter župljani slovenske in italijanske narodnosti, predstavniki društev

zbora Mačkolje, ZCPZ, skavtov, rojaki in sorodniki iz rojstne vasi Sv. Anton pri Kopru ter številni drugi prijatelji. V svojem govoru ob koncu maše se je zlatomašnik vsem

zahvalil iz vsega srca, pri tem pa poudaril svoje veselje, da je duhovnik. Slovesno mašo je sklenilo petje *Zahvalne pesmi*, priljubljene Hladnikove *Marija skozi življenje* in priložnostne *Zlatomašnik bod pozdravljen*. Množica se je po končani slovesnosti preselila na bližnje igrišče ob cerkvi, kjer je vladalo veselo in prijateljsko razpoloženje.

Ob koncu naj gredo g. Dušanu Jakominu še enkrat čestitke s strani našega lista. Še zlasti pa mu iz srca čestitamo vsi, ki smo z njim sodelovali v uredništvu nekdanjega Katoškega glasa.

SREČANJE O IZSELJEVANJU IZ NAŠIH KRAJEV

ZADNJI VEČER SEZONE DSI

V ponedeljek, 28. junija, je v Peterlinovi dvorani v Trstu potekal zadnji večer sezone 1998-99 Društva slovenskih izobražencev. Gostje so bili tržaški zgodovinarji Aleksej Kalc, Aleš Breclj in Piero Purini, ki so oblikovali večer z naslovom *Izseljenišvo na našem področju v 19. in 20. stoletju*.

Predavatelji so predstavili svoje prispevke, ki so pred časom izšli v zborniku *Annales* in v katerih je govor o pojavu izseljenišva na Primorskem. Izhodišče za zbornik je, kot je dejal Aleksej Kalc, predstavljala želja, da bi se s problematiko izseljenišva seznanila širša javnost. Pri tem so avtorji analizirali različne izseljenske tokove (v Severno in Južno Ameriko, Avstralijo, evropske države idr.), vzroke izseljevanja, življenje in organiziranost izseljencev idr. Kalc je v svojem posegu orisal tudi pojav izseljevanja iz Rezije in Benečije: tu gre za tipologijo gorskega izseljevanja, pri tem pa naletimo na velike razlike, saj se je v Reziji izseljevanje pojavilo zelo zgodaj, v Benečiji pa precej pozno. Benečija pa je po drugi strani tudi doživela dvakrat večji izseljeniški odliv kot v ostalih gorskih predelih. Aleš Breclj je spregovoril o slo-

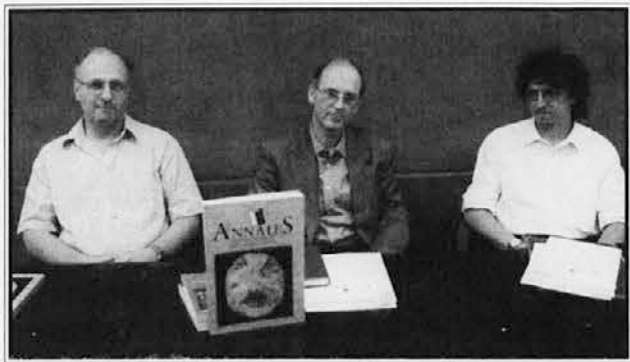

FOTO KROMA

venski emigraciji v Južno Ameriko, zlasti v Argentino. Tja so se Slovenci začeli izseljevati že zelo zgodaj, nekateri celo v času, ko je bila Južna Amerika še razdeljena na špansko in portugalsko kolonialno posest. Množično izseljevanje se je začelo v drugi polovici prejšnjega stoletja, v 20. in 30. letih tega stoletja pa se je na to področje in zlasti v Argentino naselilo več desetisoč (okoli 30.000) Primorcev. Tam so se tudi organizi-

rali, imeli so svoja društva, ki so se tudi razlikovala po idejni oz. politični usmeritvi. Breclj je tu orisal vlogo izseljenjskih duhovnikov, npr. Jožeta Kastelica, Janeza Hladnika, Davida Doktoriča, pa tudi Izidorja Cankarja, ki je tam deloval kot predstavnik jugoslovanske kraljeve vlade. Po drugi svetovni vojni je v Argentino šlo kakih 6.000 slovenskih političnih emigrantov, ki so se dobro organizirali. Obe skupnosti, se pravi stari in novi pri-

seljenci, pa sta do danes živeli ločeno in še je pretežno tako, čeprav prihaja do srečanj in sodelovanja. V zadnjih letih so se tema dvema skupnostima približali tudi beneškoslavenjski izseljenci.

Piero Purini pa je orisal izseljevanje številnih Tržčanov iz njihovega mesta ob ponovnem prihodu Italije v Trst leta 1954. Šlo je tako za istrske begunce, ki so hoteli pretrgati vsako vez s tem, kar so doživeli, kakor tudi za Tržčane slovenske in italijanske narodnosti, ki se niso sprijaznili z novonastalo stvarnostjo, ki ni obetala rožnate prihodnosti, ne v gospodarskem in ne v političnem smislu. S prihodom Italije v Trst je bila namreč dana prednost pri zaposlitvi in dodeljevanju stanovanj istrskim optantom in tistim, ki so jih oblasti imele za zanesljive. Tržaški izseljenci so odhajali zlasti v Avstralijo, kjer so nastale skupnosti, ki so tudi v novi domovini oblikovale tipično tržaško družbo, čeprav v malem. Tržčani so se poleg tega izseljevali tudi v druga italijanska mesta: tu je šlo zlasti za izobražence; to izseljevanje, je dejal Purini, traja še danes.

IŽ

OBVESTILA

MOSP OBVEŠČA, da so na razpolago informacije o poletnem tednu za mlade Dnevi športa pod šotori (organizira Mavrični most mladih). Od 12. do 18. julija v Luciji pri Portorožu. Program: športne in vodne aktivnosti. Spanje pod milim nebom ali v šotorih na vrtu župnišča v Luciji. Informacije in prijave: MOSP, ul. Donizetti 3, Trst, tel. št. 040 370846, od pon. do pet. od 9. do 17. ure.

MOSP OBVEŠČA, da so na razpolago informacije o potovanju Španija '99 - Od Katalonije do Galicije (organizira ZKS). Od 30. 7. do 10. 8. Končni cilj potovanja: Santiago de Compostela in udeležba na mednarodnem srečanju mladih, ki bo potekalo v duhu svetovnega dneva mladih. Na poti: ogled Barcelone, Madrida in Lurda. Cena vključuje prevoz z avtobusom in štiri polpenzije. Informacije in prijave: MOSP, ul. Donizetti 3, Trst, tel. št. 040 370846, od pon. do pet. od 9. do 17. ure.

MOSP OBVEŠČA, da so na razpolago informacije o poletnem tednu za mlade Izola 99 (organizira ZKS). Od 25. julija do 1. avgusta v Izoli. Program: športni del (plavanje, športne

igre, plesne vaje), družabni del (plesni večeri, družabni večeri, izlet), izobraževalni del (predavanja in pogovori v skupinah o odnosih med fanti in dekleti in o človekovih pravicah, ustvarjalna delavnica) in duhovni del (aktivno krščansko življenje). Cena vključuje polni penzion, nočitve (skupna ležišča), enodnevni izlet, plesne vaje, material za ustvarjalno delavnico. Informacije in prijave: MOSP, ul. Donizetti 3, Trst, tel. št. 040 370846, od pon. do pet. od 9. do 17. ure.

CIRILMETODOVA NEDELJA in duhovniška praznovanja bodo na Vejni 11. julija 1999 ob sodelovanju tržaškega novomašnika Lorenza Magarellija ter zlatomašnikov Franca Govekarja, Rada Šonca in Dušana Jakomina. Ob 17.30 bo slovesno somaševanje, nato bo sprevid k oltarju solunskih bratov in počastitev relikvij sv. Cirila. Sodeluje zbor ZCPZ pod vodstvom Edija Raceta. Zaželeni so narodne noše ter skavtinje in skavti v krogih. Vljudno vabi Apostolstvo sv. Cirila in Metoda v Trstu.

PRODAJAM LEPO poročno obleko z dolgimi rokavi, plahoto iz volne merinos, štiri blazine in mlin za grozdje. Zainteresirani naj telefonirajo na številko 040 830440.

LICEJ FRANCE PREŠEREN

EKSKURZIJA NA KOROŠKO V OKVIRU PROJEKTA COMENIUS

20. in 21. aprila sta se na Koroškem v okviru projekta *Comenius* mudila dva razreda liceja France Prešeren iz Trsta. Ob tej priložnosti objavljamo nekaj odlomkov iz poročila, ki sta ga napisali dijakinji Zulejka Paskulin in Tatjana Udovič.

Dijaki 3. A in B razreda smo se 20. in 21. aprila mudili na Koroškem, da bi navezali stike s slovensko gimnazijo iz Celovca v okviru evropskega projekta *Comenius* na temo *Skrbimo za raznolikost Evrope*. Pri tem projektu sodelujejo še partnerske šole: Zvezna gimnazija iz Celovca, Kraljeva gimnazija iz Eupna v Belgiji in Gimnazija Lužiških Srbov iz Budyšina v Nemčiji. Cilj projekta je utrjevanje samozavesti in svojebitnosti dijakov kot članov etničnih skupnosti v Evropi in pospeševanje stikov med mladimi.

Prvi dan smo se popeljali na tamkajšnjo slovensko gimnazijo in si jo dodobra ogledali. Razkazali so nam razne razrede in delavnice ali laboratorije, svojo moderno knjižnico in od daleč na veselje moške populacije, tudi zunanja prenovljena igrišča; žal pa nismo spoznali tamkajšnjih dijakov, ampak samo njihove profesorje, kar pa ni ravno isto. Škoda.

V Celovcu smo stopili v stik z ravnateljem in koordinatorjem projekta, profesorico Zalko Kuchling in profesorjem Miho Vrbincom, ki sta nam razkazala šolsko poslopje. (...) Dijaki, ki so zelo odprti in obvladajo tekočo slovenščino, so nas pospremili na ogled Celovca, ki je najjužnejše zgo-

lovinsko mesto Koroške. Ogled je bil zanimiv in poučen, družba mladih vodičev pa prijetna: spoznali smo najstarejšo cerkev, Marijino cerkev, ki je kljubovala številnim požarom in potresom; kip strašnega zmaja, ki je po ustnem izročilu živel v močvirnatih celovških kotlini; Farni trg, Osojski dvor, Deželno hišo in še mnogo drugih zanimivosti. Okoli poldne so nas prikupni vodiči žal zapustili, mi pa smo se v skupinicah razpršili po mestu. Sprehodili smo se po Herrengasse, tipični ulici, ki je bila v preteklih časih priljubljena plemstvu in višjim slojem in v kateri je imel Napoleon svoje stanovanje.

Popoldne je na veselje spremljevalcev in nekoliko manj dijakov sledil kulturni program, ki nas je vodil od cerkve Gospe Svete, Gosposvetskega polja in, kar je bilo najlepše, na Štalensko goro, od koder smo imeli krasen razgled daleč naokoli na doline in gore. Za sprostitve smo se z velikim veseljem spravili na otroške tobogane in gugalnice na gori, od koder so nas profesorji le s težavo spravili dol. A kaj, če pa smo se tam največ zabavali? Pa še ovce in kože smo hranili.

Vedno bolj živčen šofer nas je nato peljal v Tinje, kjer smo se po majhnem pretepu

namestili v sobe in nato navalili v jedilnico na "predobro" večerjo. Sedaj mi pa povejte, kaj je po vaše *RADIŠE LAJF*. Saj vem, da tega ne boste uganili. No, to je zabavna in originalna igra, ki jo je priredila majhna skupina koroške mladine. Predstavljajte si dvorano, ki ima namesto odra samo scenografijo, ki predstavlja ogromen ekran, ob straneh pa dva televizorja, na katerih snemalca direktno prikazuje to, kar se dogaja "v ekranu". Čudno, kaj? A fantje (in seveda tudi punce) so bili zelo pridni, tako da so si zaslužili kar precej dolg aplavz. Žal je treba zaradi višjih sil opraviti cenzuro nad nočnim življenjem naših dijakov.

Naslednjega dne smo si navsezgodaj ogledali Križev pot v Kamnu, ki so ga oblikovali razni domači umetniki. Med rahlim vzpenjanjem po lepo vzdrževani stezici smo občudovali privlačne umetnine vseh štirinajstih postaj in se nato odpočili ob cerkvi na griču, ki me je spomnila na turške vpade. Turška krdela so namreč 26.9.1473 vdrla prek Jezerskega na Koroško in jo hudo opustošila (...).

Nato smo se odpeljali ponovno v Celovec, kjer nas je sprejela Krščanska kulturna zveza in nam prikazala svoje delovanje. Na sedežu KKZ smo dobili ogromno knjig, ki so sad zbiranja in dokumentacije družbene, duhovne in materialne kulture koroških Slovencev in preučevanja preteklega in današnjega načina življenja naših bratov. V

bližini zveze stoji sedež koroškega slovenskega radia, radio Korotan, ki oddaja dvanaest ur dnevno. Zelo prijazna mladenka nam je pokazala vse aparature, ki jih uporabljajo, in nam za nekaj časa pustila šariti po kompjuterju, ki vsebuje ves njihov glasbeni arhiv. Če kličete na radio in vprašate kako pesem, pa je oni nimajo, imate sedaj še en razlog več, zakaj je ni. Seveda nas je tudi snemala za oddajo o mladini, ki jo je predvajala še isto popoldne.

Popoldne smo obiskali K&K - center v Št. Janžu v Rožu; stavbo samo so odkupili od slovenskega domačina in jo preuredili v polivalentni kulturni dom. Sprejela nas je ga. Sonja Wakounig, pesnica in urednica pri Slovenskem vestniku. Prikazala nam je bližnjo preteklost Slovencev na Koroškem. Zaustavila se je na izgonu koroških Slovencev v letih 1938-1945, v času nacističnega režima, takoj po *Anschlusu*.

Zadnja etapa pred našim povratkom v Trst je bila galerija France Gorše v Svečah. Program mogoče ni bil ravno najbolj pester, a je bil zelo poln in utrudljiv. Z veseljem pa sem spoznala, da so koroški Slovenci zelo prijazni in gostoljubni ljudje, saj so nas povsod sprejeli z velikim navdušenjem. Zelo so se zanimali za naše stanje in spraševali naše mnenje o njihovih dosežkih.

Kaj vam lahko še povem? Svetujem vam, da se vključite v kak projekt, kot je *Comenius*, da se boste tudi vi lahko udeležili priprav, ki jih take povezave zahtevajo, in mogoče, kdo ve, tudi kakega obiska ali zamenjave.

OBČNI ZBOR NARODNE IN ŠTUDIJSKE KNJIŽNICE

PREGLED OPRAVLJENEGA DELA V LANSKEM LETU

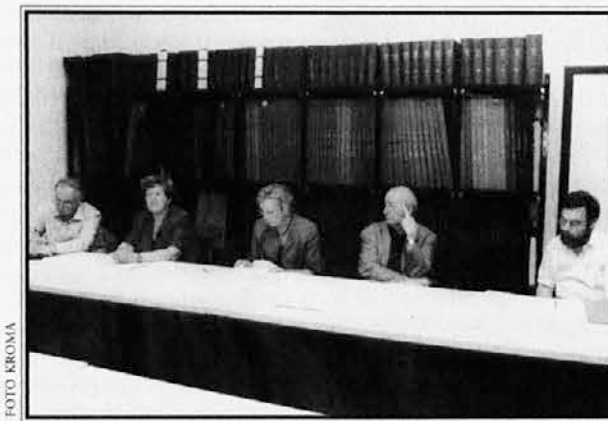

FOTO KROMA

V ponedeljek, 28. junija, je bil v Trubarjevi čitalnici na osrednjem sedežu Narodne in študijske knjižnice v Trstu redni občni zbor NŠK, na katerem je bil podan pregled delovanja te ustanove v preteklem letu ter odobrena obračun in proračun.

Iz poročil predsednika upravnega odbora prof. Jožeta Pirjevca in tajnika Milana Pahorja je izšla slika o bogatem delovanju ustanove, ki pa jo pestijo tudi številni hudi problemi. Tu gre za nezadosten finančni priliv s strani javnih uprav, predvsem pa za prostorsko in kadrovske stisko, ki postaja, zlasti kar zadeva tržaški sedež, vedno bolj pereča. Glede tega NŠK sodeluje s Slovenskim raziskovalnim inštitutom z namenom, da obe ustanovi prideta do novega skupnega sedeža. Tu je prof. Pirjavec omenil potrebo po slovenskem kulturno-in-

formacijskem centru v Trstu, ki naj bi imel sedež ali v stavbi Narodnega doma ali pa v stavbi v ulici sv. Frančiška, ki pa bi morala v celoti služiti temu namenu. Kljub temu je NŠK v prejšnjem letu zabeležila tudi rezultate, saj je preko interneta povezana z omrežjem knjižnic Cobis, skrbi za stalno in dodatno izobraževanje osebja, posveča veliko pozornost otrokom in mladini, sodeluje s šolami, prihaja pa tudi do sprotnega sestavljanja slovenske bibliografije v Italiji. Omeniti je treba tudi raziskovalno dejavnost na odseku za zgodovino pri NŠK.

Ana Volpi je podala blagajniško poročilo, Živa Gruden pa poročilo nadzornega odbora, nakar je sledila krajša razprava, za njo pa volitve.

Občni zbor NŠK je pozdravil tudi predsednik SSO Sergij Pahor.

POSVEČENJE BO 15. SEPTEMBRA

POGOVOR / FRANKA PADOVAN IN ANDREJKA HLEDE

ODBOR ZA SPREJEM NOVEGA NADŠKOFA

Prejšnjo soboto se je na goriški škofiji prvič sestel odbor, ki bo skrbel za sprejem novega nadškofa msgr. Dina De' Antonija. V odboru so predstavniki iz cele goriške nadškofije in to v glavnem duhovniki, pa tudi laiki. Predseduje mu generalni vikar msgr. Adelchi Cabass. Med drugimi so v njem sedanji in prejšnji urednik tednika Voce isontina Andrea Bellavite in Renzo Boscarol, s slovenske strani pa štandrezki župnik Karlo Bolčina ter glavni urednik našega lista Andrej Bratuž.

Na programu so predvidena najprej razna poslovilna srečanja z dosedanjim nadškofom p. Antonom Vitalom Bommarcom. Med ta sodi tudi srečanje s slovenskimi verniki.

Novi nadškof De' Antoni pa bo uradno prevzel škofijo v nedeljo, 26. septembra, s posebno slovesnostjo v oglejski baziliki, nato pa v goriški stolnici.

Kot znano bo msgr. Dino De' Antoni posvečen v škofa 15. septembra letos v stolnici v Chioggi.

Pred nami je 29. festival Števerjan '99. Člani prosvetnega društva F.B. Sedej si že več tednov neutrudno prizadevajo, da bi njihova osrednja vsakoletna in vedno bolj odmevna pobuda stekla v najboljšem redu. Pri organizaciji in samem delu so še najbolj prisotni mladi odborniki, ki preživljajo med Borovci v veseli družbi in z zaviranimi rokavi marsikateri večer in konce tedna. Tokrat smo se pogovorili s tajnico društva Franko Padovan in mlado Andrejko Hlede, da bi izvedeli, kaj se dogaja v zakulisju letošnjega števerjanskega festivala.

FOTO: BUBMAGA

Kako potekajo še zadnje priprave?

Franka: Kar mrzlično. Dela je veliko, dobre volje pa tudi. Tudi letos bo festival potekal po že utečenih tirnicah. V petek, 2. julija, in soboto, 3. julija, bosta dva tekmovalna večera, ki se bosta začela ob 20.30; v nedeljo, 4. julija, pa se bo ob 17.30 začel finalni del prireditve in bo nastopil priznani ansambel Štajerskih sedem. Na letošnji števerjanski festival se je prijavilo 28 ansamblov: v petek jih bo nastopilo trinajst, v soboto pa petnajst. Na finale pa bo šel tisti, ki si bo to zaslužil.

Je število prijavljenih ansamblov podobno lanskemu?

Andrejka: Ne, lani se je prijavilo devetnajst ansamblov, letos pa kar 28. Sicer pa število iz leta v leto niha. In vendar ugotavljam, da se glas o našem festivalu v Sloveniji kar lepo širi.

Katere stranske pobude nudite obiskovalcem poleg samega festivala?

Franka: Že utečena tradicija je slikarska razstava. Vsako leto skušamo namreč predstaviti kakega domačina, saj imamo v Števerjanu kar nekaj oseb, ki se amatersko ukvarjajo s slikanjem ali kakim drugim hobijem. Tokrat bo razstavljal svoje fotografije Silvan Pittoli. Poleg tega bomo imeli tudi letos razstavo briških vin; razstavljali bodo zlasti števerjanski vinogradniki in tudi tisti z Oslavja, s Plešivega in iz Slovenije. Pobuda žanje lep uspeh, je pristna in najpoveč, da je pokušnja vin brez-

plačna. Imamo tudi bogat biše, ki nudi razne dobrrote na žaru in sveže pijače.

Andrejka: Povedati moramo, da bo spremljala potek festivala strokovna komisija za glasbo, ki jo sestavljajo izvedenci Franc Lačen, Vladimir Čadež, Janez Per, Tullio Možina, Florijan Lango, Lojze Hlede in pa Mihael Corsi kot predsednik društva Sedej. V komisiji za besedilo pa so Milan Jež, Irma Rauh in Franka Padovan, slednja kot predstavnica organizatorjev. Za sceno bo letos poskrbel naš zvesti Hijacint Iussa, za ozvočenje Niko Klanjšček in Igor Devetak, za razsvetlavo pa Branko Terčič.

...in za vreme?

Andrejka: Upamo, da bo z nami prizanesljivo. V primeru slabega vremena pa se bomo morali zateči v bližnjo dvorano. Tam je sicer nekoliko tesno, festival pa mora le iti naprej.

Franka: Ljubitelji narodnozabavne glasbe in vesele družabnosti vabimo, da se udeležijo festivala in s svojo prisotnostjo podprejo naša prizadevanja. Pri nas je veliko mladih, prireditve pa je zares sad dela vseh vaščanov, od najmlajšega do najstarejšega.

Kakšen odmev pričakujete od letošnjega festivala?

Franka: Upravičeno upamo, da bo tudi letošnja prireditve uspešna in odmevna. Tudi sredstva javnega obveščanja izkazujejo lepo pozornost do naše prireditve. Slovenski program deželnega sedeža RAI bo snemal izvirne pesmi že v petek in soboto, v nedeljo pa bosta RAI

in TV Primorka snemali cel finalni del. V teh dneh smo bili vabljani na razne pogovore po Radiu Slovenija, Radiu Ognjišče, na Radiu Celje smo že bili. Tudi Slovenske novice veliko pišejo o nas. Z veseljem ugotavljamo, da se festival lepo uveljavlja, saj gre za drugo najstarejšo tovrstno slovensko prireditev, ki je po mnenju marsikoga tudi zelo privlačna in očarljiva. Kdor prihaja k nam, zlasti iz Slovenije, pravi, da se bo rad vračal med nas, ker da je takó prisrčno vzdušje, kot vlada v Števerjanu, drugje težko najti.

Vaš župan Corsi že več časa poudarja, da morajo Brda zaživeti kot skupen prostor na tej in oni strani meje.

Tudi festival poteka v tem slogu...

Andrejka: Da, predvsem v zadnjih letih prihajajo Brici z one strani meje radi v Števerjan. Prej tega ni bilo veliko, čeprav smo sosedje. Letos smo šli z zborom v Kojsko in se tudi tako zblížali z nekaterimi izmed njih. Vedno več se razgovarjamo tudi na upravnih ravni z občino Brda in sodelovanje začena prinašati sadove. V zadnjih mesecih iščeta skupne poti tudi Števerjanski vestnik in Briški časnik, kar je tudi lep dokaz čezmejnega sodelovanja. V tem trenutku, konkretno, upamo, da nam bodo dovolili obdržati odprto mejo na maloobmejnem prehodu v Števerjanu v dnevih festivala do polnoči.

Drugo leto bo jubilejni 30. festival. Se nanj že pripravljate?

Andrejka: Da. Letos pomladi smo že imeli dva sestanka, na katerih smo se začeli meniti o tem slavu v že tako prazničnem letu 2000. Tekmovalni značaj festivala bo ostal. V mislih pa že imamo nekatere zanimive novosti.

Franka: Konkretnih opravkov, težav in birokratskih zapletov je vsako leto veliko. Priprave se začenejo že precej mesecev pred poletjem: držati moramo stike s člani komisije, z ansambli itd. Je pa za nas vsakokrat enkratna izkušnja. Če nas pride obiskat veliko ljudi in vidimo, da se med nami dobro počutijo, je potem ves trud poplačan.

DD

10

ČETRTEK
1. JULIJA
1999

BO POBUDA RES ZAPUSTILA GORICO?

NEGOTOVA USODA GLASBENIH PRIREDITEV C.A. SEGHIZZI

Društvo C.A. Seghizzi že skoraj štirideset let bogati v poletnih mesecih pevsko dejavnost na Goriškem s prirejanjem mednarodnega zborovskega tekmovanja.

Delovanje društva se je v zadnjem desetletju še bolj razvijalo, in sicer poleg mednarodnega zborovskega tekmovanja, ki predstavlja vrhunec prireditve, prireja društvo vrsto drugih manifestacij. Prva prireditve letošnjega poletja je potekala od 4. do 6. junija v deželnem Avditoriju, kjer so se pomerili solopevci iz raznih držav.

Od 5. do 7. julija bo v Gorici 30. evropski posvet o glasbeni vzgoji, v sklopu katerega bo potekala že 7. delavnica glasbene vzgoje, 2. evropsko srečanje med skladatelji in izvajalci ter 2. medkulturno popotovanje z naslovom Glasba na stičišču.

V sredo, 7. julija, bo ob 21. uri v veliki dvorani UGG na Trgu Battisti slavnostni koncert, na katerem bodo vokalni solisti in združeni zbori ob spremljavi pianistov izvajali delo *Carmina Burana* Carla Orffa.

Od 7. do 11. julija pa bo na vrsti 38. mednarodno zborovsko tekmovanje C.A. Seghizzi, na katerem bo tekmo-

valo 57 pevskih zborov iz vsega sveta. Tekmovanje bo letos prvič izven Gorice. V opatiji v Rožacu (Corno di Rosazzo) se bodo pomerili zbori v gregorijanskem petju. V Vidmu bodo v avditoriju Zanon nastopili otroški zbori, v gledališču Giovanni da Udine pa bodo tekmovali vse ostale kategorije.

Goriškim Slovencem, ki smo vsa leta spremljali to mednarodno pevsko prireditve, je odločitev vodstva, da se ta zborovska manifestacija na mah izseli iz mesta, težko razumljiva. Gorica se lahko ponaša z bogato zborovsko tradicijo, kateri smo doprinesli velik delež tudi Slovenci. S to odločitvijo je prizadeta in obubožena Gorica. Naše mesto je v vseh teh letih predstavljalo zavirljivo vlogo na raznih kulturnih področjih, saj se je znalo vedno predstaviti kot stičišče srednjeevropskih kultur. Če so letošnji izbiri botrovala finančne stiske, upamo, da to ne bo pogojevalo prireditve tudi za vnaprej in da bomo Goričani ponovno lahko spremljali v Gorici to mednarodno zborovsko manifestacijo.

OB KONCU SEZONE

MEŠANI ZBOR LOJZE BRATUŽ V ŠENTVIDU PRI STIČNI

V soboto, 19. junija, je zbor Lojze Bratuž iz Gorice nastopil na slavnostnem koncertu zamejskih zborov v Šentvidu pri Stični, ki je potekal na predvečer 30. tabora slovenskih pevskih zborov.

Zbor se je pod vodstvom Stojana Kureta na večeru predstavil s skladbami primorskih skladateljev. Na koncertu so še sodelovali domači zbor, dekliški zbor Danica z Vrha svetega Mihaela, zbor iz Koroške, Madžarske in Hrvaške. Ob nastopu zbora Bratuž je prisotnim gostom poklonil primorski pozdrav član zbora Jan Leopoli. Po koncertu sta bila na sporedu še ognjemet in družabnost, s katerima so prireditelji obeležili jubilejno 30. obletnico tabora.

Pevci zbora Lojze Bratuž so pred nastopom obiskali tudi Stično, v poznih nočnih urah pa so se vrnili v Gorico. V načrtu imajo še družabno srečanje v Gorici. Po krajšem premoru se bodo pevci tudi konec avgusta spet zbrali in se s koncertom, ki je načrtovan v prvi polovici septembra, poklonili goriškemu skladatelju Danilu Fajglu.

Najboljši tržni pogoji
s fiksno in spremenljivo obrestno mero za nakup, gradnjo ali razširitev vaše hise

odpri si... svojo hišo z našimi novimi posojili

Za podrobnejše ponudbene pogoje vas naprosamo, da preberete informativne analitične liste na razpolago pri naših okencih

BANCAGRICOLA
KMEČKA BANKA
GRUPPO CAER

GORICA / KINOATELJE

SPOMINI V
PODOBAH

Že ob izdaji dragocene knjige *Pregnani*, v kateri je pred tremi leti Vili Prinčič, goriški izvedenec za teme prve svetovne vojne, zbral, prepisal in uredil spomine na begunstvo, smo izrazili željo, da bi pripoved še zadnjih živčih prič zapisali tudi na film ali video. Tako je v četrtek, 24. junija, goriški Kinoatelj čez Ascolijevo ulico tik ob sinagogi raztegnil filmsko platno in na njem premierno prikazal svoj zadnji izdelek, zgovoren dokumentarni videofilm *Niso bile ptice*. Projekcijo pod zvezdami je spremljala lepa množica, med katerimi so številni prišli z one strani meje. Agencija Krea, ki ima v isti ulici svoje delovne prostore, je za priložnost pripravila razstavo-inštalacijo s podobami Vrtojbencev med prvo vojno in sredi prostora položila nizek kamniti zid: spominjal je na jarke in na bolečo pot pregnanih. Med tem večerom, s katerim je goriško združenje sklenilo sezono četrtkovih filmskih srečanj in napovedalo vsebinske smernice jesenskega Film video monitorja, je prikazal svoje zadnje delo - kratki igrani video *Bentornato (Dobrodošel)* - tudi goriški videoprodukcijski center Kairós.

Niso bile ptice je dokumentarac, ki ga je Kinoatelj realiziral za Slovenski program Deželnega sedeža RAI v Trstu in je prejšnjo nedeljo že stekel v večernem televizijskem sporodu. Z mislijo na pionirsko raziskavo Vilija Prinčiča je Nadja Velušček pripravila scenarij in s hčerko Anjo poskrbela za razumno režijo. Tehten prispevek so dali snemalca Hijacint lussa in Radovan Čok ter montažerka Morena Fortuna. Video projekt je nastal predvsem zato, ker med nami še živijo očitniki vojne. Med njihovi pričevanji so se na platno prepletali arhivski posnetki, pripovedi iz dnevnih zapisov, privatne fotografije prič, razglednice, predmeti... Nad Gorico so tedaj grmela letala - *niso bile ptice* -, v mestu porušene ulice, trgi, zapuščene hiše. Spomini prič so obogatili z izvirno sintezo vojnih dogodkov, včasih tudi s "komičnimi" notami. Ker so tedaj bili večinoma otroci, je kamera iskala prizore vojne ga časa v njihovih preživelih otroških očeh. Ta video-presek v preteklost želi te spomine iztrgati pozabi.

IDE

PRVE SEJE NOVIH
OBČINSKIH SVETOV

Po nedavnih upravnih volitvah se sedaj že sestajajo novoizvoljeni občinski sveti, saj skoraj potekajo za to po zakonu določeni roki. Med temi sta na Goriškem tudi nova občinska sveta v Števerjanu in Doberdobi. V prvem primeru je svet potrdil župana Hadrijana Corsija in izvolil odbornike (D. Humar, A. Černic). Upravo vodi še naprej večina, ki jo sestavlja SSK. Občinski svet se je prvič sestel tudi v Doberdobi. Tu pa ima upravno večino v rokah lista Občinske enotnosti, ki jo vodi župan Mario Lavrenčič. Manjšino v občinskem svetu pa sestavljajo svetovalci SSK.

POLETNO SREDIŠČE SREČANJA 99 V ZAVODU SV. DRUŽINE

ZABAVNE URICE SE NADALJUJEJO

IVA KORŠIČ

V preteklih dneh so obiskovalci poletnega središča Srečanja 99, ki bo prijateljsko družilo otroke v cvetočem parku Zavoda sv. Družine do 16. julija, doživeli nekaj pestrih dopoldnevov.

V četrtek, 24. junija, so spremljevalci in Maurom Lebanom obiskali tiskarno Budin. Prijazna lastnika obrata, bratranca Ivo in Paolo Spazapan, sta otrokom razkazala nove prostore v Gregorčičevi ulici v Štandrežu. Mali radovedneži so hoteli izvedeti in odkriti marsikaj, zato so pozorno poslušali razlago, opazovali računalnike in moderne stroje, ki jih uporabljajo tiskarji, ter spoznali zapleten potek tiskarskega dela.

V petek pa sta v sončnem jutru prišla na obisk člana Slovenskega stalnega gledališča Danijel Malalan in Vojko Belšak. Otrokom so se pridružili vrstniki iz poletnega središča Pika Nogavička goriškega Dijaškega doma z animatorji in ravnateljico Kristino Knez. Gledališka umetnika so razposajenci navdušeno sprejeli, saj so petošolci in srednješolci občudovali njune igralske veščine na letošnjem Goriškem vrtljaku, ko sta s soigralcema Alešem

FOTO RUMBACA

Kolarjem in Stojanom Coljo enkratno posebila "modre" butalske može. Tokrat pa sta živahno pripovedovala in prikazala dogodivščine krepkega Martina Krpana, ki se ni bal ne cesarja ne cesarice in je na svoji čvrsti kobilici premagal širokoustneža, silaka Brdavca. Ko sta končala svoje izvajanje, so se javili pogumnejši kratkohlačniki in na zelenem travniku so se začele prave bralne vaje; za temi so prevzeli vloge mali cesarji, Krpani, Brdavs, cesarica in celo minister Gregor in spet je pod vodstvom Danijela Malalana zaživela priljubljena Levstikova povest. Najbolj privlačen je bil seveda boj med junakoma, ko so prišli v poštev rekviziti, spravljeni v kovčku. Tega sta

prav "po domače" zaigrala tudi animatorja Mitja in Luka. Gledališko jutro sta sklenila mlada gledališka umetnika, ko sta še enkrat vsem v veselje duhovito podala znani dvboj.

V ponedeljek, 28. junija, je središče obiskal Florjan Vogrič iz Pevme. S seboj je prinesel butaro olupljenih prožnih šib posebne vrste vrb, teh je veliko manj kot nekoč, ki jih nabira ob soškem bregu ali v brajda in z njimi izdeluje koše, košare, podstavke... Pred bistrimi otroškimi očmi je spretno spletel precej veliko košaro z močnim ročajem in še okrogel podstavek. Vmes je razložil vse, kar spada v to lepo nekoč tako razširjeno domačo obrt.

DOGODKI V MAJU IN JUNIJU

DOBERDOBSKA
KRONIKA

DARIO BERTINAZZI

Zadnje čase smo imeli v Doberdobi nekaj zanimivih dogodkov.

Dne 2. maja, ob beatifikaciji p. Pija, smo bili tudi mi kot župnijska skupnost povezani s tem svetnikom tako, da sta na oltarju poleg njegove slike goreli sveči iz kraja San Giovanni Rotondo; župnik je ob tej priložnosti povedal tudi nekaj zanimivosti iz življenja blaženega.

Dne 9. maja smo Doberdobi poromali na Sv. goro za pripravo na novo tisočletje. S Prevala nas je lepa skupina odšla peš. Po maši, ki jo je daroval g. Kodelja, so sledile doživete pete litanije, saj sta se nam pridružila gospoda Danilo in Dolfi.

Dne 10. maja je bil na obisku pri našem župniku madžarski vojaški škof dr. Gaspar Ladosci. Spremljal ga je njegov vikar, general in visok častnik. Daroval je mašo v madžarskem jeziku za vse padle Madžare v prvi svetovni vojni (pred leti so prav tako v madžarsčini maševali duhovniki soboteljske škofije). Škof se je povzpel skupaj s spremstvom na zvonik in si ogledal doberdobsko planoto. To je bil prvi škof, ki je bil v našem zvoniku. Z našim župnikom sta se dogovorila za vojaški pastoralni obisk mad-

žarskih višjih častnikov. Kot posebnost naj še dodam, da je ob odhodu višji častnik na župnijskem dvorišču zaigral na trobento staro vojaško pesem, ki je spremljala Madžare na bojišča.

Dne 30. maja smo praznovali prvo obhajilo za pet otrok. Tudi letošnje šmarnice so bile zelo zanimive že zato, ko smo poslušali Slomškovo branje. Povprečno se nas je pri večerni maši zbiralo okrog petdeset, čeprav smo pogrešali otroke in šolarje.

Dne 5. junija so se dijaki srednje šole iz Doberdoba z mašo poklonili pokojnemu profesorju Ivanu Sirku.

Dne 6. junija smo na praznik sv. Rešnjega Telesa in Krvi imeli procesijo. Ta se je razlikovala od običajnih, saj je pri njej poleg cerkvenega pevskega zbora sodelovala tudi godba na pihala Kras pod taktirko Igorja Perica. Zaigrala nam je nekaj lepih nabožnih pesmi in praznik zelo lepo popestrila.

Dne 9. junija so bili na obisku duhovniki dekanije Grosuplje in obhajali dan duhovniškega posvečenja. Lani smo ob tem času gostovali duhovnike iz dekanije Kranj.

Zadnje dni junija pa smo imeli v načrtu župnijsko romanje v Lurd v znamenju priprave na novo tisočletje.

POVOLILNO SREČANJE

OŽBOTOVA
ZAHVALA
VOLIVCEM

Dne 21. junija je sovođenjska sekcija Slovenske skupnosti priredila družabno povolilno srečanje v gostilni Rubijski grad. Prisotne je sprejel Julijan Ožbot, kandidat za župana na listi SSK, in jim spregovoril nekaj besed o tej volilni preizkušnji.

Najprej se je zahvalil vsem sodelavcem in sodelavcem za vloženi trud, posebno pa skupini mladih, ki so pripravili propagandni material in ga vestno raznašali na domove. Omenil je tudi Štefana Bukovca, ki mu je nudil dragocene nasvete pri sestavljanju programa, in Rema Devetaka, ki je s svojo vneto pripomož, da je SSK ohranila zveste volivce. Tudi tem je seveda šla iskrena in topla zahvala.

Izidi volitev dokazujejo, da več kot polovica volivcev ni bila zadovoljna s prejšnjo upravo. Svetovalci v opoziciji bodo morali biti zelo pozorni in kritični do morebitnih nejasnih predlogov in posegov. Ožbot si obeta, da bodo do konca leta 2004 skupno dosegli večje število zadovoljnih občanov. "Do tedaj kar korajžno naprej!" Govoru so sledili posegi prisotnih, ki so bili v glavnem kritični do pomanjkljive volilne angažiranosti. Srečanje se je končalo s prijetno družabnostjo.

OBVESTILA

SCGV EMIL Komel obvešča, da je v teku vpisovanje za šolsko leto 1999/2000 na sedežu v Gorici. Tajništvo je odprto v dopoldanskih urah (tel. 0481 532163).

PRVIKOŠARKARSKI turnir *Street Basket 3 proti 3*, ki ga prireja KD O. Župančič iz Štandreža in SZ Dom iz Gorice od 5. do 10. julija, bo v kulturnem domu A. Budal v Štandrežu. Za informacije: urad ZŠSDI v Gorici, ul. Malta 2, tel. 0481 33029 in SZ Dom od 17. do 19. ure, tel. 0481 33288. Vstop prost.

OD OGLEJA do Dunaja. Ob medškofijskem romanju na Dunaj od 11. do 13. septembra prireja tudi dekanija Štandrež avtobus slovenskih romarjev. Božjepotno potovanje je izraz češčenja p. Marka iz Aviana, ki je l. 1683 z molitvijo spodbujal Dunajčane, da so ustavili turško vojsko. Njegovi posmrtni ostanki počivajo v Kapucinski cerkvi na Dunaju, kjer je tudi kripta s posmrtnimi ostanki članov avstrijske cesarske hiše. Cena romanja je 440.000 lir. Informacije in vpisovanje na upravi Novega glasa najkasneje do 20. julija 1999. Slovenske romarje bosta vodila turistični vodiči in slovenski duhovnik.

APOSTOLSTVO SV. Cirila in Metoda-Gorica ter župnije Zgonik, Mavhinje in Nabrežina prirejajo romanje v Maribor ob beatifikaciji A.M. Slomška 18. in 19. septembra 1999 z udeležbo pri beatifikaciji, ki jo bo vodil papež. Vse, ki se želijo udeležiti tega srečanja, prosimo, naj pohitijo z vpisom, ker je potrebno potrditi rezervacijo hotela. Prijave sprejemata uprava Novega glasa (tel. 0481 533177 ali 040 365473) in župnija Zgonik (tel. 040 229166).

DAROVI

ZA BEGUNCE s Kosova: S.G. 100.000 lir.

ZALAIČNE otroke: ob smrti drage sestre Katarine Zgaga Cilka Kovač 100.000 lir.

ZAMISIJO p. Kosa: N.N. Rupa 150.000 lir.

ZASLOVENSKE misijonarje: Elvira 150.000 lir.

ZA NOVI glas: druž. Antoni 50.000 lir.

ZA CERKEV v Rupi: A.F. 50.000; ob krstu malega Matije starši 50.000, stara mama 100.000 lir.

ZA CERKEV na Jazbinah: N.N. 100.000.

ZA CERKEV v Števerjanu: v spomin na Alojza Pintarja sekcija Slovenske skupnosti Števerjan 50.000; Herman Srebrnič briše dolg cerkve - posojilo za župnišče 500.000; Silvana Maligoj Ciglič 100.000; v spomin na pok. mater Valdo hčerke in sinova Pintar 300.000; svojci ob 20.

obletnici smrti 50.000; N.N. 50.000; ob krstu malega Luka nona Klara 100.000, očka Armando 50.000; v spomin na pok. Avgušina Štekarja Aleš Komjanc z družino 100.000, Marija in Stano Fabian 200.000, Mirka, Anka, Agata in Ida 200.000, družini Štekar 100.000; svojci ob 80. rojstnem dnevu Angele Mizerit-Hlede 50.000; v spomin na pok. očeta Jožefa Staniča hčere Stanič 400.000, Marica Rožič Vogrič 50.000, družina Marko Skorjanc 50.000, Danica Ciglič 50.000, družina Edi Hlede 50.000, družini Terpin 100.000, družini Maraz in Florenin z Bukovja 150.000; v spomin na pok. Štefana Černica: družina Edi Hlede 50.000, družina Simon Komjanc 100.000, Lojza in Milka Mužič 100.000, žena in otroci 300.000, Ema in Mirko Mužič 50.000, Gigliola in Giuseppe Frandolič 100.000, sekcija Slovenske skupnosti Števerjan 50.000; v spomin na pok. Avgušina Štekarja in Valdo Pintar druž. Simon Komjanc 200.000; v spomin na pok. Almo Bregant vd. Valentinčič Anica in Martina 150.000, v spomin na pok. Ninota Fattore občinski uslužbenec 120.000, N.N. 50.000, žena Anči, sin Klavdij in hči Marija Pija z možem Sergijem 600.000, nečaka Mirka in Rikardo 500.000; N.N. 200.000, druž. Stanislav Klanjšček briše dolg cerkve 1.000.000; v spomin na pok. Fabijana Kneza druž. Škorjanc 50.000; za cerkveni pevski zbor v spomin na pok. očeta hčere Stanič 200.000; Alojz Levpušček za cerkev v Števerjanu in za društvo F. B. Sedej po 100.000 lir.

Ostali darovi prihodnjič.

ZAHVALA

Želel bi se zahvaliti prosvetnemu društvu F.B. Sedej in župniku Lazarju za vse, kar ste naredili za vaše bivše organiste in pevovodje. Zame je bilo to pravo presenečenje, ker je minilo skoraj 60 let, odkar sem deloval med vami. Srečno! Alojz Levpušček

SOŽALJE

Ob težki izgubi prijatelja OTTAVIA TURUSA izreka globoko sožalje ženi Jolandi in družini zbor Rupa-Peč.

Ani in vsem članom družine izrekamo ob izgubi dragega očeta OTTAVIA občuteno sožalje prijatelji.

Ob prerani smrti DAVORINA PELICONA se Goriška Mohorjeva družba, uredništvo in uprava Novega glasa in Pastirčka klanjajo njegovemu spominu, svojcem pa naj gre naše globoko sožalje.

SKPD FRANČIŠEK B. SEDEJ

vabi na

29. FESTIVAL
ŠTEVERJAN 99

MED BOROVCMI

PETEK, 2. JULIJA, OB 20.30: prvi tekmovalni večer
SOBOTA, 3. JULIJA, OB 20.30: drugi tekmovalni večer
NEDELJA, 4. JULIJA, OB 17.30: finale in nastop ansambla Štajerskih sedem.

Deloval bo dobro založen buffet, na voljo bo tudi dobra briška kapljica.

V prostorih Sedejevega doma bo na ogled fotografska razstava domačina Silvana Pittolija.

11

ČETRTEK
1. JULIJA
1999

VEDNO BOLJ UVELJAVLJENA POSTAJA TOPOLOVE

POLETNO VABILO LJUBITELJEM KULTURNIH PRESENEČENJ

ERIKA JAZBAR

Vsako leto pišemo ob koncu junija o bogatem kulturnem poletju, ki nudi v Benečiji ničkoliko srečanj v juliju in avgustu. Vsakdo lahko izbere med udeležbo na Mittelfestu, Folkestu, Postaji Topolovo, Senjamu beneške pesmi itd. O Mittelfestu in Folkestu smo že pisali, tokrat bomo spregovorili o pobudi, ki žanje iz leta v leto večji uspeh.

Prvi Postaji Topolovo-Topolovo smo lahko sledili pred petimi leti, ob vsaki izvedbi so organizatorji presenetili z novostmi, ki so v krajšem časovnem presledku vsebinsko obogatilo iniciativo, saj je beneška vasica poznana ne le v naši deželi, temveč daleč naokrog. Topolovo oz. Tapoluovo je majhna beneška vas v grmeški občini in šteje 50 prebivalcev. Gre za tipičen primer gorskega zaselka Nadiških dolin, ki ga je povojna politična brezbržnost demografsko osiromašila, saj so bile mlade družine primorane zapustiti rojstni kraj in iskati srečo po svetu. Praznih vasi je v Benečiji ničkoliko. Topolovo pa je v zadnjih letih zaslovelo, saj se v poletnih mesecih v njej zbirajo in razstavljajo prvovrstna imena umetnikov in ustvarjalcev.

V mesecu juliju zaživi beneški zaselek kot umetniško razstavišče, raziskovalni laboratorij, kulturno zbirališče, za marsikoga predstavlja priložnost za soočanje izkušenj, jezikov, svetov; ob likovni umetnosti so uporabljene govorice še poezija, gledališče,

glasba, film, ki se prepletajo z etničnim, družbenim in kulturnim zaledjem vsebinsko bogate beneške vasice.

V teh dneh so predstavili bogat program letošnje šeste izvedbe Postaje Topolovo-Topolovo. V organizaciji Društva beneških umetnikov ter s podporo domače uprave in videmske pokrajine bodo na

ogled dela, inštalacije in poudvigi umetnikov, ki prihajajo iz raznih krajev Italije, Evrope in sveta. "Koreograf" pobude bo tudi letos Moreno Miorelli ob Donatelli Ruttar, predsednici Društva beneških umetnikov; prireditelj bo od 3. do 18. julija. Ob umetnostni koloniji prinaša tudi letošnja izvedba večerna srečanja s

poezijo, glasbo, petjem, filmom in plesom, pohod Topolovo-Livek v organizaciji KD Rečan in še bi lahko naštevati. Kdor se bo tedaj napotil v Topolovo, bo ob petkih, sobotah in nedeljah lahko spremljal zanimive in sugestivne večere, ki zajemajo vse možne umetniške govorice.

Informacije o srečanjih in avtorjih lahko dobimo na spletni strani www.friul.it/topolovo in www.natisone.it ali na tel. številki 0432 725062.

ZANIMIVI POBUDI TRBIŠKIH TURISTIČNIH USTANOV

IVAN ŽERJAL

Družba za turistično promocijo s Trbiža in tamkajšnji turistični konzorcij sta poskrbela za dve zanimivi pobudi, zaradi katerih bo letošnje poletje v Kanalski dolini zelo živahno. Gre za mednarodni glasbeni festival *No Borders music festival 1999* ter za drugo izvedbo pobude - *Po sledovih Juliusa Kugyja*. Pobudi se uokvirjata v t.i. načrt *Brez meja*, katerega najpomembnejši izraz je bil prav gotovo predlog za zimske olimpijske igre na Tromeji leta 2006. Tudi če ta pobuda doslej ni prodrla, pa so načrti, kot sta čezmejni glasbeni festival in pobuda *Po sledovih Juliusa Kugyja*, zadobili novega zagona, saj vlada po besedah prirediteljev veliko navdušenje.

Glasbeni festival *No Borders* bo potekal v Celovcu od 8. do 10. julija, na Trbižu od 26. julija do 1. avgusta in na

Bledu od 4. do 8. avgusta. Namen prirediteljev je ovrednotenje glasbe in oblike kulture in komunikacijskega sredstva za bogatitev in razumevanje ne glede na narodnostne, jezikovne, socialne in politične meje. V tem smislu bodo prikazane najrazličnejše glasbene zvrsti, od jazza do etnične in folk glasbe, izvajalci pa bodo prihajali iz različnih držav: ljubitelji glasbe bodo lahko prisluhnili angleški skupini *Incongnito*, afriškima glasbenikoma Manu Dibangu in Miriam Makebi, kvartetu Scofield-Lovano-Holland-Foster in akustičnemu triu Richarda Galliana. Vsi ti bodo nastopili na trbiškem delu festivala, medtem ko bo na Bledu etnična glasba, v Celovcu pa jazz. Na Bledu bodo nastopile skupine *Folk studio a orkestra*, *Amazing Blondel*, *Dibidil*, *The circus of electric possibilities*, *Romano Rai* in *Uyanga*, v Celovcu pa skupina *Jazzcalation*,

saksofonist John Surman, sekret Allegre Correa in kubanska skupina *Maraca & otra vision*.

Pobuda *Po sledovih Juliusa Kugyja* je lani doživela velik uspeh. Letos bo trajala do srede septembra. Tudi letos so se prireditelji odločili za štiri sklope, in sicer za pohode v naravo, za pohode v visokogorje na najpomembnejše vrhove Julijcev v F-Jk (potrebne so vsaj osnovne planinske izkušnje), za pohod po poti, ki povezuje zavetišča v Julijcih v F-Jk, ter za fotografsko razstavo z naslovom *Vodniki Juliusa Kugyja: Anton Oitzinger*, ki bo na ogled v Ovčji vasi od 30. julija do 15. avgusta. V prihodnjih letih bo pobuda dobila mednarodni značaj, saj naj bi k njej pristopili tudi Koroška in Slovenija. Junija 2000 pa bo izšla monografska številka italijanske planinske revije *Alp*, ki bo v celoti posvečena Julijskim Alpam.

SVETOVNI ZBOR MLADIH V SLOVENIJI

SLOVENIJO BO LETOS ZAŠTOPAL TUDI TRŽAŠKI SLOVENEK

Svetovni zbor mladih deluje že vrsto let pod okriljem Mednarodnega centra za zborovsko glasbo (*International Center for Choral Music*) in Mednarodne federacije glasbene mladine (*International Federation of the Jeunesses Musicales*). Sestavlja ga 96 mladih med 17. in 26. letom starosti, ki prihajajo iz 40 držav sveta. Zbor se zbira vsako poletje v drugi gostujoči državi za 14-dnevne intenzivne pevske vaje. Po uvodnih dveh tednih vaj pa je predvidena daljša turneja po državi, ki zbor gosti, in po bližnjih večjih krajih v drugih državah. Svetovni zbor mladih je v prejšnjih letih gostoval v različnih državah sveta. Letos se bodo pevci zbrali v Ljubljani, in sicer v Zavodu sv. Stanislava v Šentvidu. Organizacijo celotne pobude je letos prevzela nase Glasbena mladina Slovenije. Pevske vaje se bodo začele 19. julija 1999 in bodo trajale do 31. julija. V naslednjih petnajstih dneh pa bodo pevci imeli več koncertov, in sicer v Padovi (1. 8.), v Veroni (2. 8.), v Pesaru (4. 8.), v Dubrovniku (6. 8.), v Spittalau (8. 8.), v Ljubljani (10. 8.), v Velenju (12. 8.), v Stuttgartu (15. 8.) in v Wiesbadnu (16. 8.). V dneh od 11. do 13. avgusta pa je na programu snemanje zgoščenke v Velenju.

Že sam izbor pevcev predstavlja precejšnjo posebnost. Pevci so sprejeti v zbor po precej dolgih selekcijah, na katere se lahko prijavi vsakdo in ki potekajo najprej v vsaki dr-

žavi posebej (v Sloveniji skrbi za avdicije Glasbena mladina Slovenije s sedežem v Ljubljani, v Italiji pa *Gioventù musicale*, ki ima sedež v Milanu). Avdicija je precej dolga in zahtevna, saj je sestavljena iz več preizkušenj: komisija najprej preveri obseg glasu, nato mora kandidat zapeti operno arijo, ki si jo je sam izbral, sledi obvezna pesem in to tako, da pianist igra vse glasove, razen glasu kandidata, sam pevec pa mora zapeti svojo melodijo, ob koncu pa mora pevec še prebrati neko nepoznano pesem z lista in to brez klavirske spremljave (*a prima vista*). Poleg pevskega znanja pa je tudi nujno potrebno vsaj pasivno znanje angleškega jezika. Vse avdicije posname komisija na kaseto. Posnetek najboljših avdicij, ki jih določi državna komisija, organizatorji pošljejo v Bruselj, kjer izberejo 96 najboljših pevcev, ki se tudi po barvi glasu ujemajo med seboj. Pevec, ki je bil izbran, lahko sodeluje v zboru do svojega 26. leta starosti.

Slovenci sodelujejo pri tem zboru že od ustanovitve. Vsako leto je sprejetih v zbor več mladih Slovencev, kar kaže na visoko kvaliteto slovenskega zborovskega petja. V Sloveniji potekajo avdicije pri Glasbeni mladini Slovenije že v mesecu februarju, prijave pa sprejemajo do konca decembra. Letos sta se na avdicije Glasbene mladine Slovenije prijavila tudi dva tržaška Slovenca, in sicer sopranistka Dana Furlani in tenorist Aleš Petaros, ki sta uspešno prestala slovenski državni izbor. Konec aprila pa nas je razveselila vest, da je bil v Svetovni zbor mladih sprejet Aleš Petaros, ki bo v zboru zastopal Slovenijo. Poleg njega bodo v zboru zastopali Slovenijo še sopranistka Nina Kompare, altistka Barbara Kozelj in tenorist Janez Gostiša.

Pevec, ki je bil v zbor sprejet, prejme že v mesecu maju popoln program in obsežno notografijo, ki jo bodo med vajami obdelali. Organizatorji poskrbijo, da zbor vodijo svetovno priznani dirigenti. Tako bo prvi teden vaje vodil priznani švedski dirigent Gary Graden, drugi teden pa bo pevske vaje vodil dirigent Frieder Bernius iz Nemčije.

Posebnost zboru pa je tudi program, ki ga med 14-dnevnimi vajami zbor obdelava. Zbor pripravi več različnih koncertnih programov od romantike pa do avantgardnih skladb. Veliko pozornosti pa posvečajo tudi lahki glasbi in tipični ljudski glasbi naroda, ki srečanje gosti. Letos so na programu tako avtorji iz svetovne glasbene zakladnice kot tudi v naših krajih manj znani skladatelji, pa tudi nekaj slovenskih avtorjev kot npr. Jacobus Gallus, Karol Pahor in Damijan Močnik.

MP

O BRANJU

JURIJ PALJK

Splošno sprejeto je dejstvo, da se danes vedno manj bere, da tiskano besedo vedno bolj zamenjujejo podobe, pa naj gre za film, video, fotografije ali podobe na računalniku in posredno na svetovnem spletu, kot se po slovensko tudi reče internetu.

Velikokrat smo že zapisali, da je danes največja sovražnica knjige in branja povsod prisotna in nadležna, vsiljiva televizija, ki prek zaslonov človeka dobesedno zasipa s premikajočimi se podobami, pa naj so to t.i. "talk show", za katere je znano, da v njih beseda in razmišljanje zelo malo pomenita, pa naj so to filmi, televizijski filmi ali pa ceneni dokumentarci. Če nočemo kriminalizirati televizije, ker je to izjemno in po svoji naravi najmočnejše sredstvo obveščanja, bomo lepše rekli, da se danes ne bere veliko ali skoraj nič predvsem zato, ker ljudje raje gledamo televizijo. Zanj je znano, da od nas ne zahteva skoraj nobenega napora: samo v fotelj se usedeš in prek

zaslona te televizija zasipa s podobami. Bistvo je v tem, da ti pri gledanju televizije ni potrebno misliti ali pa vsaj veliko, veliko manj kot pri branju. Branje namreč od človeka zahteva aktiven odnos in miselni napor, saj mora človek, ko bere, tudi razmišljati, analizirati prebrano, skratka: aktivno je soudeležen in zato lahko tudi v mislih odklanja nekatere zapisane stvari, se z avtorjem napisanega teksta ne strinja ali pa se zgodi celo to, da v mislih dopolnjuje napisano, ga nadgrajuje, kar spet kaže na dejstvo, kako zahteva branje cellega človeka. Težko boste našli med bralci človeka, ki vam bo po prebrani knjigi dejal podobno stvar, ki vam jo reče skoraj vsakdo po ogledu neke televizijske oddaje, ko ga vprašate, kakšna je bila: "Nekaj so peli, nekaj plesali, predvsem pa veliko govorili, brez zveze, ti rečem, brez zveze!" Bralec vam bo neko knjigo predstavil naklonilno ali pa povedal, da se knjige ne splača brati; svoje tr-

ditve bo tudi utemeljil. Na vas pa je, če boste sledili njegovim nasvetom ali pa se boste sami prepričali, če je knjiga zares tako dobra ali pa slaba, kot vam je bil zatrdil sogovornik.

Nobena skrivnost tudi ni, da tisti, ki ne bere, ne zna ne dobro pisati in ne dobro govoriti, kar se izjemno lepo vidi po televiziji, ko nastopajo nekateri ljudje, za katere bi človek upravičeno lahko pričakoval, da znajo v javnosti dostojno govoriti. V zameno pa nam potrdijo sum, ki ga imamo, namreč to, da ne berejo. To se lepo vidi zato, ker ne znajo dostojno izgovoriti niti enega samega stavka, povedati niti ene same misli, ki bi se logično naslanjala na prejšnji stavek. Pri njihovem govorjenju gre za neke nepovezane stavke, za porazno slabo nizanjanje samostalnikov in medmetov, katere še označujejo dolgi "eeci" in obupni "aaaji", skratka: ti ljudje ne znajo več govoriti, in to predvsem zato, ker ne znajo več pisati; tega pa spet ne znajo zato, ker nič več ne berejo ali pa berejo samo še naslove časopisnih člankov, morja kvečjemu še kako šund literaturo, rumeni tisk, kjer pa je spet podoba tista, ki najbolj velja in dominira na strani.

Daniel Pennac, dobro prejavani in prodajani avtor iz Pariza, je napisal drobno knjigo o branju, v kateri nakazuje preprosto resnico: danes mladi ne berejo več dosti predvsem zato, ker njihovi starši ne berejo več. Zgledi torej vlečejo. Neverjetno je, kako se naši malčki navežejo na knjigo, če vidijo mamo ali očeta, kako jemljejo knjigo v roke: redno, brez velikih ceremonij, kot nekaj vsakdanjega, nujno potrebnega za zdravo ekologijo duha, kot bi rekel pokojni prof. Otmar Črnilogar, ki je ostal knjigi zvest vse do preranega groba.

Saj zares ne moremo reči, da je boljši človek tisti, ki bere! Lahko pa rečemo, da tisti človek, ki bere, vsaj zna razmišljati, zna kritično gledati na svet. To ne pomeni, da je redni bralec do vsega kritičen, ampak predvsem to, da je na svet pripravljen, ker zna analizirati dogodke v njem. Tak človek zna razmišljati z lastno glavo in ne govori puhlih besed, ko nastopa v javnosti. Na svoj nastop se pripravi, svoje misli običajno tudi zapiše na list papirja, njegovo govorjenje ima notranjo rdečo nit, ki prča o tem, da je njegovo razmišljanje logično, jasno, vsem razumljivo,

kar pomeni veliko v zmešnjavi današnjega sveta, kjer je vse sprejemljivo, in v relativiziranju vsake resnice. Ni namreč res, da obstaja veliko resnic o eni stvari; obstaja samo ena resnica in dosti interpretacij te resnice. Resnica pa je ena, to se ve. Zato tudi ni res, da bom spoštoval vsako idejo vsakega sogovornika, o, ne! Spoštoval bom njega, njegovo osebnost, njegovo človeško dostojanstvo, a ne njegovih idej, če se z njim ne bom strinjal, če bodo v nasprotju s človečanskimi pravicami, če bodo uperjene proti človeku, če ne bodo sprejemljive vsaj za listino o človeških pravicah OZN, kateri bi se lahko dodalo še kakšno! Branje ne naredi človeka dobrega, to je jasno, kot je tudi jasno, da ga ne poneumlja!

Pred časom se je v javnosti nekdo pohvalil, da je v življenju prebral zadnjo knjigo na univerzi in še ta da je bila tehnične narave, učna knjiga torej. Iskreno vam lahko povem, da mu ni bilo potrebno tega na glas govoriti; dovolj ga je bilo že slabi dve minuti poslušati, da si vedel, da ne bere ničesar, najbrž tudi podnaslovov na slovenski televiziji ne. Pa ne zato, ker bi poznal tuje jezike!

SLOVENSKA DRŽAVNOST POTREBUJE VEČJO SAMOZAVEST

13. MAJ NAJ POSTANE DAN RODOLJUBJA

MARJAN DROBEŽ

Ob proslavljanju 25. junija, dneva državnosti oz. ob osmi obletnici samostojne slovenske države, je bilo slišati opozorila o tem, da bi morali Slovenci bolj ceniti in spoštovati pomembne dogodke, tudi tiste, ki so zaznamovali napore in boj za pridobitev neodvisnosti in samostojnosti nove države. Sicer je bilo letos ob dnevu državnosti več raznih proslav in drugih prireditev kot prejšnja leta. V Slovenski vojski, glasilo ministristva za obrambo, je uvodnik, namenjen vojni za osamosvojitve Slovenije, napisal generalpolkovnik Albin Gutman, bivši načelnik Generalštaba slovenske vojske. Po njegovem prepričanju so "trditve, da je tedanja Jugoslovanska vojska razpolagala s silo, ki se ji Slovenija ne bi mogla upreti oz. se ji ne bi mogla dolgo upirati in ki bi z lahkoto uničila slovensko Teritorialno obrambo in policijo, le teorija in nič več. Teh teorij v praksi ni bilo mogoče dokazati. Enote tedanje jugovojске so bile blokirane v vojašnicah in niso bile več sposobne izvajati u-

činkovite in dalj časa trajajoče bojne pripravljenosti. Prodirajoče kolone v Sloveniji so bile ustavljene, politične razmere pa vse manj ugodne za tedanja Jugoslavijo. Zato Jugoslovanska vojska v Sloveniji ni mogla zmagati".

Na predvečer praznika so v parku nasproti železniške postaje v Ljubljani odkrili spomenik generalu, pesniku in zavednemu Slovencu Rudolfu Maistru. Njemu se je zahvaliti, da je Maribor po prvi svetovni vojni pripadel Sloveniji. Ljubljanski nadškof dr. Franc Rode pa je na predvečer dneva državnosti v stolnici daroval mašo za domovino. Izrekel je tudi nekaj žalostnih, a resničnih ugotovitev o tem, kako živijo, razmišljajo in ravna Slovenci v svoji neodvisni državi. "Slovenci so vse bolj razočarani. Krivice iz preteklosti so bile le delno popravljene. Državna uprava daje včasih videz, kot da je politično pristranska. Mediji, zlasti tisk, so v rokah starih političnih sil oz. kontinuitete. Državne šole dušijo ustvarjalnost. Odnosi med Cerkvijo in državo še niso urejeni," je v svoji pridigi poudaril Franc Rode.

NENADEN ODSTOP DRUGEGA ČLOVEKA V LDS

V kroniki političnih dogodkov v prejšnjem tednu je veliko presenečenje in začudenje vzbudila novica o odstopu Slavka Gabra, ministra za šolstvo in šport. Kljub temu, da je za vzrok navedel čisto osebne razloge, se v javnosti nadaljuje dvomi o resničnih vzrokih odstopa. Mnogi menijo, da je Slavko Gaber s položaja ministra za šolstvo in šport odstopil zaradi tega, ker je odločen zagovornik sorazmernega volilnega sistema in se ne strinja s predlogom premiera Janeza Drnovška, naj bi v Sloveniji uvedli dvokrožni večinski volilni sistem. Slavko Gaber pa ostaja druga osebnost v LDS, za predsednikom stranke in vlade Drnovškom. Menda bo vodil in usmerjal kampanjo največje politične stranke za prihodnje državnozbornske volitve v Sloveniji.

Slovenska javnost je bila tudi obveščena, da je Društvo za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije Tigr Primorske (le-to nadaljuje izročila in tradicijo nekdanje revolucio-

narne organizacije Tigr, ki je v obdobju protifašističnega boja med obema svetovnima vojnama delovala na Primorskem) državnemu zboru poslalo pobudo, ki je pomembna za ves slovenski narod. V njej predlaga, naj bi parlament 13. maj razglasil za dan rodoljubja v Sloveniji.

Dne 13. maja leta 1941 je bil namreč na Mali gori nad Ribnico na Dolenjskem prvi oboroženi spopad Slovencev s fašističnim okupatorjem v tedaj okupirani Sloveniji. V spopadu so sodelovali pripadniki organizacije Tigr, politični emigranti iz Primorske, ki so v dneh po kapitulaciji Jugoslavije delovali nad Ribnico in se pripravljali na oboroženi boj z okupatorjem. V spopadu je bil smrtno ranjen Danilo Zelen, vojaški vodja organizacije Tigr, ranjen in zajet Ferdo Kravanja, Tone Majnik pa je napadalcem vklejen pobegnil.

Predstavniki društva za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije Tigr Primorske so v spomenici, poslani državnemu zboru, zapisali, "da je bil spopad na Mali gori pomemben dogodek v pripravah Slovencev na oboroženi upor, ki se je uveljavil kot zgodovinsko nasledje rodoljubnih naporov številnih rodov, ki so pripravljali temelje za samostojno Slovenijo".

PO ŠIBKIH SLEDEH SLOVENSKEGA EVROSKEPTICIZMA

MILAN GREGORIČ

Slovenija je v svetu poznana po deficitarnosti poglavljen evroskeptične misli in tudi po odsotnosti vplivnejših gibanj, ki bi bila nosilec evroskeptičizma. In to v taki meri, da vzbuja to dejstvo zaskrbljenost tudi pri samih članicah EZ, ki so ustvarile celo posebne sklade za pospeševanje kritičnega razmisleka o smotnosti ustanavljanja in pristopa k tej naddržavni evropski tvorbi. Med celicami civilne družbe, ki so bile doslej v Sloveniji s svojo protievropsko skepsom morda še najbolj odmevne, najdemo predvsem Gibanje 23. december, ki se je pred leti rodilo iz odpora proti slovenski plazeči se držbi pri sprejemanju pridružitvenega sporazuma, vključno z njegovim priloženim italijanskim diktatom (Solanov načrt). V prvi številki svojega istoimenskega glasila se je gibanje predstavilo z domiselnim sloganom, da je namreč "Slovenija edina evropska država, v kateri se pomlad začne s 23. decembrom", t.j. z dnevom plebiscita.

V svojih programskih izhodiščih se gibanje zavzema za neodvisno in nevtralno državo po švicarskem vzoru, ki naj za vsako ceno ohrani lastno zemeljsko celovitost, kulturno in jezikovno samobitnost ter gospodarsko samostojnost. V zunanji politiki naj bi se Slovenija naslanjala na sile, ki jim ni vseeno, če si Italija in Nemčija podrejata ta prostor. V notranji politiki pa naj bi se čimprej zamenjal tisti del novoliberalno naravnane zakonodaje, ki je pravni red sprevrgla v svoje nasprotje (nered) ter ustvarila družbo s sprejemljivimi socialnimi razlikami. Gibanje tudi predlaga, da bi, podobno kot v Švici, ustoličili referendum kot najpomembnejši instrument oblasti. V odnosih s sosedi pa se mora Slovenija trajno zavzemati za recipročnost pri zaščiti manjšin. Gibanje se ne čuti zavezano nobeni stranki in ostaja znotraj okviru civilne družbe s tem, da ne izključuje nastopa na volitvah. Na tretjem občnem zboru marca letos na Škofljici je bil spet potrjen za predsednika dr. Borut Korun (iz Velenja).

Gibanje se je doslej predstavilo na slovenski politični sceni s poznanimi sedmimi brezuspešnimi pobudami za razpis referenduma ob sprejemanju pridružitvenega sporazuma. Bil je avtor številnih pripomb na začetno vladno brezbriznost pri določitvi domičilne države Lipicancev ter pri poskusih vsiljenega pospešenega zaprtja brezcarinskih trgovin. Nasprotovalo je sodelovanju Slovenske vojske v diviziji Giulia ter bilo pobudnik in organizator protestne demonstracije v Ustvi pri Vipavi, to je v kraju, ki ga je istoimenska divizija med vojno zbrisala z obličja zemlje. Gibanje je podprlo in sodelovalo pri predstavitvi knjige Slovenija danes in nikoli več. Sprejelo je tudi

peticijo proti pačenju slovenskih imen na dvojezičnih območjih, izreklo številne kritike na zakon o vzajemnosti pri nakupu nepremičnin ter s prispevki v javnih občilih terjalo nadzor javnosti nad dogajanjem okrog zemljišč.

V nadaljevanju predstavljamo nekaj zanimivih pogledov na aktualna vprašanja, predvsem iz prve številke glasila gibanja. Zakon o recipročnosti pri nakupu zemljišč naj bi pomenil "metanje peska v oči, saj bo njegovim določbam zadoščeno že, če bo pet Slovencev kupilo nepremičnine v Italiji in petdesetisoč Italijanov v Sloveniji" (dr. Borut Korun). Opozarjajo tudi, da nas Italija verjetno ne bo strašila s kakim kričečim množičnim nakupovanjem, ki bi vzbujalo v nas obrambne mehanizme, ampak bo to skušala izpeljati "počasi in prefinjeno", kot se je to že dalo razbrati iz poročila Sove, ko je svoje nakupe poskušala zamaskirati prek slovenskega posrednika. Gibanje tudi opozarja, da si je "Danska znala izboriti poseben status znotraj EZ, ko je kot že večkrat ogrožen manjši sosed prepovedala Nemcem kupovati njene nepremičnine in zemljišča" (Janez Lončar). Slovenija pa naj bi, nasprotno, ob dajanju koncesij Italiji, povsem zakockala neponovljivo priložnost, da od nje tudi kaj iztrži, recimo "vsaj ureditev zaščitne zakonodaje za slovensko manjšino". Inž. Nevenka Sterlekar se je spotaknila ob naš pretežno nekritični odnos do vstopanja v "evrorogije". Opozorila je, da skoraj vse države EZ obdaja prostran kos zaščitnega morja (Norveška, Švedska, Anglija, Španija, Portugalska, Italija, Grčija in celo Francija ter Nemčija). Zato je večina njihovih regij "notranjih" ter so stična območja s sosedi bolj izjema kot pravilo. Medtem ko je Slovenija eno samo obmejno področje, izpostavljeno močnim tujim vplivom in pritiskom, tudi s strani večjih sosednih urbanih središč (Trst, Gorica, Videm, Celovec, Graz, Zagreb, Reka itd.). Opozarja tudi, da je Slovenija praktično zastojna ponudila svojim sosedom neomejen neekološki tranzit čez svoje naravne ovire (cestni, plinski, železniški). Še več, pri tem je celo prej "poskrbela za razvoj Trsta pred Koprom" ter s tem svoj dragoceni geopolitični položaj obrnila v lastno škodo. Franc Rado Jelarčič opozarja, da je EZ skupnost razvitih evropskih držav, ki so se ob globalnem svetovnem gospodarskem spopadu združile proti svojim tekmečem (ZDA, Daljni vzhod). V tem spopadu naj bi bila EZ šibkejša, tako zaradi kapitalne podhranjenosti, predvsem pa zaradi manjših surovinskih in energetskih virov. Zato so ji pri gospodarskem povezovanju zanimive tiste države, ki imajo to, česar ona nima dovolj (Poljska, Madžarska, Ukrajina, Češka), ne pa toliko Balkan.

13

ČETREK
1. JULIJA
1999

NOVA GORICA / ABONMAJSKA SEZONA PDG 1998/99

RENEŠANČNA MUHCA ZAPLESALA NA ODRU

IVA KORŠIČ

Nekateri gledališki ansambli so svoje premierske nastope sklenili že v maju, Primorsko dramsko gledališče Nova Gorica pa je želelo se posloviti od gledalcev, ki so z zanimanjem spremljali njegovo letošnjo dramsko avanturo, z zaključno uprizoritvijo na prostem. Izbrali so Kanal ob naši bistri Soči, ki je bil že pred leti zaradi svoje slikovite lokacije uspešno gledališko prizorišče. Načrt, da bi igralci odigrali zadnje dramsko delo na Kontradi v Kanalu, je dobresedno "šel po vodi", kajti tisti dan črni oblaki niso obetali nič dobrega. Tako je *Muhca-La Moscheta* Angela Beolca Ruzanteja učinkovito "zabrenčala" v vsej svoji izraziti večplastnosti na premieri v veliki dvorani Primorskega dramskega gledališča v četrtek, 17. junija, po zamisli režiserja in sedanega ravnatelja Hrvaškega narodnega gledališča v Zagrebu ter izrednega profesorja na University La Verne v Kaliforniji Georgija Para. Iz starega padovanskega narečja sta *Mušico-Muhco* predstavila v solkanskogoriško narečje - sicer nekoliko prevečkrat ponavljajočimi se krepkimi "besedami" - lektor

Srečko Fišer in igralec Iztok Mlakar.

Angelo Beolco, ki se ga je oprjel vzdevek Ruzante, ker je v svojih gledaliških delih zmeraj igral protagonist kmeta-šaljivca, je bil doma iz Padove. Njegovo življenje in gledališko delo se je izteklo v prvi polovici šestnajstega stoletja. Bil je vodja ene izmed prvih italijanskih igralških skupin; pri dramskem ustvarjanju ga je podpiral bogataš Alvise Cornaro. V svojih igrah postavlja Ruzante v nasprotje meščanski, nekam "izumetnični" svet s svojim "finim" jezikom ("il parlar moschetto") in pa pristnost kmečkega podeželskega sveta, kjer kraljuje narečje. Njegova dela, ki jih oblikujejo stalni tipi, so bila pravi vir, iz katerega je črpala poznejša *commedia dell'arte*.

Muhca se začne kot igra v igri s songi - glasbo je napisal Mirko Vuksanovič -, ki jih zapojejo in zaigrajo potujoči igralci. Njen komedijski splet se suče okrog ljubezenske intrige med lepo Betio, Ruzantejevo ženo, - kmečki par je prišel iskat sreče v mesto -, njenim nekdanjim ljubimcem Menatom ter vojakom Toninom, ki se izraža v "tujem" narečju, ker pač prihaja od drugod. Komedijsko s sme-

šnim, burlesknim mozaikom z včasih sentimentalnim, a tudi grenkim priokusom ne vodi le ljubezenska spletko očarljive, nabrisane Betie, pač pa tudi denar. Do tega se sanjavi, za delo prav nič pripravi Ruzante prikraide z lažjo, ki se mu v njegovem z domišljijo prepojenem svetu zdi fantastična, a se ob koncu izkaže kot otročje naivna.

Vsi štirje glavni protagonisti so ujeti v proletarski svet revežev, poln preprirov, tatvin, ljubezenskih spletk, po katerih vsi hrepenijo, ko pa se jim želje nekako izpolnijo, takoj spet silijo v nove dogodivščine.

Igralci Nevenka Vrančič v vlogi včasih enigmatične Ženske, Lara Jankovič kot radoživa Betia, za katero hrepenita Menato-imenitni Janez Starina in privlačen Iztok Mlakar-vojak Tonin, ter seveda Radoš Bolčina, ki je z mojstrskim, dinamičnim opisom, s plastičnim nadgrajevanjem svoje vloge markantno poudaril značajske posebnosti kmetiča-lenuha Ruzanteja, zazrttega v svojo prebrisanost, so na dognanem, pristno domačem prizorišču scenografke in kostumografke Dinke Jeričević živahno udeležili Beolcov tekst in pripravili blestečo predstavo, ki ne utruja gledalcev, čeprav nima odmora. Ob "konkretni" scenografiji na prostem pa igra zažari v še dodatnem življenjskem ognju.

SPREJET PRVI PRORAČUN OBČINE ŠEMPETER-VRTOJBA

Svetovalci občine Šempeter-Vrtojba so na izrednem zasedanju dne 23. junija odobrili proračun za leto 1999. Lani ustanovljena občina bo imela kakih 662 milijonov tolarjev prihodkov, kar je veliko glede na število njenih prebivalcev. Ob tem navajamo tudi podatke, da bo občina samo od dohodnine, ki jo plačujejo prebivalci od svojih prihodkov oz. dejavnosti, letos dobila okrog 370 milijonov tolarjev. Sredstva iz proračuna bodo razdelili za financiranje vseh dejavnosti, ki spadajo v pristojnost krajevne samouprave. Tako bodo v Šempetru začeli z deli za posodobitev in razširitev osnovne šole, v tem naselju in v Vrtojbi pa bodo precej denarja namenili tudi kulturnim dejavnostim. V načrtu je nadalje modernizacija ambulanc in drugih prostorov za splošno zdravstvo in zobozdravstvo v Šempetru. Na izredni seji je občinski svet na predlog svetovalca Bogdana Kraglja stranke SKD odobril tudi sredstva, namenjena popravilu zvonikov na cerkvah v Šempetru in v Vrtojbi. Pri tem so upoštevali dejstvo, da imata cerkvi poleg sakralnega tudi velik kulturno-zgodovinski pomen.

M.

POKRAJINSKA ZVEZA NEPOSREDNIH OBDELOVALCEV

SPREJELI NOV STATUT

V sredo, 23. t.m., je bil pri Pričevih v Slivnem občni zbor tržaške Zveze neposrednih obdelovalcev, ki je bil posvečen sprejetju novega statuta. Prilagodili so ga novim smernicam Zveze na vsedravnih ravni, saj je ta organizacija stopila na pot korenite prenove. Tako so uvedli sistem deželne federacije, ki bo imela v prihodnosti veliko vlogo, saj bo nekakšen vezni člen med pokrajinskimi federacijami in Rimom. Nadalje so sprejeli točko, ki predvideva neposredno izvolitev predsednika s strani občnega zbora, kar daje članom možnost aktivnejšega udejstvovanja v delovanju Zveze neposrednih obdelovalcev. V novem statutu je tudi primerno poudarjena prisotnost Slovencev v tržaški pokrajini in s tem je omogočena polnopravna uporaba

slovenskega jezika. Pomembno je tudi, da je vnešena točka, ki ovrednoti vlogo člana profesionalca. Ta naj bi s svojo izkušnjo dela na področju kmetijstva tudi primerneje vodil samo organizacijo.

Novi statut je odraz velikih sprememb, ki se napovedujejo v evropskem in italijanskem kmetijstvu t.i. Agende 2000. V tem smislu povzema nekaj glavnih smernic tega evropskega dokumenta, ki naj bi spodbujale razvojne možnosti in opozarjale na pomen kmetijstva v širšem družbenem smislu. Tudi za kmete v tržaški pokrajini namreč velja, da odločilno vplivajo na ohranjanje naravnega okolja in ekološke uravnovešenosti, kar pomeni tudi, da vplivajo na življenjsko okolje ljudi, ki živijo v tržaški pokrajini. Agenda 2000 posveča veliko

pozornost kmetu kot ohranjevalcu ekološke uravnovešenosti. V ta namen predvidevajo za kmete določeno ekonomsko podporo, da bi vztrajali na kmetijah in z delom posredno skrbeli za urejenost okolja in pokrajine in tudi na ta način omogočali poseljenost teritorija. Kmetije naj bi

se s tako stvarno pomočjo tudi lažje same vzdrževale. Zveza neposrednih obdelovalcev se zato zavzema, da bi tudi tržaško pokrajino vključili v nov evropski razvojni načrt, ki ga imenujejo Cilj 2, da se ne bi spet zgodilo, kot v primeru načrta Cilj 5 B, da je tržaška pokrajina izpadla iz seznama območij, v katerih so kmetje lahko črpali določena sredstva iz evropskih skladov.

KMEČKA ZVEZA REDNA ČLANICA SSO

Kmečka zveza, ki ima od zadnjega občnega zbora deželni značaj, je od 17. junija včlanjena tudi v Svet slovenskih organizacij. Na zadnji seji pa je Izvršni odbor KZ obravnaval vrsto aktualnih vprašanj in med drugim vse bolj pereči problem propada živinoreje na Krasu. Število krav molzic je v zadnjem obdobju drastično padlo, tako da ne presega 400 glav, kar pomeni ne le, da se bistveno spreminja usmeritev kmetijstva pri nas, ampak tudi, da je zaradi tega upada živine resno ogrožen sam kraški teritorij, saj le paša in košnja ohranjata raznolikost te pokrajine tudi z botaničnega in naravnega vidika.

Drugo pereče vprašanje predstavljajo urbanistične norme, ki v tržaški občini, a tudi če bo - kot kaže - sprejet regulacijski načrt, v devinsko-nabrežinski občini in nekaterih drugih občinskih regulacijskih načrtih, čeprav manj izrazito, odločilno negativno omejujejo možnosti razvoja kmetijstva. Ti urbanistični

predpisi predvidevajo vrsto ovir. Med drugim izdelavo podrobnostnih načrtov za gradnjo kmetijskih infrastruktur, težke so tudi razne vinkulacije, posebno tiste, ki omejujejo kopanje zemlje v dolinah za pripravo novih obdelovalnih površin itd. Vse to onemogoča polno izvajanje Agende 2000, ki bo na evropski ravni urejala kmetijsko politiko tudi glede podpore kmetom.

Izvršni odbor KZ je zato sklenil, da v najkrajšem času priredi dva posveta. Prvega o pomenu živinoreje za ohranjanje teritorija in omejevanje razraščnosti Krasa, drugega pa o možnostih razvoja glede na ugodnosti, ki jih nudi Agenda 2000, da bi krajevne upravitelje opozorili, da obstoječe urbanistične norme, ki jih Deželno ravnateljstvo za teritorialno načrtovanje vnaša v regulacijske načrte, niso v skladu z dejanskimi potrebami teritorija in da močno ovirajo možnosti razvoja kmetijstva na Krasu.

ITALIJANSKO PRAVO

OBDAVČENJE NEPREMIČNIN PO ZAKONU 133/99 (1)

DAMJAN HLEDE

Zakon št. 133 z dne 13. maja 1999, povezan s finančnim manevrom za leto 1999 (objavljen v uradnem listu št. 114 dne 18. maja), uvaja precejšnje novosti na področju obdavčenja nepremičnin. Prenova obdavčitvenega sistema, h kateremu težijo zakonske novosti, pa bo dejansko uvedena v različnih časovnih rokih. Nekatera določila, ki jih vsebuje omenjeni zakon, so namreč že vstopila v veljavo in so torej že operativna; druga pa so samo smernice, katerih se bodo morali držati odloki, ki jih bo morala vlada izdati v devetih mesecih od dne, ko je stopil v veljavo zakon št. 133. Poleg tega vsebuje zakon 133 še nekatera zelo splošna določila, ki prinašajo le temeljne kriterije za nekatere znatnejše zakonske posege, za uvedbo katerih je datum za sedaj še odložen. Cilj vseh teh določil pa je enoten: racionalizacija nepremičninskega obdavčitvenega sistema in uvedba nekaterih popravkov za preprečitev zvišanja davčne bremena, ki bi ga v drugačnem primeru prinesla s sabo aplikacija novih katastrskih vrednosti.

1) Sprememba kriterijev za določitev dohodkov nepremičninskih enot.

A) Prvo stanovanje. Zakon št. 133 je prekladal člen 34, odstavek 4-quoter zakona št. 917/86, ki je predvideval za prvo stanovanje odbitek do

največ 1.100.000 lir, med pritikline prvega stanovanja pa je uvrščal le nepremičninske enote nekaterih katastrskih kategorij (C/2, C/6 in C/7). Podobno kot prej, tudi na novo uvedena določba pravi, da pristojna dohodku, k sestavi katerega prispevajo dohodki prvega stanovanja in njegovih pritiklin, odbitek Irpef v višini do največ 1.100.000, ki pa je bil za davčno leto 1999 povišan na 1.400.000. Poleg tega pa je bila razširjena definicija pritiklin, ki sedaj ni več vezana na določene katastrske kategorije, ampak le na civilnopravno definicijo pritiklin, ki jo vsebuje člen 817 civilnega zakonika.

B) Stanovanja, ki jih dodelijo t.i. nedeljene zadruge (coop indivise). T.i. nedeljene zadruge ali zadruge z nedeljeno lastnino so tiste, ki svojim članom dodelijo stanovanja le v najem, medtem ko ostane njihova last v rokah zadruge. Drugače je pri t.i. deljenih zadrugah ali zadrugah z deljeno lastnino, katere svojim članom dodelijo stanovanja v last. Davčna novost je predvidena le za nedeljene zadruge, in sicer obstaja v poviški odbitka od davka Irpef na prva stanovanja, ki so dodeljena članom, od prejšnjih 270.000 lir na 380.000. Odbitek pristojna za vsako stanovanje, ki je dodeljeno članom v najem, a samo za davčno obdobje, ki je v teku 31. decembra 1999.

DALJE

ODPRTJE PODRUŽNICE BANCE ANTONJANENTKB V KRIŽU

V soboto, 26. junija, so v Križu odprli novo podružnico zavoda Banca Antoniana Popolare Veneta - Nova Tržaška kreditna banka. Odprtje prostorov je potekalo ob prisotnosti lepega števila gostov, predstavnikov oblasti in zastopnikov vaških organizacij. Prisotne sta pozdravila odgovorni za Antonveneto v Juljski krajini dr. Gianluigi Baldassi in odgovorna za Grupo Nova Kreditna Sonja Škarbar. Kriško podružnico, ki jo je na slovesnosti blagoslovil domači župnik Jože Kunčič, bo vodil Igor Milič. Kriška filiala je že deseta podružnica NTKB, ki po spojitvi z zavodom Banca Antoniana Popolare Veneta sestavlja posebno območno skupino, Grupo Nova Kreditna. V novi ureditvi vseh filijal Antonvenete v Juljski krajini je bilo ustanovljeno Območje Juljska krajina-Area Giuliana, ki koordinira dejavnost dveh ločenih skupin poslovalnic, in sicer Grupo Juljska krajina-Gruppo Venezia Giulia, katero sestavljajo vse filiale (teh je 16), ki so že pripadale Antonveneti, in Grupo Nova Kreditna (ki jo sestavlja deset podružnic). Odgovorna za Grupo Nova Kreditna je Sonja Škarbar. Vodstvo banke načrtuje odprtje še ene podružnice pred koncem leta.

SLOVENIJA

OD 1. JULIJA

TUDI V SLOVENIJI DAVEK NA DODANO VREDNOST

MARJAN DROBEŽ

Dne 1. julija je v Sloveniji začel veljati zakon o davku na dodano vrednost (DDV). Z njim so zamenjali sistem prometnih davkov, ki je vseboval več stopenj davčnih obveznosti ter je bil čedalje bolj v nasprotju z odprtim in tržno usmerjenim gospodarstvom.

DDV se je v svetu začel uveljavljati pred tridesetimi leti in velja za veliko novost na področju obdavčitve prometa blaga in storitev. V državah članicah EU takšen sistem obdavčevanja že dolgo poznajo. V Italiji je znan pod kratico IVA.

V Sloveniji sta uzakonjeni dve davčni stopnji: 19-odstotna splošna in 8-odstotna znižana. Skupni sistem davka na dodano vrednost sloni na tem, da je to davek na splošno porabo, da se plačuje v vseh fazah prometa in da obračunavanje temelji na metodi odštevanja. Novost je zah-

tevala veliko priprav, od izobraževanja oz. usposabljanja davčnih zavezancev pa do nakupa ustreznih avtomatskih ali elektronskih blagajn za izstavljanje računov kupcem ali prodajalcem blaga in storitev. V delu gospodarstva so predlagali, da bi rok za pričetek izvajanja zakona podaljšali za šest mesecev, češ da finančno ministrstvo ni pravočasno pripravilo navodil in rešilo drugih vprašanj, ki jih terjajo uvedba novega davčnega sistema. Domnevno je o tem še zmeraj okoli 200 odprtih vprašanj. Toda končno so se sporazumeli, da bo zakon o DDV začel veljati 1. julija, kot je bilo določeno. Najbrž roka niso podaljšali tudi zaradi zahtev EU, ki je opozarjala, da je DDV važen del finančnega sistema, ki ga morajo sprejeti države kandidatke za sprejem v omenjeno evropsko integracijo. V državi so nastala številna ugibanja o

tem, kakšne bodo posledice novega davka. Nekateri napovedujejo finančne težave zavezancev, ki bodo morali že ob izdaji računa državi plačati davek: povečanje inflacije in povečanje cen mnogih izdelkov in storitev. Vendar naj bi po izračunih gospodarskih ministrstev in finančnih strokovnjakov cena v posameznih sektorjih narasle na letni ravni od 1,7 do 5,2 odstotka. Na določenih področjih pa bi se cene v enakem razmerju lahko znižale.

Pooblaščenici na ministrstvu za finance opozarjajo, da zgolj zamenjava enega davčnega sistema z drugim ne bi smela biti razlog za občutno povečanje cen. V neki publikaciji, ki jo je izdal Urad slovenske vlade za informiranje pa je zapisano, "da se bodo po uvedbi davka na dodano vrednost življenjski stroški zvišali za približno 5%."

KORISTNA KNJIGA ZALOŽBE OZIRIS

PRAVILNIK O IZVAJANJU ZAKONA O DAVKU NA DODANO VREDNOST

GABRIJEL DEVETAK

Da bi podjetja in druge boljše seznanili in jim olajšali vsakdanje delo, to je obračunavanje davka na dodano vrednost, se je založba Oziris iz Lesc odločila in izdala obsežno knjigo, ki obravnava DDV. Napisali sta jo Branka Svilar in Nada Drobnič.

V uvodnih poglavjih se bomo seznanili z DDV in Evropsko unijo, o davčnih reformah v Sloveniji ter z najpomembnejšimi značilnostmi DDV. V komentarju zakona o DDV po posameznih poglavjih sta avtorici pregledno in razumljivo poleg splošnih določb, predmetov obdavčitve, plačnikov in zavezancev DDV tudi prikazali vse podrobnosti, ki se nanašajo na kraj in čas obdavčitve, stopnjo DDV, izdajanje računov in druge podrobnosti. Marsikdo pa še ne ve o davčnih oprostih v smislu nekaterih členov DDV. Le-te se delijo na več odstavkov, ki jih je potrebno poznati. Med drugim so davčne o-

prostite tiste, ki so v javnem interesu, kot npr. nekatere poštne, zdravstvene, socialno-varstvene, izobraževalne, športne, verske, kulturne in druge. Tudi pri izvozu in uvozu blaga imamo več oprostitev, kar morajo zlasti dobro poznati uvozne oz. izvozne organizacije in podjetja. Posebno poglavje v knjigi zajema Pravilnik o izvajanju zakona o DDV, ki podrobneje pojasnjuje zakon, izdajanje računov, obračunavanje in plačevanje DDV, morebitna vračila davka, registracijo davčnih zavezancev ipd. V zaključnem delu knjige pa je več prilog, ki prikazujejo obrazce in knjige prejetih in izdanih računov, evidence, ki se nanašajo na DDV, ipd.

Vsekakor riporočamo, da bi si ne le davčni zavezanci, ampak tudi drugi podjetniki, managerji in obrtniki v miru in zbrano pogledali in proučili knjigo, ki na enem mestu celovito zajema in razlaga DDV v Sloveniji.

GOSPODARSTVO

OPERATERJI SDGZ V MONOŠTRU

MADŽARSKO-SLOVENSKI
GOSPODARSKI FORUM

DAVORIN DEVETAK

Prejšnji četrtek, 24. junija, je bil v Monoštru v Porabju prvi Madžarsko-slovenski gospodarski forum, ki se ga je udeležilo lepo število madžarskih in slovenskih podjetnikov ter tudi nekaj gospodarstvenikov iz dežele F-Jk. Kraj dogajanja je bil nanovo zgrajeni Hotel Lipa, ki je gostinsko-turistični objekt širšega interesa za razvoj slovenske manjšine na Madžarskem. Republika Slovenija je prispevala h gradnji centra, lani pa je odprla v istem mestu (madžarsko ime Szentgotthard), ki leži približno 15 km od mednarodnega mejnega prehoda Hodoš, svoj generalni konzulat.

Pobudnici dvostranskega srečanja sta bili Gospodarska zbornica Slovenije - Območna zbornica za Pomurje in Madžarsko-slovenski oddelek pri Trgovinski in industrijski zbornici Madžarske. Izvirno je bil načrtovan pravi sejem, z naslovom *Gotthard Expo 99*, za operaterje, ki delujejo na področju tromeje med Madžarsko, Slovenijo in Avstrijo z vključitvijo še slovenskih podjetij iz F-Jk. Zaradi prekratkega organizacijskega roka in neustrezne udeležbe podjetij pa sta se organizatorja odločila za bolj praktično inačico gospodarskega foruma - poslovne konference vseh prijavljenih podjetij.

V dopoldanskih urah je potekal strokovni seminar *Kako poslovati s Slovenijo oz. Madžarsko*.

KRATKE

POMOČ ZA OBNOVO
HLEVOV

Živinorejci iz tržaške pokrajine, ki morajo v skladu z novimi higienskimi predpisi obnoviti svoje hleve, da bodo sploh lahko še prodajali prirejeno mleko, lahko zaprosijo za finančno pomoč tržaško Trgovinsko zbornico. Rok za predstavitev prošnje bo zapadel 31. julija. Uslužbenci kmetijskih stanovskih organizacij pa so na razpolago za ureditev dokumentacije. Trgovinska zbornica bo krila polovico dokumentiranih stroškov, ki skupno ne smejo preseči 18 milijonov.

POSVET OB 50-LETNICI
EZITA

V petek, 25. junija, je bil na Pomorski postaji v Trstu posvet na temo *Territorialni posvet kot resur za podjetja*. Posvet je ob svoji 50-letnici priredila ustanova EZIT (Ente Zona Industriale Trieste), ki upravlja tržaško industrijsko cono z namenom, da se razmisli o njeni vlogi pri pospeševanju usklajevanja odnosa med podjetji in teritorijem, na katerem ta podjetja delujejo, in da se tržaška industrijska cona spremeni v visoko kakovostno področje. V ta namen je bil tudi oblikovan deželni načrt EZIT-a.

KOŠARKA

SLOVENIJA ZAPRAVILA
PRILOŽNOST

V Franciji gre proti koncu evropsko prvenstvo v košarki. Danes bodo odigrali četrtfinalne, jutri polfinalne, pojutrišnjem pa finalne tekme. Ko bodo v prihodnjih dneh bralci prebirali naš časopis, bo verjetno marsikateri izid že znan. Vsekakor je glavni favorit za zmago reprezentanca ZR Jugoslavije, ki pa ji lahko prekrizajo račune Rusija, Litva in Francija pa tudi Italija.

V domovino pa se je vrnila slovenska reprezentanca, ki se ji je tudi letošnji mednarodni nastop ponesrečil v razočaranje navijačem in vsem prijateljem slovenske košarke. Po ocenah mnogih je Slovenija na letošnjem evropskem košarkarskem prvenstvu prikazala lepo igro. Tudi proti močno kotiranim ekipam je vodila z veliko prednostjo, a je klonila v končnici. Slovenijo je verjetno precej stal začetni nerodni poraz proti ruski reprezentanci, ki sta mu sledili dve zmagi proti Španiji in Madžarski. V nasled-

njem krogu jo je že na začetku čakala zelo težka naloga, in sicer tekma proti Jugoslaviji. Slovenija si je zmago zapravila proti koncu. Sledila sta še nerodna poraza proti Izraelu s točko razlike in proti Franciji. Poraz proti Francozom je bil odločilen: to je bila za Slovenijo enkratna priložnost, saj ji je bil ugoden tudi razplet na ostalih igriščih, a je ni znala izkoristiti.

Ocene slovenskih komentatorjev so precej kritične, saj si je Slovenija po nepotrebnem zapravila veliko boljšo uvrstitev na EP. Iz besed selektorja Borisa Zrinskega, njegovih pomočnikov in vodstva reprezentance pa po drugi strani izhaja tudi pozitivno gledanje, saj je slovenska izbrana košarkarska vrsta naredila dober kakovostni korak in se lahko enakovredno kosa z najboljšimi evropskimi reprezentancami, mnogi, zlasti mlajši igralci, pa si nabirajo prepotrebne izkušnje.

Slovenski košarkar Zdovc

TENIS

JUNAŠTVA V WIMBLEDONU

Pred finalnimi nastopi na odprtem teniškem prvenstvu Anglije, ki ga vsi poznamo bolje kot Wimbledon, lahko že napišemo nekaj ugotovitev. Prva je za kroniko ta, da zadnje tri dni teniške dvoboje na angleški travi moti dež in tako še v torek zvečer, 29. junija, ko to pišemo, niso znani vsi četrtfinalisti, in to tako pri ženskah kot pri moških.

Ker pa imajo dame v gospodski družbi vedno prednost, mimogrede: turnir v Wimbledonu se je rodil najprej samo za gentlemane in šele kasneje so se jim smele pridružiti tudi ladies, bomo tokrat najprej rekli, da je ženski del prvenstva v Wimbledonu že do sedaj postregel z nekaj presenečenji, med katerimi je seveda prvovrstno to, da je bila že v prvem krogu izločena številka ena ženskega tenisa Martina Hingis, kar je vzbudilo vrsto ugibanj o tem, zakaj in kako je lahko najboljša tenisačica izgubila proti neznanici igralci. Odgovor je bil preprost in ga je dala sama Martina nekaj dni po izgubljenem dvoboju: tik preden je odšla na angleško travo, se je bila skregala z mamo, ki se ne strinja z njo, ker je mlada Martina pred kratkim zamenjala fanta, mama pa svojega spremljevalca, s katerim se pa hči ne razume. Najbrž se bo zdelo komu smešno, da to sploh pišemo, a ni, ker nam priča, kako krhke so te (pre)mlade junakinje teniških aren in prav vse se dogaja ravno najmlajšim... Če smo že pozabili, da je Steffi Graf lahko leta in leta zmagovala samo zato, ker je neki njen nori privrženec zabodel v hrbet Moniko Seleš, ki jo je dve leti pred tem do-

godkom redno in vedno premagovala povsod, bila tudi nesporna prva dama tenisa na svetu, a si po atentatu nikdar več ni opomogla, pa ne moremo kar tako pozabiti grde zgodbe Jennifer Capriati, ki je obetala, da bo postala najboljša igralka tenisa na svetu, a so jo nekega lepega poletnega dne v ZDA aretirali, ker je v neki draguljarni ukradla prstan, vreden nekaj dolarjev, in so pri njej našli tudi nekaj hašiša, za katerega je šestnajstletno dekle povedalo, da ga redno kadi. Povejmo še zgodbo Mary Pierce, ki je bila na tem, da pride v sam vrh svetovnega tenisa, a se je zapletlo, ker je morala policija prepovedati njenemu očetu dostop na teniške turnirje, ker se je s hčerko vedel tiransko. Da s starši teniških igralk nekaj ni v redu, priča tudi zgodba slavne Steffi Graf, ker se še dobro spominjamo njenejega joka in slabih iger, ko so nemilosrdni nemški policisti njenega očeta zaradi davčnih utaj odpeljali za nekaj let na hladno. Če k temu dodamo še naravnost vseprisotno mamo vstajajoče zvezde svetovnega tenisa in lepote teniških igrišč, Rusinje Kurnikove, da o razpitem družinskem klanu sester Williams ne rečemo nobene, vidimo, da se v ženskem tenisu res nekaj dogaja. Preprosto bi lahko rekli, da je za novimi zvezdami tenisa, ki so vse po vrsti vedno bolj mlade, vedno ali mati ali družina, ki je bolj amiciozna kot pa dekle samo. Zaradi tega prihaja do psiholoških travm, ko se dekleta zavedajo, da so jih starši oropali mladosti in jih v zameno naredili za stroje, ki imenitno odbijajo žogico

čez mrežo, ene same knjige pa ne znajo prebrati in je tudi nimajo časa brati. Upajmo, da se to ne bo zgodilo novi zvezdi ženskega tenisa Jeleni Dokić, ki je hrvaškega rodu, a nastopa za Avstralijo in je v Wimbledonu prišla do četrtfinala, potem ko je premagala vrsto visoko postavljenih igralk, med njimi tudi Mary Pierce. Isto upamo tudi za slovenske tenisačice Pisnikovo in Srebotnikovo, ki sta v dvojicah tudi zelo visoko, Srebotnikova s Hornovo do četrtfinala, enak uspeh pa bo najbrž dosegla tudi v mešanih dvojicah.

Pri moških poteka turnir v Wimbledonu brez večjih presenečenj. Še vedno sta v igri oba Američana, ki lahko upata na končno zmago, in sicer Pete Sampras in Andre Agassi, še vedno pa je v igri tudi plavajoča mina-hrvaški as Goran Ivanišević, ki je lansko leto prav v Wimbledonu izgubil proti Petu Samprasu že dobljeni finalni dvoboj; pozneje je sam priznal, da zaključno izgubljeno žogo sanja še danes. Ivanišević je izjemen igralec, a izredno krhkih živcev in zato ni nikdar dobil še nobenega od grand slam turnirjev, pa čeprav je že igral velikokrat v finalnem boju, v Wimbledonu je bil kar trikrat finalist. Tu pa je še Kuerten, ki se počasi razvija v popolne igralca in lepo je tudi to, da se o njem malo govori, kar je večkrat dober obet za končno zmago. Pri moških sta že v četrtfinalu Agassi in Kuerten, pri ženskah pa Dokić, Daventport in lanskoletna zmagovalka Jana Novotna. Vsi ostali še plešejo v dežju...

ZUT

ŠPOMINSKI
ŠPORTNI
VEČER
V KOPRU

V začetku junija je bila v Kopru predstavitev knjige Miloša Stergarja in Alda Rupla *Množična in športna gimnastika na Primorskem 1945-1953* v soorganizaciji Kulturnega kluba Istra, mestne občine Koper in časopisne hiše Primorske novice. V njej sta avtorja verodostojno in živo opisala fizikalno organiziranost in zlasti gimnastično dejavnost v conah A in B Svobodnega tržaškega ozemlja v povojnem obdobju, spominjajoč se predvsem vseh telovadcev, ki so s svojo požrtvovalnostjo in prostovoljnimi delom prispevali k tedanjim velikim uspehom. Večera so se udeležili tudi številni športniki iz tega obdobja ter obudili spomine na minule čase. Poudarjali so, da je bilo to obdobje zaznamovano z velikim nabojem navdušenja, pričakovanj in načrtov, kar je bilo verjetno povezano predvsem z osvoboditvijo izpod fašizma in koncem vojne. Pripravljenost ljudi za sodelovanje na različnih podočjih javnega udejstvovanja je bila enkratna. Izrečene so bile tudi misli, da bi politična razhajanja, ki trenutno zaznamujejo našo družbo, ne smela skaliti podobe o tem času in da bi se moral duh iz tega obdobja prenašati tudi na nove rodove.

Prisotni so se posebej dotaknili velikega opusa, ki ga je ustvaril telovadec, vadiatelj in organizator Miloš Stergar, ki se je rodil pri Sv. Ivanu v Trstu daljnega 1910. leta in še danes ves čil hiti po koprskih ulicah, kamor ga je zaneslo v povojnem času. Največ svojih energij je posvetil telovadbi. Dosegal je vrhunske uspehe v okviru jugoslovanske reprezentance ter kot mednarodni sodnik in organizator orodne telovadbe napredoval v sam svetovni vrh. Sodil je na olimpijskih igrah v Mehiki (1968) in Münchnu (1972), na Svetovnem prvenstvu v Varni (1974), na treh evropskih prvenstvih in mnogih drugih turnirjih, univerzitetnih, balkanskih in sredozemskih igrah. Pisal in prevajal je pravilnike za potrebe Mednarodne zveze za športno akrobatiko ter za potrebe Gimnastične zveze, tudi mednarodne, ki ga je sprejela za svojega častnega člana.

MILAN GREGORIČ

NOVA GORICA
ŠAHOVSKE SREDIŠČE

Ženska ekipa šahovskega kluba v Novi Gorici je že drugič zaporedoma postala slovenski ekipni državni prvak in udeleženec evropskih pokalnih tekmovanj. Spriču uspehov, ki jih navdihuje novogoriški šahovski klub, je Evropska šahovska zveza Novo Gorico izbrala za prizorišče finala IV. evropskega klubskega pokala v šahu za ženske. To je največja šahovska prireditelja, kar jih je doslej bilo v Novi Gorici. Slavnostno odprtje je bilo 29. junija.

OGROŽENI MIR V ULSTRU

VIDA VALENČIČ

Po tistem velikem petku in sporazumu, ki je okronal ta dan, je vse dalo slutiti, da se obdobje miru približuje tudi Ulstru, območju z zamotano versko, narodnostno in socialno problematiko. Danes se vsi po vrsti boje, da je bilo to le začasno obdobje miru, saj ostaja še odprto eno bistvenih vprašanj, zaradi katerega se Severna Irsko še vedno znajde v primežu trajne negotovosti in nestabilnosti. Irsko republikansko armado še vedno skriva v skrbno izbranih zakloniščih in skrivnih garažah pravi arsenal, goro orožja, ki mora priti na dan in mora biti predano policijskim silam oz. državi. Problem je kot vedno sporen. Še vedno se zahteva, da Gerry Adams s svojim Sinn Feinom, političnim krilom Irsko republikanske armade, ukaže tej paravojaški in teroristični organizaciji, naj preda orožje in se tako za vedno odreče oboroženemu boju. Bistveno vprašanje je seveda, kakšen vpliv ima stranka Sinn Fein na to ilegalno organizacijo. V javnosti sicer stalno ponavlja, da nima neposrednih stikov s slednjjo, obenem pa je prejšnji teden v tiskovnih sporočilih omenjala le "popolno zavze-manje za razorožitev". V resnici vsakdo ve, da stranka Sinn Fein ni popolnoma svo-

bodna oz. da jo na Irsko republikansko armado veže veliko ljudi in predvsem prepričan. Tako je jasno povedal bivši premier irske republike John Bruton: "Če bi bila stranka Sinn Fein popolnoma svobodna, bi lahko prosto izrazila svoje neodobravanje zadržanja, ki ga ima Irsko republikanska armada." Prav gotovo je res, da Irsko republikanska armada vsaj v določeni meri drži v pesti stranko Sinn Fein, najhujše pa je dejstvo, da nihče ne more ukrotiti "ponorelih puščic" znotraj teroristične organizacije (pa ne samo Irsko republikanske armade, temveč tudi znotraj unionističnih sil), ki se ne bodo nikoli mogle strinjati z mirom.

Dalekovidni britanski premier Tony Blair, za katerega zadnji meseci nikakor niso sladki, je pred nekaj dnevi predlagal trezno rešitev, vse pa je zdaj odvisno od samih političnih sil in vpliva, ki ga imajo na teroristične organizacije. Blairov predlog je v bistvu zelo jasan, predvsem pa bi predstavljal trezen kompromis med republikanci (katoličani) in unionisti (protestanti): obe strani naj bi dali svojo besedo, da bi do maja leta 2000 vse paravojaške enote predale svoje skrito orožje in se dokončno odrekle oboroženemu boju. Do zdaj se ni nihče izrekel, prav gotovo pa bi odločenost Sinn Fei-

na, da podpiše svoje zavze-manje za razorožitev (in tako pripravljenost za pogajanja z IRO) pomenila važno potezo v tem zapletenem procesu.

John Bruton je predlagal celo nekakšen "politični ultimatum": v primeru, da bi Irsko republikanska armada do določenega datuma (maj 2000?) ne predala orožja, bi morali ponuditi odstavko tudi nekateri vodilni možje v stranki Sinn Fein, kar bi imelo močan vpliv na republikance.

Ker pa ni vse tako črno-belo, je tudi res, da nosi odgovornost za to stanje v polovični meri tudi unionistična stran. Unionisti bi tudi sami morali jasno dokazati svojo pripravljenost za spravo in ustvarjanje nekega novega obdobja; za to pa je bistvenega pomena, da sodelujejo s policijo, ki raziskuje atentate na katoliško stran.

Vse kaže, da bo do svetlobe v Ulstru treba prehoditi še veliko mračnih poti, dejansko pa se to področje danes znajde na glavnem križišču: iti naprej, kar pomeni predati vse orožje (in torej ne biti vpleteni v organizirani kriminal, ne kupovati ali prodajati orožja mednarodnim terorističnim organizacijam) - za kar se je izrekla tudi glavni-na irskega prebivalstva - ali pa kaj kmalu spet okusiti grenkobo prelite krvi.

SPRAVO OMOGOČA RESNICA

"Ustavili smo se na senože-ti. Bil sem poleg kaplana Lada Piščanca in vprašal sem ga, kam nas bodo peljali. Rekel je, da verjetno v Novo Oselico. Skupaj sva pokadila cigareto. Ko pa so začeli klicati vsakega posebej v stran in ga zasliševali, se nam je posvetilo, da nas verjetno čaka najhujše. Ob koncu zasliševanja so nas postavili v vrsto, vsakemu posebej zvezali roke ter nam prebrali obtožnico »v imenu ljudstva« in obsodbo na smrt." Od tam so jih posamično vlekli po gozdu navzdol do brezna. Tam so bile žrtve ustreljene v tilnik in pahnjene v brezno. Bilo je okrog sedmih zvečer. Ko je Bavcon videl, da ni rešitve, se je sunkovito obrnil nazaj proti partizanu, ki je že nameril strel, in ga butnil. Strel ga je zadel v glavo in v roke. Na dnu brezna se je sčasoma osvestil in u-spelo mu je splezati ven. Ponoči se je omočičen klatil okoli do Kola v Cerknem, kjer je čakal ugoden trenutek, da bi pri žagi prečkal Cerknico in prišel do Brišarjevih, ki so bili njegovi sorodniki. Tu ga je italijanski zdravnik dr. Sticchi obvezal. Po nekaj dneh se je iz Cerknega umaknil na Bukovski vrh, nato na vlak v Hudajužno ter v Gorico k bratu. Tam se je maja 1945 javil partizanski komandi in bil aretiran ter poslan v ljubljanske zapore. Od tam je prišel domov v Cerkno, bil spet aretiran in nekaj časa zaprt v Idriji. Končno so ga izpustili in imel je mir. O vsem tem ni nikoli govoril. Vsako leto pa se je veselil 3. februarja 1944, ko mu je bilo podeljeno življenje, vse do smrti leta 1984. PK VOS je izdal "komunike" Cerkljanom s seznamom aretiranih, obsojenih in ustreljenih "izdajalcev". To je močno razburilo javnost: nihče ni mogel verjeti, da so zagrešili ta zločin. Zato je PK VOS odredil, naj njihovi funkcionarji na raznih krajih pripravijo sestanke, kjer naj pojasnijo upravičenost te obsodbe na smrt. Neka žena, ki je na takem sestanku odločno zagovarjala nedolžnost obeh kaplanov in vseh drugih, je končala v zaporih v Brestanici.

Zdenko Zavadlav je v Pri-morskih novicah 8. februarja 1991 zapisal, da mu je Bojan Štih, nekdanji šef obveščevalnega centra IX. korpusa, zau-pal sledeče: Cerkljansko areta-cijo petnajstih ljudi je "skuhal" PK VOS in Pokrajinski partijski komite. Dejal mu je tudi, da je bila ta justifikacija (usmr-titev) velika napaka partizanske oblasti v Cerknem, zato so iz Ljubljane dobili oster opomin, naj tako ne postopajo več, "si-cer bomo izgubili vse zaupanje naših ljudi". To se je poznalo še v sedemdesetih letih. Ko sem vprašal nekega novinarja, kdo bo govoril na obletnici v Cerknem, mi je odgovoril: "Tež-ko je dobiti govornika za Cer-kno!" Po Cerknem se je sušljalo, da sta dva ušla iz brezna, zato so partizani preiskali stan-ovanje pri Bavconu in pri Jož-ku. Sami so se spustili v brezno in ugotovili, da Bavcon ni bilo. Ker so se bali, da bodo sorodniki povlekli žrtve iz brezna, so brezno zasuli. Idrijski rudniški geolog dr. Jože Čar je leta 1991 z lahkoto ugotovil, da je v brezno nasuti material pripeljan od drugod. Josip Bavcon je svojemu zetu pokazal kraj obsodbe in brezno na Laj-šah. Neki domačin mi je pove-dal, da je bilo to brezno prej tako globoko, da so kot dečki vanj metali kamenje, pa je do-nelo dolgo časa, preden je pri-šlo do dna. Dolgo časa ljudje niso smeli hoditi tod okoli. Žen-ske so v neposredni bližini na-šle dva zlata zoba, duhovniški kolar, žensko nogavico in sliko Franca Rojca iz Cerknega.

Ko smo se leta 1991 pri-pravljali na prvo spominsko žalno slovesnost na Lajšah, sem najel idrijske jamarje, da preiščejo brezno. Ko so začeli kopati v brezno, so se v Cer-knem brž zaslišali glasovi: "Tam jih ni!" Kar naj bi pomenilo: drugod so, pobrali so jih iz brezna in jih drugam pokopali. Sorodniki pa so dobro vedeli, kje počivajo žrtve. Prihajali so tja, tam prižigali sveče in pola-gali rože. Pri pokopalski cerkvi sv. Jerneja v Cerknem smo mislili postaviti nagrobni spo-menik z imeni duhovnikov, ki

so pri nas službovali. Pa sem slutil, da ga bo zlobna roka čez noč uničila. Zato smo se odlo-čili za napis brez imen. Ob ti-sti priložnosti sem obesil slike dekanov Ivana Kunšiča in Iva-na Mozetiča ter obeh ubitih kaplanov: Lada Piščanca in Ludvika Sluga. Ozna mi je to očitala. Vsako leto smo za žrtve na Lajšah imeli mašo v žup-nijski cerkvi sv. Ane.

Lajše so zbudile veliko po-zornost, ko je tedanja oblast ob koncu sedemdesetih let sprožila sodnijski postopek proti Janezu Lapanju, župniku v Godoviču, in proti meni. Me-ni so očitali, da sem jeseni 1975 blagoslovil križ ob nepo-sredni bližini brezna in brezno samo. Glede na blagoslov brezna sem se skliceval na svo-jo osebno pravico, da blago-slovim kraj, kjer sta pokopana dva duhovnika. Glede blago-slovitve križa pa, da sem do-bil od občine Idrija ustno do-vojenje. Temeljno sodišče No-va Gorica, enota Idrija, me je kaznovala pogojno na tri me-sece zapora. Lapanja pa na me-sec dni. Vrhovno sodišče Slo-venije je julija 1995 oba opro-stilo. Prepričan sem, da je tudi ta sodniška afera pripomogla k temu, da se na Cerkljanskem ne pozabijo te žrtve.

Koprski škof Metod Pirih je na predlog dekanov sklenil, naj bodo Lajše kraj, kjer se bo pri-morska škofija zbiralca k molitvi za vse pobite pred vojno, med vojno in po njej. Podprl je tudi predlog, da se na kraju spomina uredi primerno sve-tišče. Umetnostna komisija je pričela z delom avgusta 1992. Zamisel je zaupala arhitektu Milanu Božiču iz Idrije; v ta sklop sodijo: kapela, križev pot do brezna, spominsko obele-žje s seznamom pobitih duhov-nikov ter samo brezno. No-tranjo opremo kapele - nekda-njega senika - je zasnoval slo-venski koroški umetnik Valen-tin Oman. Kapelo in celotni spominski kompleks je blago-slovil škof Metod Pirih 1. juli-ja 1995. Ob tej priložnosti smo molili križev pot, ki ga je sestavil (pokojni) prof. Otmar Črnlogar. Spomin na to oblet-nico že nekaj let obhajamo na prvo nedeljo v juliju, letos 4. t.m., z začetkom ob 16. uri.

novo!

novo!

Pastirček je svojim malim in velikim bralcem priskrbel novo knjižico štandreške pesnice

Ivanke Zavadlav

z naslovom

Tonček na luni

Avtorica s ciklom 21 pesmic spremlja malega Tončka in skupaj z njim življenjske dogodivščine naših osnovnošolčkov, njihovo razposajeno igrivost in hudomušnost. Pesnici Ivanki so pri tej izdaji priskočili na pomoč otroci 3. letnika vrtca in 1. razreda osnovne šole Fran Erjavec iz Štandreža, ki so zbirko z velikim navdušenjem naslikali.

NOVOST: PREDNOSTNA POŠTA

Od 21. junija nudi italijanska državna poštna služba novo uslugo. Gre namreč za t.i. prednostno pošto (posta prioritaria), po kateri naj bi dopis prispel na naslov v enem dnevu. Poštna uprava računa, da bo v letu 1999 prispelo na naslov na tak način 70% dopisov, v letu 2000 75%, v letu 2001 pa 80%. V ta namen so v Italiji popolnoma prenovili proizvodni in distribucijski sistem: 17 letal bo v nočnih urah prevajalo korespondenco, ki bo potovala po prednostni pošti, na razpolago pa bo tudi prenovljen avtomobilski prevoznik sistem. Prednostna pošta ima posebno pozlačeno lepljivo znamko, ki jo je treba zalepiti, kot vse osta-

le znamke, na zgornji desni del ovojnice. Skupaj z znamko pa je tudi etiketa modre barve, ki jo je treba zalepiti na zgornji levi del ovojnice. Pismo, ki je tako opremljeno, lahko vržemo tako v navadne poštne nabiralnike kot tudi v posebne nabiralnike, ki so bili pred kratkim postavljeni (le-teh je v Italiji 3.000, na Tržaškem in Goriškem 18). Pismo lahko seveda oddamo tudi v poštne uradih.

Za Italijo, države EZ, Norveško in Švico bo treba za take vrste uslugo plačati 1.200 lir za pismo, ki bo tehtalo do 20 gramov. Od 21 do 100 g bo cena 2.400 lir, od 101 do 349 g bo 3.600, od 350 do 1.000 g bo 9.600, od 1.001

do 2.000 g pa bo cena 15.600 lir. Za vse informacije so na razpolago brezplačna telefonska številka 800-222666 (od ponedeljka do petka od 8. do 20. ure, ob sobotah od 8. do 18. ure), naslov na internetu (www.poste.it) in pa 127 posebnih okenc v poštah uradih v 103 mestih v Italiji.

Od 21. junija veljavov Italiji tudi nova določila v zvezi z navadno in priporočeno pošto. Za navadno pošto je predvideno znižanje cen za okoli 30% za pisma, ki so težja od 20 gramov, poleg tega pa naj bi dopisi prišli na cilj v treh dneh. Poštna uprava pa ima v načrtu tudi znižanje cen za priporočeno pošto.

16

ČETRTEK
1. JULIJA
1999